Kadir Mısıroğlu

BARBAROS HAYREDDİN PAŞA

BU BİR SEBİL YAYINIDIR

BARBAROS HAYREDDİN PAŞA

(Târihî Roman)

SEBİL YAYINLARI Nu: **262**
DİZGİ: **Mus'ab CAN**
BASKI-CİLD: **İhlas Gazetecilik A.Ş.**
Tel: 0212 454 30 00
KAPAK: **Mehmed Emin Köse**
YAYINA HAZIRLAYAN: **Ali İhsan Bahadır**

©Copyright **SEBİL YAYINEVİ**
ISBN 978-975- 580-038-7

BİRİNCİ BASIM - 2009

İSTANBUL
2016

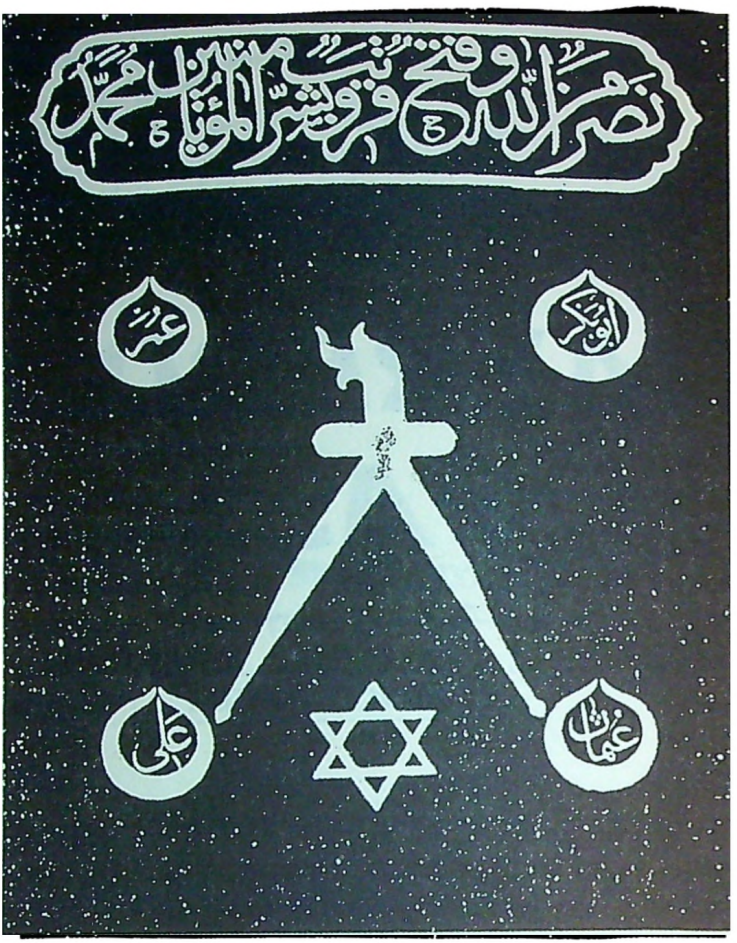
KADİR MISIROĞLU

BARBAROS HAYREDDİN PAŞA

-Târihî Roman-

ÜÇÜNCÜ BASIM

SEBİL YAYINEVİ
Tunusbağı Cad. Nu: 16 Doğancılar
ÜSKÜDAR-**İSTANBUL**
Tel: 0216 553 51 51
www.sebilyayinevi.com

Barbaros Hayreddin Paşa'nın kullandığı sancak

Buradaki altı köşeli yıldız sizi şaşırtmasın. O, aslında **Süleyman** -aleyhisselâm-ın mührüdür ve eski eserlerde çokça kullanılmıştır. Siyonistlerin onu alem ittihaz edişleri çok yenidir.

SÜLEYMANİYE'DE BAYRAM SABAHI
şiirinden

"...Deniz ufkunda bu top sesleri nerden geliyor?
Barbaros, belki, donanmayla seferden geliyor!.
Adalardan mı? Tunus'dan mı, Cezâyir'den mi?
Hür ufuklarda donanmış iki yüz pâre gemi
Yeni doğmuş aya baktıkları yerden geliyor;
O mübârek gemiler hangi seherden geliyor?"

Yahya Kemal Beyatlı

Üstâd
KADİR MISIROĞLU'nun
Kaleminden
Târihî Romanlar Serisi

1- KANLI DÜĞÜN
2- UZUNCA SEVİNDİK
3- KIRIK KILIÇ
4- KAVUKLU İHTİLÂLCİ
5- DÜZMECE MUSTAFA
6- ZAĞANOS PAŞA
7- CEM SULTAN'IN PAPAĞANI
8- MALKOÇOĞLU KARDEŞLER
-BÂLÎ BEY VE YAHYA PAŞA-
9- VELÎ BÂYEZİD'İN BEDDUÂSI
10-MAKBUL VE MAKTUL İBRAHİM PAŞA
11- BARBAROS HAYREDDİN PAŞA
12- SOKOLLU MEHMED PAŞA
13- ZORAKİ ASİ
14- MİMAR SİNAN
15- PİRİ REİS

MÜELLİFİN (YAZARIN) YAYINLANMIŞ ESERLERİ

- BENDEN TARİHE HABERLER (2016)
- ÖZLÜ SÖZLER (2016)
- CHP'NİN GÜNAH GALERİSİNDEN SAYFALAR (2015)
- ERMENİ MESELESİ VE ZULÜMLER (2015)
- OSMANLI TÂRİHİ c.II (2013)
- OSMANLI TÂRİHİ c.I (2013)
- PÎRÎ REİS (Târihî Roman) (2012)
- TARİHTEN GÜNÜMÜZE TAHRİF HAREKETLERİ, C.III (2012)
- ZORAKİ ÂSİ, ŞEHZÂDE BÂYEZİD (Târihî Roman) (2012)
- TARİHTEN GÜNÜMÜZE TAHRİF HAREKETLERİ, C. II (2011)
- MİMAR SİNAN (Târihî Roman) (2011)
- MUHTASAR İSLÂM TARİHİ, C. II (2010)
- TARİHTEN GÜNÜMÜZE TAHRİF HAREKETLERİ, C. I (2010)
- MUHTASAR İSLÂM TARİHİ, C. I (2009)
- SOKOLLU MEHMED PAŞA (Târihî Roman) (2009)
- BARBAROS HAYREDDİN PAŞA (Târihî Roman) (2009)
- İSLÂM DÜNYA GÖRÜŞÜ (2008)
- MAKBUL VE MAKTUL İBRAHİM PAŞA (Târihî Roman) (2008)
- VELİ BÂYEZİD'İN BEDDUÂSI (Târihî Roman) (2008)
- BİR MAZLÛM PADİŞAH SULTAN ABDÜLHAMİD (2007)
- MALKOÇOĞLU KARDEŞLER (Târihî Roman) (2007)
- CEM SULTAN'IN PAPAĞANI (Târihî Roman) (2006)
- BİR MAZLÛM PADİŞAH SULTAN ABDÜLAZİZ (2006)
- ZAĞANOS PAŞA (Târihî Roman) (2006)
- BİR MAZLÛM PADİŞAH SULTAN VAHİDEDDİN (2005)
- HAYAT FELSEFESİ YAHUD YAŞAMAK SANATI (2005)
- DÜZMECE MUSTAFA (Târihî Roman) (2005)
- KAVUKLU İHTİLÂLCİ (Târihî Roman) (2005)
- İTHAFLI FIKRALAR (2005)
- FİLİSTİN DRAMI'NIN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ (2004)
- GURBET İÇİNDE GURBET (2004)
- ÜÇ HİLÂFETÇİ ŞAHSİYET (1995)
- ÂŞIKLAR ÖLMEZ!.. (1994)
- GEÇMİŞ GÜNÜ ELERKEN C. I (Hâtırât) (1993)
- GEÇMİŞ GÜNÜ ELERKEN C. II (Hâtırât) (1995)
- BİN UYDURMA KELİMEYİ BOYKOT (1993)
- İSLÂM YAZISINA DÂİR (1993)
- ÜSTÂD NECİP FÂZIL'A DÂİR (1993)
- GEÇMİŞİ VE GELECEĞİ İLE HİLÂFET (1993)
- CEMRE (Şiir) (1992)

- HİCRET (Hâtırât) (1990)
- İSLÂMCI GENÇLİĞİN EL KİTABI (1981)
- KANLI DÜĞÜN (Târihî Roman) (1972)
- UZUNCA SEVİNDİK (Târihî Roman) (1973)
- KIRIK KILIÇ (Târihî Roman) (1973)
- ALİ ŞÜKRÜ BEY (1978)
- LOZAN ZAFER Mİ, HEZİMET Mİ? C. I (1965)
- LOZAN ZAFER Mİ, HEZİMET Mİ? C. II (1974)
- LOZAN ZAFER Mİ, HEZİMET Mİ? C. III (1977)
- OSMANOĞULLARI'NIN DRAMI (1974)
- MUSUL MES'ELESİ ve IRAK TÜRKLERİ (1972)
- PERİLİ KÖŞK (Masal) (1972)
- OF LALA (Masal) (1972)
- MOSKOF MEZÂLİMİ (1970)
- AMERİKA'DA ZENCİ MÜSLÜMANLIK HAREKETİ (1967)
- KURTULUŞ SAVAŞI'NDA SARIKLI MÜCÂHİDLER (1967)
- YUNAN MEZÂLİMİ (TÜRK'ÜN SİYAH KİTABI) (1966)
- MACAR İHTİLÂLİ (1966)

CÜNEYD EMİROĞLU TAKMA ADI İLE
- YAHUDİ (İngilizce'den Terc.) (1974)

İTHAF :

Sevgili

AHMED ALP ZENBAT BEY

Evlâdıma!..

قدير مصيرلي

Kadir Mısıroğlu

GEMİCİLER

Biz dalgalar, fırtınalar kahramanı yiğitleriz.
Ufuklardan ufuklara haber sorar, gezeriz.
Güneşlerde uyuklayan yamaçları,
Kalbi durgun tarlaları bıraktık.
Gölge veren ağaçları
Sevmiyoruz biz artık.
Sevgilimiz,
Ey deniz!

İşte biz:
Nihâyetsiz
Mavilikler yolcusu!
Ruhumuzun kardeşidir
Güneşlerde parlayan bu yeşil su

Bayrağımız yeşil sular ateşidir.
Biz, bayrağın fedâîsi, sayısız Türk genciyiz.
Biz hilâle şan arayan korku bilmez gemiciyiz.

Ey vatandan müjdelerle bize kadar gelen rüzgâr!
O sarışın, sâhillerde kara gözlü, genç kızlar,
Yaz gecesi mehtap ile konuşurken
Doğru söyle, sordular mı bizleri?
Nasıl cevap verdi gökten
Gemimizin rehberi
O vefâkâr
Yıldızlar?

Poyraz var;
Yelken dolar.
Gemi sanki kanatlı!
Enginlerde pembe güneş
Gülümserken, bu yolculuk ne tatlı!
Çal sazını kalenderce yiğit kardeş!
Nağmelerin yorulmayan dalgalardan bahtiyâr
Gönderelim bu âhengi o sevgili yurda kadar..

ENİS BEHİÇ KORYÜREK

BARBAROS HAYREDDİN PAŞA
(1478-1546)

İÇİNDEKİLER

I- KORSANLIK GAZÂ MI, YOKSA EŞKİYÂLIK MI? 13
II- SU TESTİSİ, SU YOLUNDA KIRILIR!.. 41
III- ÂSİTÂNE'Yİ İKİNCİ ZİYARET 63
IV- VEDÂ GÖRÜŞMESİ 79
V- KANDESİN (NERDESİN) ANDİRYA DORYA 115
VI- SULTANLIKTAN KAPTAN-I DERYÂLIĞA 135
VII- DENİZ MUHÂREBELERİ TARİHİNDE BİR ZİRVE: PREVEZE 155
VIII- SON SEFER!.. 175

-I-
KORSANLIK GAZÂ MI, YOKSA EŞKİYÂLIK MI?

1515 yılı Mayıs Ayı başlarında mübârek bir Cuma günü, şafak sökmek üzereyken, yelkenleri sabah meltemi ile şişmiş yedi kadırgalık bir filo, Çanakkale Boğazı'ndan içeri girmekteydi. Bunlar, geleceğin **"Barbaros Hayreddin Paşa"**sı, **Hızır Reis** ve O'nun ağabeyi **Oruç Reis**'in; **Yavuz Sultan Selim Han**'a bağlılıklarını bildirmek için gönderdikleri içleri ganîmet malı hediyelerle dolu gemilerdi. Filo kumandanı ise, tecrübeli bir denizci olan **Muhyiddin Reis**'ti.

Epey bir zamandan beri, Akdeniz'de kendi başlarına korsanlık yapmakta olan **Oruç** ve **Hızır Reis** kardeşler, artık bir devlet desteğine ihtiyaç hissettiklerinden **Sultan Selim Han** ile bir irtibat te'sis etmek üzere, bu filoyu İstanbul'a göndermişlerdi. Filo kumandanı **Muhyiddin Reis** ise, **Velî Bâyezid** zamanında Endülüs Müslümanları'na yapmış olduğu büyük ölçüdeki kurtarma hareketleri ve yardımlarla hatırlanan meşhur

Osmanlı amirali **Kemal Reis**'in kız kardeşinin oğluydu. Gençlik yıllarında dayısı ile birlikte Saray'a birçok kereler girmiş çıkmışlığı vardı. Bu yüzden devletin üst kademesindeki pek çok kimseyi yakînen tanımaktaydı. Üstelik Saray'ın teşrîfât (protokol) kâidelerine de vâkıftı. İşte bütün bu sebeplerden dolayı, Osmanlı Devleti ile bir irtibat kurmak ve bu devletin desteğine nâil olmak maksadıyla İstanbul'a gönderilen bu filonun başına, kumandan olarak O tâyin edilmişti.

Her tarafı rengârenk filâmalar ve Osmanlı Sancakları'yla donatılmış bulunan bu yedi kadırga, Çanakkale Boğazı'ndan geçip sâkin bir seyirle İstanbul'a ulaştığında, bütün minârelerde Cuma namazı için salâ veriliyordu. Filo, kuru sıkı selâmlama atışlarıyla Sarayburnu'nu dönüp Haliç'in girişindeki **"Yalı Köşkü"** önünde durdu.

Bu köşk, aslında denize sıfır mesâfede inşâ edilmiş bir yalıydı. Fakat Defterdar **Abdüsselâm Efendi**, onu âdeta bir saray gibi ihtişamlı bir sûrette inşâ etmiş ve bu yüzden sâdelikten hoşlanan **Sultan Selim Han** tarafından azarlanmıştı. O gün mes'ud bir tesâdüfle İran Seferi'nden döneli sadece iki ay olmuş bulunan Padişah da bu Yalı Köşkü'nde bulunmaktaydı. Köşkün önüne demir atan filo, önce yüz bir pâre top atışıyla Padişah'ı selâmladıktan sonra kumandan **Muhyiddin Reis** karaya çıktı ve Padişah'ın huzuruna kabul olunmayı diledi.

Bu istek kabul olununca, **Muhyiddin Reis**, Yalı Köşkü'nün büyük salonunda **Sultan Selim Han**'ın huzuruna çıktı. Tecrübeli bir devlet adamı gibi teşrifât kaidelerine riâyet ederek Padişah'ı selâmladı. **Sultan Selim Han**, misafirine:

"-Hoş geldin Reis, safâlar getirdin!.." dedikten

sonra, O'na oturması için sedirde yer gösterdi.

Padişahlar hiç kimseye ayağa kalkmış olmamak için bir kimseyi huzuruna kabul ettiklerinde tesadüfmüş gibi ayakta bulunurlardı. **Sultan Selim Han**, misafirinden sonra kendisi de sedirin başköşesine geçip oturdu. **Muhyiddin Reis**'le birlikte içeri girmiş olan devlet adamları da Padişah'ın oturduğu yere nazaran rütbelerine göre sıralanıp yerlerini aldılar.

Sultan Selim Han'ın zihninde, misafirine sorulacak pek çok suâl vardı. Teşrifatçılar kendisine, bu kabulden önce O'nun Akdeniz'de korsanlık eden **Oruç** ve **Hızır Reis** kardeşler tarafından gönderildiğini söylemişlerdi. Fakat onlar hakkında fazla bir bilgisi yoktu. Acaba bu **Oruç** ve **Hızır Reis** kardeşler, nasıl kimselerdi?! Korsanlığı nasıl icrâ ediyorlardı?! Meşrûiyet şartları içinde kalabiliyorlar mıydı? Bu yüzden getirdikleri hediyeler kabul edilebilir miydi?! Bunlar, şeriatin gazâ, yani cihad saydığı cinsten faaliyetler sonunda elde edilmiş helâl olan ganimetler miydi? Yoksa gayr-i meşrû yağma ve talanlarla ele geçirilmiş olan gasp malları mıydı?!

Bu ve benzeri birçok suâli, **Muhyiddin Reis**'e sorup tavrını, alacağı cevaplara göre tâyin etmeyi düşünüyordu. Kısa bir hoşbeşten sonra bir başlangıç olmak üzere, Akdeniz ahvâli, oradaki mü'min-kâfir mücâdelesi ve bu arada korsanlığın mâhiyet ve icrâ şekillerine dair birkaç basit sual sorunca, o havâlîdeki mücâdelenin âdeta bir kör döğüşünü andırdığını anlamakta gecikmedi. Bu sebeple O'nunla korsanlık faaliyetlerine dâir yapacağı konuşmayı, hocaların da dinleyerek bir kanaat belirtmelerinin daha doğru olacağını düşündü. Bu sûretle harâretli harâretli Akdeniz'deki korsanlık faaliyetlerinden ve İspanyolların, müslümanları kasıp kavuran

icraatlarından bahsederken Sultan, O'nun sözünü kesti ve

"-Reis!.." dedi. "Sen bu gün yorgunsun! Şimdilik bu kadar yeter. Var git istirahat et! Yarın tekrar gel! Ben de hocaları buraya dâvet edeyim. Söyleyeceklerini onlar da dinlesin. Sizin yaptığınız işleri, şeriat terazisi ile tartıp doğru mu, yanlış mı hareket etmekte olduğunuzu bildirsinler!"

Bu sözleri söyledikten sonra ayağa kalktı. Padişah'ın ayağa kalkması, "Toplantı bitti!" demek olduğundan, başta **Muhyiddin Reis** olmak üzere bütün vezirler derhal ayağa kalkarak elleri böğürlerinde hafif bir eğilme ile Padişah'ı selâmlayıp geri geri huzurdan çıktılar.

Ertesi gün, vezirlerle birlikte başta **Zembilli Ali Cemâlî Efendi** olmak üzere, birkaç değerli hocaefendinin de hazır bulunduğu bir toplantı yapıldı. **Sultan Selim Han**:

"-Beylerim, Paşalarım!.." dedi. "Misafirimiz, hepinizin rahmetli babam zamanından çok iyi tanıdığı, **«Kaptan-ı Deryâ»** olan meşhur **Kemal Reis**'in yeğenidir. Dayısının yolunu tutarak denizci olmuştur. Epeyden beri Akdeniz'de, İspanyol keferesi ile mücâdele ve Endülüs Müslümanları'na yardımlarıyla nâmlarını duymakta olduğumuz **Oruç** ve **Hızır Reis** kardeşlerle çalışmaktadır. Onlar tarafından bize gönderilmiştir. Bugün bize Akdeniz ahvâline dâir bildiklerini anlatacak!"

Bundan sonra hocalara döndü ve şunu ilâve etti:

"-Hocaefendiler! Sizi de bu toplantıya şunun için çağırdım: **Muhyiddin Reis**'in anlattıklarını lütfen dikkatlice dinleyiniz. Sarîh görmediğiniz noktalarda, misafirimize gerekli gördüğünüz suâlleri sorarak olup bi-

tenleri net olarak kavradıktan sonra, kendilerine yüce şeriatımızın hükümlerini bildirip bazı hareketleri tashihe yardımcı olunuz!"

Bu girizgâhtan sonra **Muhyiddin Reis**'e dönerek:

"-Hadi bakalım, muhterem Reis! Şimdi bize bu **Oruç** ve **Hızır Reis** kardeşlerin asıllarını, nesillerini ve neler yapmakta olduklarını güzelce bir anlat!" dedi.

Muhyiddin Reis, bir **"Eûzü Besmele"**den sonra sağ sâlim İstanbul'a ulaşıp başta **"İslâm Padişahı"** olmak üzere, pek çok büyük mücâhid ile bu görüşmeyi takdir buyurduğu için Cenâb-ı Hakk'a hamd-ü senâlar etti. Sonra Peygamber -aleyhissalâtü vesselâm-ın azîz rûhuna salât-ü selâmlar okuyup bağışladı. Bundan sonra da İstanbul'da gördüğü sıcak alâka ve misafirperverliğe teşekkür etti ve söze şöyle başladı:

"-Efendimiz!.. Kendilerini temsîlen yüksek huzurlarınızda bulunduğum **Oruç** ve **Hızır Reis** kardeşler Midilli Adası halkından olup türk oğlu türk ve dînî gayret sahibi müslüman kişilerdir. **"Ebu'l-feth ve'l-megâzî"** (Fâtihlerin ve Gâzilerin Babası) İstanbul fâtihi, **Sultan Mehmed Han Hazretleri** tarafından 1462 yılında, Midilli Adası fetholunduğunda gâzilerden bazıları o yüce Sultan'ın emir ve müsâadesi üzere, **"kale muhâfızı"** olarak yazıldılar. Bunlardan biri de Selânik yakınlarındaki Vardar Yenicesi halkından **Yakup Ağa** nâmında bir yiğitti. Benim beraber çalıştığım **Oruç** ve **Hızır Reis**'ler bu yiğidin, kendisi gibi sağlam îmân ve ahlâk sahibi, ruhları cihâd aşk ve şevkiyle dolu olan evlâtlarıdır."

Sözün burasında hocalardan biri misâfire şu suâli sordu:

"-Muhterem Reis! Selânik yakınlarındaki Vardar

Yenicesi halkından dedin de sormak ihtiyacını hissettim. Bunların soyunda yahudilik olabilir mi?! Mâlum oralarda yahudi çoktur da!.."

Muhyiddin Reis:

"-Haşa! Haşa!" diye elinde olmadan sesini biraz yükselterek hayret ve îtiraz etti. Sonra da şöyle devam etti.

"-**Yakup Ağa**'nın ceddi, tâ Rumeli fâtihi **Süleyman Paşa** ile Avrupa yakasına ilk geçenlerdendir. Dirlik sahibi bir âilenin çocuğudur!"

"Dirlik", harplerde yararlılıklar gösteren kumandanlara tahsis edilen arazilere denirdi. Dirlik sahibi, arazisinin büyüklüğüne göre belli sayıda asker besler ve harp zamanında bunlarla orduya katılırdı. Bu askerlere **"sipâhî"**, ocaklarına da **"sipâhî ocağı"** denirdi. Bu demektir ki, Osmanlı Ordusu'nun büyük bir kısmı daha o zamanda özelleştirilmişti.

Muhyiddin Reis sözlerine şöyle devam etti:

"-Midilli Kalesi'ne muhâfız olarak bırakılan askerler, **Fâtih Sultan Mehmed Han** Hazretleri'nden niyâz edip dediler ki:

"-Bizim burada kalmamızı fermân buyurdunuz. Emriniz can baş üstüne! Gerektir ki; bizim ihtiyaçlarımızı da gideresiniz. Zira bizler burada bir alay bekâr adamlarız. Bu yer ise, bir adadır. Bu taraflarda müslümanlık yer de yoktur ki; onlarla tanışıp, kendi başımıza bir çâre bulalım. Elhâsıl bizim burada böyle kalmamız çok zordur. Biz buna râzı olmayız. Bize bir çâre buluverin!.."

Sultan Mehmed Hazretleri, bunların arz-ı hâllerini işitip hak verdi:

"-Kul tâifesinin sözleri mâkuldür. Bunların evlen-

melerine bir vesile gerektir." deyip, şu vech ile bir emr-i şerif gönderdi:

"-Ol hisarda muhâfız kalan kullarım, oradaki kâfirlerin kızlarından hangi güzel kızı beğenirlerse, usûlünce nikâh edip alsınlar. Eğer iyilik ile vermezlerse cebren alsınlar. Amma şeriate muhâlif almasınlar. Nikâh ile alıp evlensinler. Böylece oradaki kâfirlerle de aralarında ünsiyet peydâ olup, kaleyi muhâfaza etmekte kolaylık ola ve kaleyi iyi hıfz edeler."

Bu müsaade üzerine kâfir kızlarından biri ile ilk evlenen **Yakup Ağa** oldu. O'ndan **İshak**, **Oruç**, **Hızır** ve **İlyas** isimleriyle dört erkek evlâdı Dünya'ya geldi. Bunların en büyüğü olan **İshak**, Midilli Adası'nda çoğu kimsenin mesleği olan denizciliğe heves etmedi. Karada mütevâzî bir iş tuttu. Diğer kardeşleri denizci oldular. Kardeşlerin üçüncüsü olan **Hızır**, Selânik ve Eğriboz arasında, Midilli ile deniz nakliyeciliği yaparken ağabeyi **Oruç** yanına küçük kardeşi **İlyas**'ı da alarak Şam Trablus'una yaptığı bir sefer esnasında Rodos Şövalyeleri'nin hücumuna uğradı. Azîm bir cenk oldu. Lâkin kâfirin hem gemisi, hem de adamları fazlaydı. **Oruç** esir alındı. Kardeşi **İlyas** da şehid oldu. Gemileri Rodos Şövalyeleri'nce müsâdere edildi. **Oruç Reis**'i esir edip Rodos Adası'na götürdüler.

Bu kara haber Midilli'ye ulaşınca, **Hızır Reis**, **"Ağam"** dediği büyük kardeşini kurtarmak için çâreler aramaya başladı. Midilli'de **Kirigo** adında bir kâfir bezirgan (tüccar) vardı. Rodos'a gidip gelmesi eksik olmazdı. Orada pek çok tanıdığı vardı. **Hızır Reis**, O'nunla anlaştı. Kardeşini gemisine alıp Bodrum'a geldi. **Kirigo**'ya on sekiz bin altın verip ne sûretle olursa olsun, **Oruç Reis**'i kurtarmak üzere, O'nu Rodos'a gönderdi. Kendi-

si de Bodrum'da neticeyi beklemeye koyuldu. Lâkin bu **Kirigo** kâfiri, hâin çıktı. **«Gâvurdan dost, domuzdan post olmaz.»** diye ne güzel söylemişlerdir. Bu kâfir de ikiyüzlü hareket etti. Çarşı pazarda ayağında esâret prangası dolaşan ve bazen de ağır işlerde çalıştırılan **Oruç Reis**'i bulup kardeşinin yaptığı plân üzerine kendisini kaçırmaya çalışacağını söyledi. Diğer taraftan da bu durumu, Rodos Adası'nın **"Komondor"** denilen idârecisine haber verdi.

Bu sebeple o güne kadar sadece ayağında esâret bileziği olduğu hâlde çarşı pazar dolaşabilen **Oruç Reis**, yeraltına inşâ edilmiş karanlık ve rutubetli bir zindana atıldı. Kendisine ölmeyecek kadar az bir yemek veriliyor ve günde birkaç kere işkenceye mâruz bırakılıyordu.

Bu zindana atılmadan önce Rodos halkından olup kendisi ile eski bir tanışıklığı olan **Santurluoğlu** nâmında bir kâfirle anlaşmış ve O'nun tarafından sekiz yüz altına satın alınmak istenmişti. Fakat **Kirigo**'nun ihânetiyle kaçma plânından haberdar olan Komondor, bunu önlemiş ve muhâfaza tedbirlerini daha sıkılaştırmıştı. Her tarafı yara bere içinde kaldığı bir günün gecesinde, kanlı gözyaşı dökerek şöyle yalvardı:

"-Ya İlâhe'l-Âlemîn! Bütün kimsesiz kalanların dermânı senden olur. **İbrahim** Peygamber'e **Nemrud**'un ateşini gülistân eden sensin! **Yusuf** Peygamber'e zindandan necât veren sensin! Bütün zorlukları kullarına âsân eden (kolaylaştıran) sensin! Habibin **Muhammed Mustafa** hakkı için, ben bîçâre kuluna dahî medet ve inâyet edip, beni şu belâ girdabından halâs eyle!"

Gözyaşlarından, bulunduğu yer balçığa döndü. O hâl ile yatıp uyudu. O gece rüyasında ak yüzlü bir pîr gelip:

"-Ya **Oruç**! İslâm uğruna her ne eziyet çekersen sabreyle! Ferâhın yakındır! Sen sekiz yüz altın vermeye râzı olmuştun. Amma buradaki kısmetin kesilmediği için işin aksi gitti. Allah, seni bir akçe vermeden kurtarmaya kaadirdir. Daha çok gazâlar edeceksin!" deyip kayboldu.

Oruç Reis uykudan uyanıp:

"-Yâ Rabbi, şükür!.." diyerek sabaha kadar ibâdet ve taatte bulundu.

Rodos Adası'nda iki komondor (idâreci) vardı. Bunların biri deniz, diğeri de kara işlerine bakardı. O sırada deniz işlerine bakan komondor, mürd olmuş (ölmüş) bulunduğundan, kara işlerine bakan komondor aynı zamanda deniz işlerine de bakıyordu. Bundan dolayı sabah olunca, bütün kâfir kaptanları bir araya gelip, **Oruç Reis**'e dâir aralarında şöyle konuştular:

"-Bu ne iştir? Bizim kumandanımız deryâda gezmez ve deryâ işlerini gereği gibi bilmez. Esirlik hâli bugün **Oruç Reis**'e ise, yarın bizedir. Deryâda gezen adamın başına çok hâller gelir. Sen bana elbette şu kadar akçe vereceksin, diye yer altına atıp bu denli eziyet eylemek doğru değildir." diyerek ittifak edip cümle kaptanlar, komondora varıp bu hâli îzah ettiler.

Komondor da kaptanların sözlerinden çıkmadı. O saat, **Oruç Reis**'i yer altından çıkarıp bir gemiye kürek mahkûmu olarak yerleştirdiler.

Oruç Reis:

"-Yer altında olan eziyete göre, kürek, yine «nûrun alâ nûr»dur (nur üstüne nurdur). Yâ Rabbî, şükür!.. Dünya yüzünü bir kere daha gösterdin!" diye âzâd olmuş kadar mesrur oldu."

Sözün burasında **Muhyiddin Reis** biraz durakladı.

Zira **Oruç Reis**'in kürek mahkûmluğundan kurtuluşu, Padişah'ın ağabeyi **Şehzâde Korkut** sâyesinde mümkün olmuştu. Bunun anlatılması, **Şehzâde Korkut**'un senâ edilmesini (övülmesini) gerektiriyordu. Müslüman gemicilere devletten önce el atıp yardım eden **Şehzâde Korkut**'un lehinde olarak söylenecek sözler, **Sultan Selim Han**'ı acaba kızdırır mıydı?! **Muhyiddin Reis**, saltanat iddiası sebebiyle O'nun, Padişah tarafından boğdurulmuş olduğunu biliyordu. Bunu hatırlayan **Muhyiddin Reis** tereddüd hâlindeydi.

Şehzâde Korkut'un, **Sultan Selim Han** tarafından ortadan kaldırılmasıyla Akdeniz'de ticâretle iştigâl eden denizciler, büyük bir hâmîden (himâye eden, destekleyen kimseden) mahrum kalmışlardı. Bu yüzden O'nun tahta geçmek emeliyle tâ Mısır'a gitmesine kadar bütün mâcerasını çok iyi biliyorlardı. Bunları sür'atle hatırlayıp düşünen **Muhyiddin Reis**'e cesaret geldi. Zira **Sultan Selim Han**'ın, bu tâlihsiz ağabeyinin tabutunun altına girip ağladığını ve:

"-Ah, benim güzel kardeşim! Sen isyan etmeyi düşünmeyip sancağında uslu uslu otursaydın da, ben de seni katlettirmeseydim, olmaz mıydı?!" demiş olduğunu hatırladı.

Tam bu sırada O'nun durakladığını gören **Sultan Selim Han**:

"-Devam et, Reis! Devam et!" deyince **Muhyiddin Reis**, tekrar söze başladı ve:

"-Padişahım!" dedi, "İnanınız ki, biz denizcilere ilk olarak el uzatıp yardım eden sizin tâlihsiz birâderiniz (kardeşiniz) merhûm **Şehzâde Korkut** olmuştur."

Sonra yine bir an duraklayıp Padişah'ın yüzüne baktı. Bu yüzde öfkeden bir eser yoktu. Bu sebeple söz-

lerine şöyle devam etti:

"-Bize ilk gemiyi hediye eden ve teşvikleri ile bizi denizci yapan da **Şehzâde Korkut**'tur. **Oruç Reis**'in, kâfir Rodos korsanlarının gemilerinde kürek mahkûmu olarak bulunduğu hengâmda O, Manisa Sancakbeyi idi. Merhum, daha önce Teke Sancakbeyi iken Rodos Şövalyeleri ile bir anlaşma yapmıştı. Bu anlaşmaya göre, her yıl Rodoslular'ın elindeki esirlerden yüz kişi, belli bir bedel mukâbilinde âzâd ediliyordu.

Kâfirler, her yıl belli bir günde ellerindeki yüz müslüman esîri kendi gemileri ile Antalya Limanı'na getirip teslim eder, paralarını alıp geriye giderlerdi. O yıl bu esirleri, **Oruç Reis**'in kürek mahkûmu olarak bulunduğu gemiye yükleyip Antalya'ya sevk ettiler. Esirleri teslim edip paralarını aldıktan sonra limandan çıktılarsa da az bir müddet sonra küçük bir koya sığınarak demir attılar. Zira öyle şiddetli bir fırtına çıktı ki, **Nuh** Tufanı'nı andırıyordu. Bu sebeple geceyi burada geçirmeye karar verdiler.

O gecenin içinde, ortalık göz gözü görmez iken, **Oruç Reis** fırsatı ganîmet bildi. Îmânının bereketi olarak, Hak Teâlâ işini rast getirip ayağındaki demiri kolayca çıkardı.

"-Bismillâhirrahmânirrahîm." diyerek, kendisini denize bıraktı. Yüzerek karaya çıktı. Yüzünü yerlere sürüp sonsuz hamdler etti.

Hemen yola koyulup bir köye vardı. Yer-gök bilmeyip iki tarafına bakınırken bir kocakarıcık önüne çıkadüştü.

Oruç Reis'e:

"-Ey oğul! Zahmetli yoldan gelmişe benzersin. Gel, bu gece bana misafir ol!.." dedi.

O'nu evine götürüp yiyecek neyi varsa önüne koydu, yedirip içirdi. Urbacığını değiştirdi.

Oruç Reis de başından geçen hâlleri anlatıp nasıl firar ederek oraya geldiğini nakletti.

Kocakarıcık çok sevinip:

"-Şükür oğul, elhamdülillâh. Allah Teâlâ, sana yol vermiş." dedi, sevindi.

O köyün halkı, misafiri pek severlerdi. **Oruç Reis**, köyde on gün eğlendi. Öyle ki, **Oruç Reis**'i elden ele geçirip pay edemezlerdi. Kocakarıcığa o geceden sonra sıra vermediler.

"-Sende bir gece misafir olmuş, bizde de olsun!." diye, kocakarı ile kavga ederlerdi.

Oruç Reis, on gün kaldıktan sonra, Midilli'ye gitmek istedi. Fakat yol sapa düştüğünden gidemedi. Antalya'ya gitmeye karar verip kocakarıcığa ve köylülere vedâ ederek yola çıktı. Üç günde Antalya şehrine vardı. Antalya'da **Ali Kaptan** derler, bir kalyon kaptanı vardı. On üç gemisi vardı. Daima İskenderiye'ye işlerdi. Kemâl sahibi bir kimse olup garip yiğidlerin -âdeta- anası, babası gibi idi.

Oruç Reis, **Ali Kaptan**'ın ününü duyunca, doğrulup O'nun gemisine vardı:

"-Kaptan baba, bizde bu tekkenin abdallarındanız. Uygun görürsen hizmet edelim!.." dedi.

Ali Kaptan da:

"-Pek güzel oğul, hoş geldin, safâ geldin! Gemi benim değil, senindir." cevabı ile O'nu kabul etti.

Oruç Reis, deniz adamı ve reisler zümresinden olduğu için onu **"ikinci reis"** eyledi. **Oruç Reis**'in deryâ işlerinde bilgisi pek ziyâde idi. **Ali Kaptan** da, **"Yürük at, yemini kendi artırır."** sözü gereğince, O'nun

hatırını alıp çokça pay verdi.

Hâsılı kelâm, gemi yüklenip, muvâfık bir günde kalkıp İskenderiye'ye lenger-endâz oldu (demir attı)lar.

Oruç Reis, İskenderiye'de Midilli'ye gitmek üzere olan bir gemi bulunca, hemen bir mektup yazıp kardeşi **Hızır Reis**'e yollamıştı. Böylece sevenleri, O'nun kurtulduğunu öğrenerek şâdümân (mutlu) oldular.

Oruç Reis, İskenderiye'de iken **Ali Kaptan**'la birlikte Mısır Melîki'nin huzuruna kabul olundu. Mısır ticâret gemileri de birçok kere Rodoslu korsanların baskın ve yağmalarına mâruz kalıyordu. Melîk, onlarla denizcilik üzerine istişârelerde bulundu. **Oruç Reis**'in bu hususdaki bilgisine hayran kalan Melîk, O'nu, Mısır ticâret filosunun reisliğini kabûle râzı etti.

Melîk, yeni gemiler inşâ etmek istediğinden Adana vâlisine emir gönderip Payas Limanı'nda gerekli olan keresteyi hazır edip kendisine bildirmesini emretti. Kerestenin hazır olduğu haberi gelince, Mısır Sultanı, **Oruç Reis**'i on altı parça tekne ile Payas Limanı'na gönderdi. Lâkin aksilikler **Oruç Reis**'in yakasını bırakmıyordu.

Rodoslu kâfir korsanların donanması da bunu haber almış, **Oruç Reis**'in üzerine ağır donanma ile varıp körfez içinde gâfil bastırdılar.

Oruç Reis, hâli görünce, bütün gemilerini baştan kara ettirip askerlerini karaya çıkardı. Canlarını güç hâl ile kurtardılar. Hepsi karaya çıkıp dağıldılar. Bunun üzerine **Oruç Reis**, sürüp Antalya'ya geldi."

Sözün burasında **Zembilli Ali Cemâlî Efendi** araya girip:

"-Reis!" dedi. "Bütün bunlar merâkaver (merak verici) şeyler... Fakat bize lâzım olan, korsanlığı, sizin arkadaşlarınızın nasıl yapmış oldukları keyfiyetidir. Zira

bu işlerin şer'î yönü hakkında bir hüküm vermek üzere buraya dâvet edilmiş bulunmaktayız!"

Muhyiddin Reis:

"-Efendi Hazretleri!" dedi. "Sabredip bu ana kadar beni dinlediğiniz için teşekkür ederim. İşte şimdi sıra ona geldi. Zira biz Akdeniz'de normal bir deniz ticâreti yapmak isterken Rodoslu korsanların bu baskın ve talanları sebebiyle düşmanlarımıza aynı silâhla mukabelede bulunmak ihtiyacı bizi korsanlığa sevk etti. Sanırım, şu ana kadar anlattıklarım bu mecbûriyeti kavramaya kâfî gelmiştir." dedi ve şöyle devam etti:

"-Payas bozgunundan sonra Antalya'ya gelen **Oruç Reis**'in kemerinde çok Dünyalık vardı. Bu para ile Antalya'da kendi malı olmak üzere, on sekiz oturak bir tekne yaptırdı. Bu öyle bir tekne oldu ki, uçan kuşa hükmederdi.

Teknesini donatıp Rodos taraflarında korsanlık etmeye başladı. O taraflarda basılmadık köy-kasaba bırakmadı. Çok ganimet aldı. Sonunda kâfirler toplanıp Rodos'a **Gran Mastor**'a gidip şikâyet ettiler:

"-Sinyor, bu insâfa lâyık mıdır ki, buradan kurtulma, **Oruç Reis** nâmında bir forsa (esir), korsan olup zuhûr etti. Altındaki on sekiz oturak teknesi ile uçan kuşa hükmediyor. İlimizi-memleketimizi ateşe verip nice oğullarımızı uşaklarımızı teknesine doldurup götürüp Şam Trablusu'nda satıyor. Şimdi O'nun şerrinden bir yere varıp gelemiyoruz. İmdat, bu hıristiyan düşmanı diyavolonun (şeytanın) elinden!.." dediler.

O zaman **Gran Mastor**, divan toplayıp bütün kaptanları çağırdı:

"-Bakınız, şunlar ne söyler, kulağınızla dinleyiniz!.." deyince, şekvâcılar (şikâyetçiler) bir ağızdan söyleyip

feryâd ettiler. O zaman **Gran Mastor** şöyle dedi:

"-İşte benim kasdım, bu haydudu yeraltından çıkarmamaktı. Ama siz beni kendi hâlime komadınız. O'nun böyle edeceğini ben bilirdim. Varın, bir daha ele geçirin!.."

Bu emir üzerine Rodoslu kâfir korsanlar, birlik olup her tarafta **Oruç Reis**'i arar oldular. Gâyet kalabalıktılar. Sonunda **Oruç Reis**'i bir limanda kıstırdılar. Teknesini zabdettiler. **Oruç Reis**, adamları ile birlikte kaçıp kurtuldu. Az kaldı yine yakayı ele veriyordu. Hele Allah Teâlâ korudu.

Buradan adamlarıyla beraber sürüp Antalya'ya geldi. Kâfirler ise, **Oruç Reis**'in teknesini Rodos'a götürdüler. O da varıp **Şehzâde Korkut** nezdine gitti. **Şehzâde Korkut**'un **«Piyâle Bey»** derler, bir hazinedârı vardı. **Oruç Reis** daha önce O'na bir frenk oğlanı bağışlamıştı. Allah için dostlaşırlardı. Şimdi **Oruç Reis**'in başına bu iş gelip de teknesiz kalınca **Piyâle Bey**, **Şehzâde Korkut**'a bu durumu anlattı:

"-**Oruç Reis**, mücâhid duâcınızdır. Bunların bütün işleri gece-gündüz, dinsiz kâfirlerle ceng ü cidâl, harb ü kıtâldir. Şehzâdemiz Hazretleri'nin bir tekne ile bu gâzi kullarını kayırmaları niyâz olunur." dedi.

Şehzâde Korkut da **Piyâle Bey**'in ricâsını kabul buyurup, **Oruç Reis**'i huzûruna çağırdı. Çok izzet ve ikrâm eyledi.

"-Sakın teknenin gittiğine elem üzere olma, hemen başın sağ olsun! Ben seni teknesiz komam!.. İnşâallah kazâya uğrayan tekneden daha büyük bir tekne yaparsın!.." dedi ve O'nu tesellî etti.

Sonra **Şehzâde Korkut**, İzmir kadısına hitâben bir emirnâme yazdırarak, O'na, **Oruç Reis**'in isteyeceği

büyüklükte bir gemi yaptırmasını emretti. **Piyâle Bey** de İzmir gümrükçüsüne mürâcaatla kendisi için yirmi iki oturaklı bir gemi inşâ ettirmesini ve bunu da **Oruç Reis**'in emrine vermesini bildirdi.

Oruç Reis, üç buçuk ay içinde, kendi teknesi yirmi dört oturak ve **Piyâle Bey**'inki yirmi iki oturak olmak üzere tamamen yaptırıp donatıp Foça Limanı'na gelip, lenger-endâz oldu (demir attı).

Oruç Reis yanına, yirmi otuz pâk levent alıp, Manisa'ya gitti. **Şehzâde Korkut** ve **Piyâle Bey** ile görüştü. Teknelerin hesâbını bir bir ifâde edip bildirdi.

Piyâle Bey, emektarlarından **Yahya Reis**'i kendi teknesine reis nasb eyledi ve:

"-Sakın, **Oruç Reis** karındaşımın rey ve tedbîrinden dışarı iş eyleme!.." diye tenbih etti.

Oruç Reis, **Piyâle Bey**'in yanında üç gün misafir oldu. Dördüncü gün gayri gitmek iktizâ edince, **Piyâle Bey**, **Oruç Reis**'in önüne düşüp götürüp **Şehzâde Korkut**'la buluşturdu.

Şehzâde Korkut, **Oruç Reis** için duâ etti:

"-Allah Teâlâ, seni kâfirler üzerine mansûr eylesin!.." deyip sırtını sığadı. "Frengistan tarafına gidip orada korsanlık edin!.." dedi.

Biz denizciler için hânedânımızdan birinin duâsı, Peygamber Efendimiz'in duâsı gibidir. Bu sebeple **Oruç Reis**, gâyet mes'ud ve bahtiyar olarak Foça'ya döndü ve birkaç gün hazırlık ve istirahattan sonra denize açıldı.

Denize açılacağı günün gecesinde sabaha kadar ibâdet ü taat edip sıdk ile, hâcetleri veren Cenâb-ı Hakk'a tazarrû ve niyâzda bulundu:

"-Ya İlâhe'l-Âlemin! İzzetin, celâlin hakkıyçün ve

Habîbin **Muhammed Mustafa** hakkıyçün ve cemî enbiyâ ve evliyâ hakkıyçün, ben zayıf kulunu, din düşmanı olan küffâr-ı haksâr üzerine mansûr eyle!... Bismillâhirrahmânirrahîm. Tevekkeltü alallâh."

Oruç Reis, bir mübârek saatte kazâya teveccüh edip yola revân oldu. Önce Midilli'ye gelip sılâ eyledi. O'nun hasreti ile yanmakta olan kardeşi **Hızır Reis** ve sevenleri ile görüştükten sonra denize açıldı.

Selâmetle Pulya Yakası'na geçti. Orada av arayıp dolaşırken iki pâre barçaya (büyük yük gemisi) rast geldi. Allâh'ın yardımı ile aman zaman vermeyip ele geçirdi. Bunlar Venedik barçaları idiler. İçlerinden yirmi dört bin altın çıktı. Beşte bir teknelerin hakkı çıkarıldıktan sonra kalanı leventlere dağıtıldı. Âlet edevât, alanın oldu. Kalan kâfirleri esir edip barçaları ateşe verdiler.

İslâm askerlerinin hepsi zengin oldular. Nasıl zengin olmayalar ki, Âl-i Osman'dan duâ almışlardı. Dünyâ'da iksir dedikleri Padişah duâsıdır. Her kim Âl-i Osman'dan duâ alırsa, şüphesiz tuttuğu iş kolay gelir!... Zîrâ onlar bir ulu ocaktır. Kim onlara yan bakarsa, O'nun işi ters gider!..

Oruç Reis, bu minval üzere birçok kâfir gemisini vurup içindeki kimseleri esir, mallarını da ganimet alıp fakir müslümanlara dağıttı. Sonra hayal edilemez hediyelerle Mısır Sultanı'na varıp borçlu olduğu özrü beyân etti. O'nunla helâllaştı. Hatta oradan dönüşte, Kıbrıs önlerinde birçok Venedik gemisini zaptedip içlerindeki hediyelerin en kıymetlilerini bu gemilerden biri ile Mısır Sultanı'na gönderdi.

Bu **Oruç Reis**'in korsanlık mâceraları anlatmakla bitmez! Ben sözü daha fazla uzatmadan, O'nun şu andaki durumu ve kardeşi **Hızır Reis**'in faaliyetleri hak-

kında birkaç söz söyleyeyim!.." dedi.

Zembilli Ali Cemâlî Efendi:

"-Bir dakika Reis!" dedi ve şu suâli sordu:

"-Şu Kıbrıs Adası önündeki Venedik gemilerine onlar size karşı bir düşmanca tavır almadan saldırdınız değil mi?!"

Muhyiddin Reis:

"-Elbette öyle!.. Amma unutmayınız ki, onlar daha önce müslüman tüccar gemilerine böyle ânî baskınlarla kaç defa saldırdılar!.. Bizim bu hareketimiz yüce şeriatimizin **«kısasa kısas»** hükmünün bir gereği değil midir?!

Hem galiba, siz Akdeniz'de korsanlık eden sadece Rodoslular'dır sanıyorsunuz?! Hayır, Efendi Hazretleri! Akdeniz'de her hristiyan ülkenin korsanları vardır. Bunlar Müslümanlar'a, hatta zaman zaman birbirlerine bile saldırmaktadırlar. Fransızlar, kendi korsanlarına resmen madalyalar takmakta, İngilizlerse **«Sir»** (Sör) ünvânı tevcih etmektedir. Lâkin en azgın korsanlar, İspanyollarındır. Bunlar tamamen devletlerinin güdümündedirler. Bütün bu korsanların Akdeniz'de riâyet ettikleri hiçbir hukûk kaidesi mevcud değildir! Eğer esirlerin değiş-tokuşu olmasa veya para karşılığı serbest bırakılmaları benimsenmemiş olsaydı, bunlar ellerine geçirdikleri her müslüman esîri derhal katlederlerdi.

Şimdi söyler misiniz, böyle düşmanlara karşı bizim mukabelemizde bir haksızlık mevcut mudur?!" deyince, **Zembilli Ali Cemâlî Efendi**, Sadrazam **Hersekzâde Ahmed Paşa**'ya dönerek:

"-Paşa Hazretleri!" dedi. "Venedikliler'le bizim aramızda bir adem-i tecâvüz (saldırmazlık) anlaşması yok mudur?!" diye sordu. Sadrazam:

"-Venedikliler ile aramızdaki sulh anlaşması, (**Sultan Selim Han**'a bakarak) Efendimizin tahta cülûs ettiği ilk günlerde yenilenmiş olup hâlen de devam etmektedir!.." dedi.

Bu sırada Padişah:

"-Efendiler!" dedi. "Reis'in söylediğine göre, onlar (Venedikliler), bu anlaşmaya riâyet etmeyerek her fırsatta müslüman ticâret gemilerine saldırmakta iseler, bizimkilerin mukabil hareketleri, anlaşmaya aykırı görülerek, -sanırım- kınanamaz!" dedi.

Buna karşı **Zembilli Ali Cemâlî Efendi** de:

"-Eğer bu beyân doğruysa öyledir, Efendimiz!" karşılığını verdi.

Bu tereddüde canı sıkılan **Muhyiddin Reis**:

"-Ricâ ederim, efendiler! Biz burada Padişah huzurundayız! Padişah huzurunda doğrulardan başka bir şey söylenemez! Fakat istiyorsanız bu sözümü fiilî vak'alarla da te'yid edebilirim. Zîrâ ben bunların içinde bizzat bulundum. Olanları yaşadım!.." deyince Padişah:

"-Hâcet yok! Biz sana inanıyoruz. Anlatmana devam ediver!" dedi ve sonra da hocalara dönerek:

"-Hocalar! Şimdilik sadece dinleyiniz! Sırf fiilî vak'alar ve onların oluş şekillerinin netleşmesi için gerekli gördüğünüz suâlleri sorabilirsiniz. Değerlendirmeyi, toplantının en sonuna bırakınız!.." deyince herkes sustu ve **Muhyiddin Reis** anlatmaya devam etti.

"-**Oruç Reis**'in bu korsanlık faaliyetleri sonunda, elinde pek çok kâfir esir ve ganimet malı birikmişti. Bir limanda barınmak ve elindeki ganimetleri kısmen satmak ve kısmen de fakir müslümanlara dağıtmak için karada bir yere ihtiyacı vardı. Bu yüzden kardeşi **Hızır Reis**'le birlikte Tunus Beyi'ne gittiler. Birçok hediyelerle

O'nun gönlünü kazanıp kışları geçirmek üzere bir limanın kendilerine tahsisini talep ettiler.

Tunus Beyi, İspanyol korsanlarının tecâvüzlerinden bîzârdı. Bu teklifi memnûniyetle kabul edip:

"-Pek makbul!.. Hoş geldiniz, safâ geldiniz Kaptanlar. Ocak sizindir." dedi ve Halku'l- Vaad Limanı'nı onlara tahsis etti. Buna dâir ellerine bir ahidnâme de verdi.

Buna göre, **Oruç** ve **Hızır Reis**'ler:

"-Allah Teâlâ ganîmet-i küffârdan her ne ihsân ederse, bunun beşte birini (pençik), liman hakkı diye verelim. Bu minvâl üzere râzı isen, inşâallah vilâyetinizin mâmur olmasına elimizden geldiği kadar çalışırız. Ve eğer istemezseniz, ona göre hareket ederiz!." dediler.

Tunus Beyi ise:

"-Behey oğullar! Yeter ki hemen Allah Teâlâ size selâmet ve ganîmet ihsân eylesin! Bana verilmesi âdet olan şey bile size âid olsun!.." dedi.

Bu minval üzere kavl ü karar eyledikten sonra, o kışı, Halku'l-Vaad'de geçirip baharda denize açıldılar.

Önce Sardunya Adası üzerine gittiler. Bir korsan gemisi zaptedip elli kâfiri esir aldılar. Bir hayli mal ganimet ettiler.

Sonra Keşiş Dağı gibi büyük bir gemiye rastladılar. Bu gemi hesapsız buğday yüklü idi. Onu zaptedip götürüp bu buğdayı Tunus halkının fakirlerine dağıttılar. Öyle ki; Tunus'un fakiri-fukarâsı:

"-Allah sizden râzı olsun, ey mücâhidler!." diye alkış tutup "Allah Teâlâ, bu gâzileri bize rahmet olarak gönderdi. Gelişleri beldemize bereket oldu." derlerdi.

Kışı orada geçirip ertesi bahar, tekrara denize açıldılar. On gün sonra İspanya'ya gitmekte olan asker yük-

lü bir büyük gemiye rastladılar. Hemen nusret-i Hüdâ ve mûcizât-ı **Mustafa** ile altın işlenmiş ibrişim sancaklarını çekip onların üzerlerine toplarını attılar. Gülbank-ı Muhammedî çekip geminin altına sokuldular.

Kâfir üzerlerine öyle bir ateş açtı ki, târif olunmaz. Dört tekneden yetmiş-seksen adam şehid oldu. Netice itibariyle fetih müyesser oldu.

Düşman gemisindeki beş yüz yirmi beş kâfirden yüz seksen üç kâfir ve iki zâbit sağ kalmışlardı. Geri kalanı hep cehenneme gittiler. Bu gazâda **Oruç Reis** de öldürücü bir yara aldı ve onu savdırıncaya kadar çok zahmet çekti.

Tunus'a döndüler. Tunus halkı, bunca bahadırlıkları görüp onları tahsin eylediler. Ganîmet olan eşyayı çıkarıp satıp, yine karındaşlar gibi pay eylediler. Gemiden ayrıca bir kızoğlan kız ve yetmiş seksen papağan, on beş yirmi doğan, zağar ve samsum (av köpeği) çıkmıştı. Bunları Tunus Beyi'ne hediye verdiler. Çok makbûle geçti.

Bu hadise üzerine büyük kâfirler ve kaptanları bir araya gelip aralarında müşâvere eylemişler:

"-Hıristiyan düşmanı iki yılan peydâ olmuş, ikisi de bir karındaş imiş. Birisine **Hızır Reis** ve birine **Oruç Reis** derler imiş. Şimdi yılan, ejderha olmadan başlarını ezmeye bakalım. Yoksa sonra iş müşkül olur!.." demişler.

On büyük gemiden oluşan bir filo hazırlayıp **Oruç** ve **Hızır Reis**'leri yakalamak üzere denize açıldılar. Becâye denilen kalenin açığında aradıklarını buldular. Büyük bir cenk oldu. Düşman gemilerinden dördü zaptolundu. Altısı kaçıp kurtuldu ve böylece Becâye Kalesi'nin altına sokulup lenger endaz oldu (demir attı)lar. **Oruç**

Reis, bunları denize açılmaya icbâr için iki yüz leventle karaya çıktı.

Kâfir gemilerine varıp baktılar ki, içlerinde kimse yok. Altı pâre kefere teknesinde bir kimse göremediler. Meğer saklanmışlar. Kale yakın olduğundan kâfirlerin teknelerini bırakıp Becâye Kalesi'ndeki kâfirlerin yanına firar ettiklerini tahmin ettiler. Tekneleri çıkarmaya karar verdiler. Meğer tekne kâfirleri, kaledeki kâfirlerle şöyle meşveret etmişler:

"-Şimdi bu haydudlar, bizim dört gemimizi aldılar, onlar kanmamışlardır. Varalım altısını da alalım diyeceklerdir. Ya tekneleri ile denizden yahut asker döküp karadan bize sarkıntılık edecekleri muhakkaktır. Şimdi siz kalede, biz teknelerde hazır bulunalım. Geldiklerinde ortaya çıkalım. Azizlerin himmetiyle çok haydud helâk edip, ayakdaşlarımızın intikamını alalım!.." diye kavil etmişler.

Oruç Reis ve gâzileri ise:

"-Teknelerde kimse yok." diye yürüyünce, kâfirler gerek teknelerden, gerek kaleden topla karışık, öyle bir kurşun alabandası vurdular ki, ancak o kadar olur.

Gâzilerin elli-altmış kadarı şehid, bir o kadarı da mecruh düştü. Öyle bir şaşkınlık oldu ki, anlatılamaz. **Oruç Reis**, koluna bir misket dokunup ağır yaralandı ve kendinden geçti. Sağ kalanlar da ne yapacaklarını şaşırdılar. Nitekim:

"Sürahi kırılırsa kadeh ortada kalmaz;
Ey sâkî, baş gitse ayak pâyidar olmaz" demişlerdir.

Hızır Reis, bu hali görüp karındaşının imdâdına yetişti ise de, ne çâre ki **Oruç Reis**'in aldığı yaradan bir kolu kangren olup kesildi. O şimdi bir **"Kolsuz Kahra-**

man" olarak cihada devam etmektedir. O, bugün:

"-El-hükmü lillâh! Elhamdülillâh ki, gazâ yolunda oldu! O saâdet bana yeter!" diyerek herkesi teselli etmektedir.

Herkes **"Baba Oruç"** diyerek hürmet eder. Gerçekten de o, bütün gariban müslümanların âdeta babasıdır. Kâfirler, bu ismi müslümanlardan öğrendiler. Lâkin doğru telâffuz edemeyerek **"Barbaros"** şeklinde şeklinde söylemeye başladılar.

Ertesi sene bahar geldiğinde tekrar denize açıldılar. Bu seferki hedefleri, İspanya sahil şehirleri idi. Çünkü kâfirler tarafından katliâm olunan **«Endülüs Müslümanları»** tarafından kendilerine yardım için dâvet olunmuşlardı. Gırnata'ya varıp lenger endaz oldular. Bu şehirde ibâdetlerini yer altında gizli gizli devam ettiren pek çok endülüslü müslüman vardı.

Endülüslüler ol kimselerdi ki, Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-in ashâbı varıp oraları feth eylediklerinde, Ümmet-i Muhammed'den canları isteyen pek çok müslüman orada kalmış idi.

Sonra kâfirler, bir fırsat bulup sekiz yüz küsûr sene sonra memleketi tekrar müslümanların ellerinden almışlar. Mescidleri yıkıp yerine kilise yapmışlar. Kendilerine baş eğen müslümanları haraca kesip, eğmeyenleri katletmişlerdi... Rahmetullâhi aleyh!

Müslümanlar, yeraltında mescidler yapıp gizlice namaz kılıp ibâdet ederler idi. Oğlancıklarına Kur'ân öğretip gizlice okuturlardı.

Kızları olunca, kâfirler zorla ellerinden alırlar, İslâm çoğalmasın diye birbirine verdirmezlerdi.

Namaz kılıp, oruç tutup, Kur'ân okuduklarını bilirlerse, aman zaman vermeyip:

"-Ruhlarına şeytan girmiş de o sebeple -haşa- **Hazret-i İsa**'nın ulûhiyetini inkâr ediyorlar!.." diyerek ateşte yakarlardı.

Hâsılı bu Müslümanlar, nice nice cevr ü cefalar çekerlerdi. Âl-i Osman Padişahı'ndan, **"Cem Sultan"** vak'ası sebebiyle bunlara gerektiği gibi bir medet olamadı.

Bu adamların çoğu, sahabe-i güzîn veya tâbiîn (sahabeyi görenler) silsilesinden idiler. Nice nice okunan tefsirler ve dînî kitaplar bunların te'lifleri idi.

Sonraları, bunların nicelerini teknelere doldurup Arap Yakası'na kaçırdılar. Bu hâdiseler anlatmakla bitmez!.."

Sözün burasında **Sultan Selim Han:**

"-Reis! Bu kadar kâfi!.." dedi ve hocalara dönerek:

"-Ne dersiniz, bu bizimkilerin yaptıkları korsanlık **«cihad»** hükmünde midir?!" diye sordu.

Hâlbuki **Muhyiddin Reis**'in sözlerine devam etmesine müsaade etseydi o daha pek vak'a sayıp dökecekti.

Mamorka Adası'nı basıp ikiyüz sarhoş kâfirle cenk edip koyun sürülerini sürüp getirerek ganîmet alışlarını, sayısız ganîmetle Midilli Adası'na gidip buranın fakir halkına ganîmet mallarını dağıtmalarını, **Oruç Reis**'in korsanlığı bırakıp evlenmeyi düşünmüşken vaktiyle Rodos Şövalyeleri elinde iken bir gece rüyasına giren ihtiyar, yine rüyasına girerek O'na:

"-Ya **Oruç**! Kalbinden geçen fikri bırak!.. Daha çok gazâlar edeceksin. Herhâlde sana tenbih olsun ki, mücâhidlerin reisi, kâfir ve müşriklerin kaatili olan karındaşın **Hızır Reis**'in rey ve tedbirine muhâlefet etme, O'na

teslim ol. Gerçi, sen ondan büyüksün, amma isabetli tedbir ve nusret O'na verilmiştir!.." deyip kaybolduğunu, sonra da Tunus Beyi'nin onların artan îtibârlarında endişe duyarak kendilerine muhâlif bir tavır alıp istedikleri barutu vermediğini ve böyle daha nice vak'ayı anlatacaktı.

"-Fakat ne gam! Muhataplarının öğrenmek istediği, Müslümanlar'ın korsanlığı nasıl yapmakta olduklarını ve bunun şeriate uygun olup olmadığı hususunda gerekli izahatı verdiğini düşünerek gönlü müsterih oldu. Padişah da böyle söyleyince, esâsen yapacak başka bir şey de yoktu. Bu sebeple sükût edip hocaların ne diyeceklerini beklemeye koyuldu.

Herkes, beraberindeki âlimler nâmına sözcü durumundaki **Zembilli Ali Cemâlî Efendi**'ye bakıyordu. O ise, "Eûzü Besmele" ve Kur'ân-ı Kerîm'deki bütün cihâd âyetlerini arka arkaya okuduktan sonra şöyle dedi.

"-Sultanım!.. **Muhyiddin Reis** kardeşimizin anlattıkları, Peygamber Efendimizin Mekke Müşrikleri'ne iktisâdî bir darbe vurmak için **"Bedir Harbi"**ne müncer olan, onların Şam'dan gelen kervanlarına karşı aldığı tedbire benzemektedir. Üstelik hem O'nun anlattığı gibi cereyan etmekte ise, bu aynı zamanda yüce şeriatimizin **«kısasa kısas»** prensibinin bir tatbiki demektir. Yalnız..."

Sözün burasında **Muhyiddin Reis:**

"-Yalnız, ne?!" diye sordu.

Ali Cemâlî Efendi:

"-Yalnız şu var ki, benim anladığıma göre bunlar Akdeniz'de karşılarına çıkan her gemiye sellemehusselâm âniden saldırmaktadırlar. Hava bazen puslu olur. Gemilerin milliyetini gösteren sancak veya bayraklar

görülemez! Böyle hâllerde müslümanların bir gemisine de saldırmış olabilirler! Bu ise haramla iştigaldir!.." deyince **Muhyiddin Reis** derhal îtiraz ederek:

"-Merak buyurmayınız Efendi Hazretleri! Kâfir korsanlar, şu âna kadar müslümanları öyle yıldırmışlardır ki, ortalıkta onlardan eser yoktur. Bu olursa, şimden gerü olabilecektir. Zira biz artık Akdeniz'de dengeyi sağladık. Hatta küffârın önüne geçtik de diyebiliriz!.." dedi.

Ali Cemâlî Efendi:

"-Küffardan gemi kiralayan yok mudur? Meselâ Mısır hâkimi Memlûklar" deyince **Muhyiddin Reis**:

"-Vardır! Fakat onlar, aynı zamanda malını taşıdıkları müslüman devletin bayrağını da göndere çekmek mecbûriyetindedirler!.." karşılığını verdi.

Sözün burasında huzurda bulunanlardan medrese hocası **Abdülkerim Halîfe** söze karışarak:

"-Sultanım!" dedi. "Şeyhülislam Efendi, bu bizim denizcilerin işinde bir îtiraz noktası bulmak için mantığını pek çok zorluyor. Bence **Muhyiddin Reis** kulunuz ve arkadaşlarının yaptıklarının, bizim akıncı evlâdlarımızın yaptıklarının bir benzeridir. Akıncıların karada yaptıklarını, bunlar da denizlerde yapıyorlar! Sultanım!.. Kırım Hanı'na gönderdiğiniz emirnâmede şu sözler yok mudur?

"Âl-i Osman ile Moskof beyninde (arasında) ceng-ü cidâl olmayıp, Âl-i Osman sâir küffâr ile gazâ ve cihadla meşgul olmuştur. Yoksa bu küffar öyle bir mel'undur ki, eğer beş-on sene Tatar'ın çapulundan kurtulup, refahı hâl ile devletine bilcümle (tamamen) nizam verecek olursa, bu melâine (mel'unlara) bir devlet mukabele edemeyip, cümle Kazak'ı, Leh'i istilâ edip Tuna yalıları-

na çıkacak olursa, bir türlü Devlet-i Âl-i Osman'a rahat vermeyip mâazallâh belki Kırım'ı istilâ eder. Bu sebeple sık sık Moskof üzere akınlar tertip edip onları yıldırmaktan hâlî kalmayınız!"

İşte bu denizci kardeşlerimiz de sanki Kırım Hanı gibi, sizden böyle bir emir almışlarcasına hareket etmişler ve etmekteler. Bize düşen, onları bu yolda yapacağımız yardımlarla teşvik etmektir!.." dedi.

Zembilli Ali Cemâlî Efendi:

"-Siz Akıncıları misâl verdiniz, fakat benim onların bazı hareketlerine de itirazım var!.." cümlesi ile başlayıp daha başka itirazlar da yapacaktı. Fakat **Abdülkerim Halife**, O'nun sözünü keserek:

"-Biliriz Efendi Hazretleri! Sizin bu îtirazlarınız hem pek eskidir, hem de aslâ bitmez! **Muhyiddin Reis** kardeşimizin anlattıklarından açıkça belli olmuştur ki; bizim denizcilerimizin yaptıkları karşısında **«Korsanlık gazâ mı, yoksa eşkıyâlık mı?!»** diye tereddüde mahal yoktur. Bu, bal gibi gazâ, yani cihaddır! **Muhyiddin Reis**'in Efendimize getirdiği hediyeler de cihaddan elde edilen ganîmetler olup **"Tayyip helâl"** (ziyâdesiyle helâl)dirler. Onları kabûle bir mâni yoktur!" deyince, **Ali Cemâlî Efendi**, bu sözlere karşı bir cevap daha vermek istedi.

Tam bu sırada **Sultan Selim Han**'ın oturduğu yerden ayağa kalktığı görüldü. Bu hareket, hiç şüphesiz "Toplantı bitti!" demekti.

Ayağa kalkan Padişah, **Abdülkerim Halife**'nin bir cümlesini tekrarlayarak münâkaşaya son noktayı koydu. O cümle şuydu.

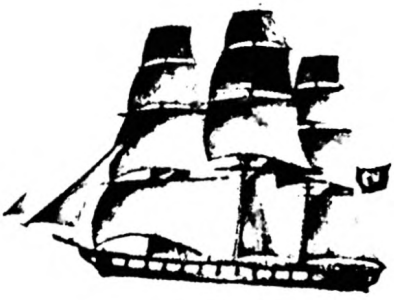
"-Müslüman denizcilerin Akdeniz'de yaptıkları **«Korsanlık gazâ mı, yoksa eşkiyâlık mı?!»** diye bir

tereddüde mahal yoktur!"

Toplantıya katılanlar, birer birer huzurdan çıkarlarken **Sultan Selim Han**, **Muhyiddin Reis**'e:

"-Reis, sana bir sürprizim var! Benden tâlimât gelinceye kadar İstanbul'dan ayrılma!" emrini verdi. **Muhyiddin Reis**; yarı beline kadar eğilerek kur'ânî bir ifâde ile:

"- Semi'nâ ve eta'nâ!.." (İşittik ve itaat ettik) dedi ve huzurdan çıktı.

-II-
SU TESTİSİ, SU YOLUNDA KIRILIR!

Toplantının ertesi günü **Sultan Selim Han**, **Muhyiddin Reis**'in getirdiği hediyeleri görmek istedi. Zîrâ bunların cihad mâhiyetindeki faaliyetler sonunda elde edilmiş olan ganîmetler oldukları husûsunda tatmin olmuştu. Yalı Köşkü rıhtımına herhangi bir deniz vasıtasının yaklaşması yasaktı. Böyle olduğu hâlde, bu misafir filodaki gemilerin Yalı Köşkü rıhtımına rampa etmelerini emretti. Getirilmiş olan hediyeleri görüp fevkalâde memnun oldu. Sonra da bu gemilerin içindekileri boşalttırdıktan sonra kalafat edilmek üzere tersâneye çekilmelerini emretti.

Filo'da iki yüz kâfir esiri vardı. Hediyeler, bunların sırtlarına yükletilip Yalı Köşkü'ne taşıttırıldı.

Her esir kâfirin yanına üstleri başları som sırma par par parlak ve pak urbalar giyinmiş kuşanmış birer levent gâzi tâyin edildi. Padişah, bu şekilde ganimetlerin taşınmasını seyredip pek memnun kaldı.

Gâzilere ellişer altın bahşiş verilip her birine hil'at

giydirip duâlar edildi. Gâziler için kışla tâyin olunup tayınları verildi. **Muhyiddin Reis**'in ikameti için bir konak döşendi. Bunun her levâzımâtı gereği gibi temin olundu.

Muhyiddin Reis, onbeş-yirmi gün Âsitâne (İstanbul)'de eğlendi. Gezilip görülecek yerleri gördü. Büyük sahâbe **Ebâ Eyyûb el-Ensârî**'nin, büyük padişahların kabirlerini ziyaret etti. Buralarda duâlar etti. Kurbanlar kestirip fakirlere dağıttırdı.

Bu sırada tekneler de Tersâne-i Âmire'ye çekilip eksikleri gedikleri mîrîden (hazîneden) düzüldü, koşuldu. Her mühimmâtları yeniden yeniye yapıldı. *"Var evi, kerem evi!"* demişler; halata, pusata (silâha) bile hâcet kalmadı.

Oruç ve **Hızır Reis** için yirmi yedişer oturak iki firkate (büyük gemi) yapıldı. Şöyle ki, kıçlarındaki toplara ve tunç saçmalarına varıncaya kadar donatıldı.

Muhyiddin Reis dahî vezîr ü vüzerâya varıp onlar için getirmiş olduğu hediyeleri yerli yerine dağıttı.

Nihayet bir gün, **Sultan Selim Han** Hazretleri, **Muhyiddin Reis**'i huzura çağırıp mukaabeleten göndereceği emânetleri teslim eyledi. İki elmas kabzalı kılıç verdi. Biri **Hızır**, diğeri ise **Oruç Reis**'e diye, ki her biri birer Rum haracı değerdi. İki sorguç ve sırtlarına birer hil'at ve iki firkate gemi verip:

"-Büyük firkateye **Hızır** Lalam (büyük devlet adamı) binsin ve öbürüne **Oruç** Lalam binsin. Gazâlar eylesinler. İki sorgucun birini **Hızır** Lalam sokunsun (taksın) ve birini **Oruç** Lalam sokunsun ve kılıçların kezâlik, birini **Hızır** Lalam ve birini **Oruç** Lalam kuşansınlar ve düşmanlara gazâ eylesinler!.." dedi ve bir hatt-ı Hümâyûn yazdırıp bunda dedi ki:

"-Benim lalarım, reisü'l-mücâhidînler (mücâhidlerin reisi)! Taraf-ı Şahâneme gönderilen hediye ve peşkeşleriniz vüsûl buldu. Makbûle geçti. **Halil İbrahim** bereketi ile Hak -celle alâ- sizleri her hâlde düşmanlarınıza mansûr eylesin!.."

Sultan duâsını tamam edince, **Muhyiddin Reis** dahî Padişah'a olan hürmeti yerine getirdikten sonra, Hatt-ı Hümâyûn'u üç kere öpüp başına kodu. Emânetleri alıp, vedâ edip konağına geldi. Padişah hediyelerini bir sandığa koydu.

Hızır Reis için yapılan tekneye kendi binip **Oruç Reis** için yapılana ise, baş reisini bindirdi. Kendi teknesine ise, ikinci baş reisini bindirdi. Elhâsıl cümlesi sekiz pâre gemi oldular.

Sonra Padişah'ın gelip Yalı Köşkü'ne oturmasını gözettiler. Padişah, Yalı Köşkü'ne oturdukta, Tersâne-i Âmire'den hareket edip Sarayburnu'nun önüne geldiler. Padişâh-ı Âlem için yüz bir pâre top tüfenk şenliği edip, muvâfık rüzgar ile Tunus'a yöneldiler.

Muhyiddin Reis, İstanbul'da iken **Oruç** ve **Hızır Reis** kardeşler, İspanyollar'ın işgâli altındaki **"Becâye Kalesi"** Müslümanları'ndan bir yardım talebi mektubu almışlardı. Bunda:

*"Mücâhidlerin Reisi, kâfirlerin ve müşriklerin amansız düşmanı **Hızır Reis** ve **Oruç Reis**'e selâmdan sonra;*

Âlemlerin Rabbi'ne hamd olsun, sizlere yardım eyledi, nereye baş vurdunuzsa, O'nun lütfu ve Peygamberin mûcizesi ile yüz aklıkları müyesser oldu. Kâfirlerin kötü kalblerine büyük elem ve ızdırap düştü. Küçük çocuklarını dahî siz gâzilerin adını anarak susturur oldular. Allah Teâlâ, sizlere yardımlarını ziyâde eylesin! Âmin!..

Cenâb-ı Hakk'ın makbul ve mergup (rağbetli) ve mücâhid kulları olduğunuz mâlum oldu. İmdi revâ mıdır ki, bu saâdetli zamanınızda din düşmanı kâfir-i ebedîler bizlere bu kadar zulm eylesinler. Din uğruna hadden aşırı cevr ü cefâlarını çekiyoruz. Âşikâre namaz kılmaya ve evlâtlarımıza Kur'ân öğretmeye imkân bulamıyoruz.

Yer altlarında köstebek gibi birbirimizi gözeterek gizli namaz kılarız. Hemen hâlimiz bir Erhamurrâhimîn'e kalmıştır.

Ya ne olur ki, mübârek ayağınızla buraya teşrif edip buraları da İslâm nûru ile aydınlık kılsanız; olmaz mı?"

Bu mektubu aldıklarında onlar on pâre tekne ile sefere hazır idiler. Fakat niyetleri Endülüs Müslümanları'nın imdâdına koşmaktı. Fakat bu kâğıt gelince niyetlerini Becaye üzerine çevirdiler.

"-Endülüs karındaşlarımız başka zamana kalsın!.." dediler.

Ertesi sabah Becâye Müslümanları'na yardım için sefere çıkmak üzere iken **Muhyiddin Reis**'in, top tüfenk atışıyla şâdımanlık ederek sekiz pâre tekne ile Tunus'a çıka geldiğini gördüler.

Önce O'nu karşıladılar.

"-Hoş geldiniz, safâ geldiniz!.." deyip, hâl hatır sordular.

Muhyiddin Reis, İslâmbol'da olup bitenleri tafsilâtı ile baştan sona beyân eyledi.

Muhyiddin Reis, **Selim Han** Hazretleri'nin Hattı Hümâyûnlarını çıkardı. Tâzimle üç kere öpüp başına götürdü, sonra **Hızır Reis**'e verdi. O da hürmetle üç kere bûs edip (öpüp) başına koyduktan sonra açtı ve

okudu.

Padişâh-ı Âlem Hazretleri'nin bu mertebede hayır duâlarına mazhar olduklarından dolayı ziyâdesiyle memnun ve mesrur oldular. Fakirlere hesapsız mal sadaka dağıttılar.

Muhyiddin Reis:

"-Bu emânetleri burada vermekliğime izin yoktur. Bir miktar te'hir eyle!.." demekle sâhildeki konaklarına döndüler.

Bu konakta bir müddet hasbihâl ve istirahattan sonra hep birlikte Tunus Beyi'ne varıp, **Sultan Selim Han** Hazretleri'nin, O'na hitâben yazdırmış olduğu Hatt-ı Hümâyun'larını götürüp teslim etti.

Tunus Beyi, Padişah'dan gelen Hatt-ı Hümâyûnu, hürmetle yedi kere öpüp başına koydu. Ondan sonra sır kâtibine verip okuttu.

Hatt-ı Hümâyûn'da (fermânda) buyrulmakta idi ki;

"Sen ki, Tunus Beyisin!

Emr-i Hümâyûn'um sana geldikte... Gerektir ki, cümle âlimler, sâlihler, havas (seçkinler) ve avâm (sıradan kimseler) ve beldenin sâkinleri ve gâzilerin huzurlarında kalabalık bir dîvan toplayasın!

***Muhyiddin Reis** ile, lalam, mücâhidlerin reisi **Hızır Kaptan** ve **Oruç Kaptan** için gönderilen, hergüzâr (kıymetli) hediyelerimi dîvânda kendilerine takdim kılasın. Onlar da devlet ve saltanatımın devamına duâ eyleseler gerektir. Mûcebince hareket edilip aksine hareket etmekten çekinesin!.."*

Gördü ki, böyle buyurulmuş. Tunus Beyi de:

"-İşittim ve itaât ettim!.." deyip hemen o saat, çok kalabalık bir dîvân topladı.

Hatt-ı Hümâyun, bir âlim zâta verilip açıktan okuttu. **Muhyiddin Reis**, Padişah'ın verdiği hediyeleri dîvân ortasına getirdi.

Bir elmas kabzalı kılıcı **Hızır Reis**'in beline takıp, başına da mücevher sorgucu ve eğnine hil'at-i fâhire (kıymetli elbise) giydirdi. **Oruç Reis**'e de bunun aynısı yapıldı.

Tunus Beyi, kaptanların, Osmanlı Padişahı **Sultan Selim Han** tarafından bu derecede bir iltifâta mazhar olmasından, kendi tahtının geleceği bakımından endişeye kapıldı. Biraz da onları kıskandı. Fakat şimdilik bu hissini açığa vurmak istemedi.

Oruç ve **Hızır Reis** kardeşler ise, bu Padişah iltifatından ziyâdesi ile mesrur olarak sabaha kadar ibadet edip:

"-Ey Âlemlerin ilâhı, ben senin zayıf bir kulunum. Padişah kim, ben günahkâr kulun kim?! Lâkin ben kulunu, sultan kullarının kalbine getiren sensin. Sen bütün melîklerin melîkisin ve hâlikısın ve rezzâkısın. Senin fazl ü kereminle, ben kuluna bir gün doğdu!.." deyip yüzlerini yerlere sürdüler.

"-Ben Padişah nazarına uğradım, hil'atin giydim, kılıcın kuşandım. Sorgucun sokundum!.." diye duâ ve niyâz eylediler.

Padişah'ın ihsânı olan iki büyük gemi ile birlikte ellerindeki gemilerin sayısı on iki oldu. Bunlarla ertesi sabah fîsebîlillâh (Allah yolunda) gazâ ve cihad niyeti ile denize açıldılar. Niyetleri, Becâye Kalesi'nin İspanyol Kâfirleri'nin ellerinden alıp Müslümanlar'ı kurtarmaktı. Yolda bir büyük düşman barcası (büyük yük gemisi) ile karşılaştılar. O'nu zaptedip içindeki mallara el koydular. Bu mal, bal mumu ve zeytinyağı idi.

Ayrıca bu gemide otuz-kırk kadar da Endülüs Müslümanı vardı. Bunlar fakir olduklarından vergilerini ödeyememişler, bu yüzden Becâye Kalesi'nin kumandanları tarafından bir senelik küreğe mahkûm edilmişlerdi. Onları da kurtarıp ele geçen mallarla birlikte **Deli Mehmed Reis** kumandasında bir gemi ile Tunus'a gönderdiler. Sonra varıp Becâye Kalesi önüne geldiler. Gemilerde iki bin otuz üç levent vardı.

Bunlar karaya çıkıp kâfirin topuna tüfeğine bakmayıp kalenin bir yanında lâğım açıp, havaya uçurdular. Hemen dalkılıç âteş-i sûzân (yakıcı ateş) olup içeri girdiler. Üç buçuk saat âlâ cenk oldu. Kılıçlar al kanla la'l renk (kırmızı) oldu.

Sonunda, Allâh'ın yardımı, Rasûlü'nün mûcizesi, evliyâ ve asfiyânın (sofuların) himmetiyle kâfirler:

"-Emân, el-Emân!" diye bağırmaya başladılar.

Kalede ölenlerden başka üçyüz yetmiş beş kâfiri sağ olarak teslim aldılar. Etraftaki bedevî araplar da kalenin fetholduğunu işitip geldiler. Yirmi binden fazla bedevî (köylü) arap gâzilere tâbî oldular.

Bundan sonra üç gün dinlenip diğer büyük bir kaleyi kuşattılar. Burası ziyâde sarptı. İçinde çok da kâfir vardı. Bu kale cenginde araplar da gâzilere yardım ettiler.

"-Allah yolunda cihad!.." deyip beraber oldular.

Teknelerini bir koya akan bir çaya çekip yirmi dokuz gün kaleyi top ateşine tuttular. Sonunda barutlar bitti. Bir tekne ile adam gönderip Tunus Beyi'nden barut istediler.

Tunus Beyi:

"-Belâlarını bulmuşlar!.." diyerek gâzilere barut vermedi. Tunus'a giden tekne boş döndü.

"-Eyvahlar olsun! Hay küstah hay!.." diyerek bütün İslâm askerleri mahzûn oldular.

"-Biz kâfiri, Hakk'ın inâyeti ile bu kadar zebûn etmişken nasıl bırakıp gidelim!.." diyerek hayrette kaldılar.

Bu durumda canı ziyâdesiyle sıkılan **Hızır Reis**, o gece yine o, ak yüzlü pîri (ihtiyarı) gördü. Pîr kendisine:

"-Tekneleri çaydan çıkarıp limâna götüresiniz!.." dedi ve kayboldu.

Uyanınca:

"-Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh-il aliyyi'l-azîm!.." dedi.

Aynı rüyayı **Oruç Reis** de görmüştü. Hemen gâzilere bildirip denileni yaptılar. Metristen (siperlerden) çıkıp çayın yanına gittiler. Tekneleri çaydan çıkardılar. Meğer o çayın âdeti imiş. Bu mevsimde suyu çekilip, tâ gelecek sene o mevsime kadar kuru kalırmış. Kâfirler, çayın öyle olduğunu bilirlermiş. Onlar bilmezdi. Kâfirler gâzilerin gemilerini çayın içinde durur görünce sevinirlerdi. Mayorka'ya nâme (mektup) uçurup haber göndermişler. Hâllerinden yanıp yakılıp, feryat etmişler.

Demişler ki:

*"Lâyık mıdır ki; düşman teknelerle gelip, cümlesi piyâde olup, kalenin birini lâğım ile atıp, içine girip zapt edip fetheylediler. **Mesîh**'in kullarını helâk edip, sağ kalanları esir edindiler. Sonra gelip bizim kaleyi sardılar. Şimdi yirmi-otuz gündür, küte küt cenk ederiz. Bir parmak kadar başlarını geriye çeviremedik. Ziyâdesiyle cengâver herifler!.. Şimdiki hâlde gayet zebûn olduk. Ellerinde mahsûruz (kuşatılmışız). Eğer bu vakitlerde imdat erişmezse, bizim nâre (ateşe) yanmamız mu-*

hakkaktır.

Lâkin kalbimizi sıcak tutan şudur ki: Teknelerini hep çay içine çektiler. Çayın kurumasını bekliyoruz. Amma evvelki âdeti üzere çayın çoktan kuruması lâzımken gecikti. Şimdi gerektir ki, hemen alelacele gelip yetişesiniz. Bugün veya yarın çay kurudukta, tekneleri karada kalınca şans bizimdir. Azîzlerin himmetiyle kâfirleri kırıp, su geldikte tekneleri ellerinden alırız."

Bu mektubu alan Mayorka kâfirleri ferâhlanıp, birçok domuz boğazlayıp azîzlerin habîs ruhları için üleştirip düğün bayram etmişler.

Sevinerek:

"-Gördünüz mü, azîzlerimizin rûhâniyeti bunlara ne iş kesti. Artık korsan tedârik etmeye lüzûm yok. Hemen barçaların büyüklerinden götürelim ki, esîr edip doldururuz!" diye karar vermişler.

On bezirgân gemisine kale için lüzumlu mühimmâtı yükleyip beş yüz-altı yüz kadar da imdat için kâfir bindirip alelacele Becaye Kalesi'ne doğruldular.

Bu sırada reisler, gemilerini çaydan çıkarmış idiler. Az sonra bir de baktılar ki, çay suyunun yerinde yeller esiyor! Kurumuş! Sanki önceden burada hiç su yokmuş gibi oluverdi.

Böylece yelken açıp giderken Mayorka'dan gelmekte olan mühimmât ve asker yüklü on pâre bezirgân gemisini gördüler.

Hepsi de ağzına kadar yüklü olarak pusun içinden çıktılar. Yüklü olan gemiyi görünce, **Hızır** ve **Oruç Reis**'ler, bunların kaleye yardım için geldiklerini anladılar. Karakuş gibi süzülüp üzerlerine gittiler. Kâfirler gördüler ki, teknelerin dahî böyle baskına aslâ dayanacak güçleri yoktur, yönlerini geldikleri yere çevirdiler. Lâkin

kurtulamadılar.

Gâziler birer yaylım top ve kurşun ateşi ile taarruza geçtiler. Sonra dalkılıç olup kâfirlerin kalp cenâhlarına girip, şöyle kılıç vurdular ki, kâfir kellesinden tepecik meydana oldu. Kâfirler:

"-Mayna sinyor!.." diye çağrışmaya başladılar.

Sağ kalanların da cümlesi esir oldu. Bütün esirleri ve ganimet mallarını ele geçiren gâziler Cicel Limânı'na geldiler. Bütün ganîmet mallarını, barut, kurşun ve cenk âletlerinden gayrısını burada hep sattılar. Parasını, ortaya koyup aralarında taksim ettiler. Cenk âletleri olan mühimmâtı hesâbınca mahzenlere koyup anahtarını beldenin şeyhine verdiler. Pek çok barut vardı. Öteki cenk âletleri de hesapsızdı. Velhâsıl ol on pâre teknenin mühimmâtını hep mahzenlediler.

Mayorka hâkimi, bu hezimetlerini metbuu (tâbî olduğu) Fransız Kralı'na bildirip yardım istedi. Ondan alınan yardımla, elli-altmış sandık dolusu altınla bir kadırga Cecil'e gönderilip kâfir esirlerin kurtuluş akçesi olarak ödendi. Bu paralar, gâziler arasında bölüşüldü. Bunu canlarına minnet bildiler. Zîrâ esirler pek çok olduğundan muhâfazaları müşkil idi.

Bu sırada Cezâyir'in Arap Şeyhlerinden **Oruç** ve **Hızır Reis**'lere bir mektup geldi. Bunda:

*"Siz ki; **Gâzi Hızır Reis** ve **Gâzi Oruç Reis**'siniz, selâmdan sonra, duyduk ki, Allâh'ın yardımı ve Peygamberin mûcizesi ile Becâye Kaleleri'ni fetheyleyip, Nûr-i İslâm ile münevver kılmışsınız.*

«Allâh'ım! Müslümanları kâfirlere karşı kudretli kıl!... Allah Teâlâ sizleri, mel'un kâfirler üzerine mansur ve muzaffer eyleyip -İslâm yücedir, ondan üstünü olmaz- ölçüsünce, İslâm'ı sizinle kuvvetlendirip şereflen-

dire!...» diye pek çok duâlar ettikten sonra:

"Ne var ki, bizler dahî elhamdülillâh ümmet-i Muhammed'deniz. Bu taraflara dahî teşrîf buyurup, din düşmanlarından bizleri dahî halâs eyleseniz, olmaz mı?" diyerek, pek çok istirhamlar ediliyordu.

O zaman Cezâyir'in yalısında bir adada bir burç vardı. Etrafta ondan sağlam başka bir burç yoktu. Adına **"Göbekli Burç"** derlerdi. Kâfirler için burası bir askerî üs idi.

Cezâyir halkı, kâfirlerin elinden çok çeker, gâyet hor ve hakîr olurlardı. Öyle ki, çarşıda, pazarda kâfirler müsâade etmedikçe Müslümanlar bir şey almaya kaadir olamazlardı. Mektupta kâfirlerin ettiği zulümler bir bir anlatılmıştı.

Bu mektubu okuduktan sonra **Oruç** ve **Hızır Reisler**, gâzileri toplayıp dîvân kurdular. Gâzilere dediler ki:

"-Ey oğullar, gâzi beyler! Her kimin canı isterse hatır ve gönül hoşluğu ile, **Oruç Reis**'in yanında Cezâyir'e gidip, ümmet-i Muhammed'i kâfirlerin ezâ ve cefâsından halâs edip, iki cihanda saâdete kavuşa!..."

Bunun üzerine gâzilerden, safa-yı hatır ile gönül isteyen bahadır gâzilerden beş yüz yiğit yazılıp **Gâzi Oruç Reis** ile Cezâyir üzerine doğru gitmekliğe hazır oldular.

Mübârek bir saatte herkesle vedalaşan **Oruç Reis**, beş yüz yiğit gâzi ile Cicel'den çıkıp, karadan kâfir üzerine gazâya niyetle Cezâyir'e gitmek üzere denize açıldı.

Oruç Reis, Cezâyir'e gitmek için ayrıldıktan sonra **Hızır Reis** de Tunus'a gitti. Tunus Beyi'nin barut göndermeyerek ettiği ihâneti mühimsemeyerek O'nunla görüştü. Ganîmetlerden pek çoğunu fakirlere dağıttı.

Bu sebeple, fakir-fukara onların tekrar dönüp Tunus'a gelmelerine pek sevinip bayram ettiler. Zira Tunus Beyi'nin barut vermediğinin hikâyesini duyduklarından, bir daha Tunus'a gelmeyecekler diye elem çekerlerdi. Zira fukarâya çok menfaatleri dokunuyordu.

Bu sırada Cezâyir'i fethedip İspanyol kâfirlerinden Müslümanlar'ı kurtarmak için harekâta geçmiş olan **Oruç Reis**'ten gelen bir mektupla fethin müyesser olduğunu öğrenen gâziler mesrur oldular. Allâh'a hamd edip kurbanlar keserek fukarâya dağıttılar.

Cezâyir'in kâfirlerden geri alınmış olması üzerine elindeki asker mevcudunu çoğaltmak gerektiğini düşünen **Hızır Reis**, elindeki gemilerden altısını **Muhyiddin Reis** kumandasına vererek Anadolu sâhillerinden beşaltı yüz yeni şahbaz (yiğit) genç toplayıp getirmekle vazifelendirdi. Çünkü kâfirlerin, daha büyük bir kuvvetle üzerlerine geleceğini tahmin ediyordu.

Muhyiddin Reis, bu maksatla Kıbrıs açıklarında iken bu gemiler dehşetli bir fırtınaya yakalanıp doğuya doğru sürüklendiler ve kendilerini büyük bir donanmanın yanı başında buldular. Bu, Mısır Seferi'ne çıkmış olan **Sultan Selim Han**'ın İskenderiye'ye getirtmiş olduğu Osmanlı Donanması idi.

Donanma kumandanı, **Muhyiddin Reis**'i kabul ederek:

"-Padişah'ın Mısır üzerine seferi olduğundan sizin haberiniz yok mu? Niçin gelip din ve devlete hizmet eylemeklikte tekâsül (ihmalkârlık) edersiniz?" dedi.

Muhyiddin Reis dahî:

"Devletlû paşa! Padişah hizmetinde tekâsülümüz yoktur. Hizmetimiz dahî hasbîdir. Başkaları gibi ücretle dahî işimiz yoktur! Eğer taraf-ı âlinizden bir «Geliniz!»

sözü ile dâvet olunsa idik, «Efendilerimiz bizleri hizmete dâvet etmişler!..» deyû koşarak gelirdik!.." diye cevap verdi.

Mısır'ın fethinden sonra **Muhyiddin Reis**'in emrindeki gemiler, **Sultan Selim Han** tarafından ağzına kadar asker doldurulup:

"-Varın, gidin! Cihada devam edin!.." tâlimâtı ile Cezâyir'e gönderildiler. Onlar geldiğinde **Oruç** ve **Hızır Reis**, Padişah'ın bu ikram ve iltifâtından ziyâdesiyle memnun oldular. Şenlikler yapıp fukarâya sadaka dağıttılar.

Cezâyir'in fethi üzerinden tam üç ay gibi bir müddet geçmiş bulunuyordu. Bu müddet zarfında kâfirler de boş durmayıp "**Hızır Reis**'i nasıl edip de ele geçirip helâk ederiz?" diye müşâvere edip hîle ve tuzaklar kurmaya başladılar:

"-Bu **Hızır** ve **Oruç** denen, azîzlerin hışır hışır hışmına uğrayasıları şimdi boşlayıp imkân verirseniz, daha başımıza çok işler açarlar. Hemen yılanın başını ejderha olmadan ezmeye bakalım!.." diyorlardı.

Zira **Oruç Reis**'in Cezâyir'e varıp orayı ele geçirip, bu kadar kâfir kırdığından haberleri olmuş idi.

Arası çok geçmeden kâfirler kırk kadar kadırgayı asker doldurup gâzilerin barınağı olan Halku'l-Vaad önüne geldiler. Kaleyi top ateşine tuttular.

Hızır Reis, elindeki bütün sâhil kalelerini, **Sultan Selim Han**'ın gönderdiği askerlerle takviye etmiş bulunduğundan, hiç bir netice elde edemediler. Gemilerinin birçoğu kaleden atılan toplarla batırıldığından elleri boş olarak geriye döndüler. Yüreklerine ziyâdesiyle korku düştü.

Ağlayan ufak çocuklarını:

"-**Hızır Reis** geliyor! Şimdi seni yer!.." diye korkutur oldular.

Bu seferde kırk pâre kadırganın Halku'l-Vaad altına varıp hüsranla dönüp gittikleri kâfirler arasında duyulunca, mâteme gark oldular.

"-Bu hal göstermektedir ki azîzler, hıristiyanlardan yüz çevirmişlerdir!.." diye beş-altı yüz domuz kurban edip azîzlerin ruhları için fakirlere paylaştırdılar.

Hediyeleri ve kurban edilen domuzları alan papazlar, kâfirlere:

"-Size müjdeler olsun ki, azîzlerin ruhlarına sadaka için ettiğimiz kurbanlar çok makbûle geçti. Onlar, «O hıristiyanlarda hatırımız kırılmış da yardımı onlardan kesip kâfirlere vermiş idik. Amma şimdi bizi ululayıp, papazlarımızın hatırlarını yaptılar, gönlümüz hoş oldu. Artık haydudlar münhezim olacaklardır. O kırk pâre kadırga takımlarını bozmayıp, varsınlar. **Hızır Reis**'in karındaşı **Oruç Reis**'in elinden Cezâyir'i alsınlar. Pazar yerinde kılıçtan geçirilen hıristiyanların kanlarını ödetsinler. Artık bu senenin fırsatını Hıristiyanlara verdik!» dediler." diyerek, şeytan papazlar herkesi kandırdılar.

Ardından İspanya Kralı'na haber uçurup uğradıkları hezîmeti bildirdiler. O da Cezâyir'in Müslümanlar eline geçmesinden fevkalâde müteessir olduğundan yeniden kırk kalyonluk bir filoyu toplar ve cengâver askerlerle donatıp Cezâyir üzerine sevk etti.

Bunlar Cezâyir Limânı'na gelip demir attılar. Müslümanlar'ın birkaç yüz korsandan ibâret olduğunu sanarak, kolayca zafer kazanacakları ümidi ile karaya on bin asker çıkardılar.

Oruç ve **Hızır Reisler** ise, iki taraf arasındaki asker sayısı farkını zekâ ile kapatacak bir plân yaptılar.

Gece, gâzilerle meşveret edip:

"-Üç bin gâzi kalede kalacak ve üç bin gâzi ise, gece yarısında bizimle çıkıp dağ yoluna gidecek. Hakk'ın inâyetiyle sabahleyin varıp kâfirlere baskın edeceğiz. İnşâallâhu Teâlâ ortalığa bir nâm salalım ki, kıyâmete kadar dillerde yâd olmamıza vesîle ola!" dediler.

Gâzilerin hepsi:

"-Baş üstüne!" deyip, bu tedbiri güzel gördüler. Hemen gece yarısından sonra gizli kapıyı açıp, üç bin gâzi çıkıp dağ yolunu tuttular.

Kâfirler ise, bu sırada karaya çıktıklarına bin pişman olmuşlar idi. O gece Hak Teâlâ tarafından kâfirlerin başına bir zulmet çöktü. Karanlık bir yağmur, ardından da kaz yumurtası kadar dolu yağdı. Kâfirler sudan çıkmış tavuğa dönüp, şaşkın bir şekilde, kendi başlarının kaygusuna düştüler.

Azîzlerin yüzüne gözüne söğüp:

"-Bize vaat ettikleri yardım bu mudur?" deyû birbirleriyle hırıldaşıp dururken başlarında **Oruç Reis** beraberindeki üç bin yiğit dilâver ile kaza-yı âsumânî (gökten inen belâ) gibi, gâfil kâfirlere önce bir tüfenk ateşi açtılar. Ondan sonra da, dalkılıç olup hücum eylediler. Bi-avni Hudâ ve mû'cizât-ı Mustafa kırmağa başladılar. Kâfirler de şaşırıp birbirlerine düşüp birbirin kırar oldular.

Oruç Reis ise, yüksek sesle, yirmi-otuz bin askere kumanda eder gibi:

"-Sağ kol! Sol kol! Orta kol!" diye emirler verir, düşmana korku salardı. Kâfire öyle kılıç salladılar ki, ancak bu kadar olur. Netice olarak kâfirler müthiş bir sûrette münhezim oldular. Kırılan kırıldı, sağ kalanlar esir edildiler. Esir olan ikibin yedi yüz kâfir idi. Geri ka-

lanları hep kılıçtan geçirildi. Gâzilerden de iki-üç yüz kadarı şehid düştü.

Cezâyir diyarında **"Tlemsen"** denmekle mâ'ruf, büyük bir şehir vardı. Burası havası pek güzel, bir mesire yeri idi.

Bu Tlemsen'deki Sultan'ın bir karındaşı oğlu vardı ki amcası ile araları açıktı. Sonunda bu adam, amcası Tlemsen Sultanı'nın korkusundan bir yerde durmayıp İspanya'ya kaçmış idi.

Kral da beş-on pâre çektiri gemileri donatıp ve içine bu mürted (İslâm'dan dönmüş herifi) koyup arap yakasına gönderdi. Bunlar da Cezâyir'e yakın Telis Kalesi'ni hîle ile alıp mürtedi oraya hâkim tâyin ettiler. Yanına da bin silâhşör muhâfız kodular.

Derya tarafını korumak için de dört pâre korsan çektirisi donattılar. Bundan sonra orada kalıp ümmet-i Muhammed'e zulm etmekle meşgul olup durdular.

Hızır Reis, on iki gemi donatıp bu mürtedin üstüne yürüdü. Bunu gören mürted, gece yarısı tabana kuvvet oradan kaçtı. Fakat **Hızır Reis**'in tâkibinden kurtulamadı. Üzerine giden **Oruç Reis**, O'na, önce tecdîd-i îmân (iman yenileme) teklif etti. O mürted, İspanya Kralı'nın kendisini kurtaracağına olan güveni sebebiyle bu teklifi reddetti.

Yüce şeriatimize göre, mürtedlerin aman dilemesi ile hayatlarının bağışlanması câiz değildir. Böyleleri ya yeniden kelime-i şehâdet getirerek îmâna gelirler veyahud da öldürülürler. Bu sebeple küfürde inad eden o mürted, kendisi ile birlik hâlinde olan adamları ile birlikte îdam edildi.

Oruç Reis, bundan sonra o mürtedin amcası olan Tlemsen Beyi üzerine yürüdü. Zira O'nun zulmü

de haddi aşmıştı. O'ndan bîzâr olan halk, birkaç kere mücâhidlerden yardım talep etmişti.

Oruç Reis, Tlemsen'e vardığında bütün ahâlî kendisini karşılayıp, hep bir ağızdan:

"-Hoş geldiniz, safa geldiniz, ey mücâhidlerin reisi!.." dediler.

Çünkü Tlemsen Sultanı, pek zâlim olduğundan hepsinin ciğerleri yanık idi. Sıdk ile gelip **Oruç Reis**'e bağlandılar. Tlemsen Sultanı baktı ki; iş fenâ, hemen bir gece içinde kaybolup gitti. Giderken hapisteki iki karındaşını da salıverdi. Bunların hepsi, onun işlerini beğenmemelerinden ötürü hapsedilmiş idiler. Bu ikisi de Fas'a doğru çekilip gittiler.

Oruç Reis, topsuz tüfenksiz Tlemsen Şehri'nin fethi müyesser olduğu için Allâh'a şükretti. Halk gelip **Oruç Reis**'e biat ettiler:

"-Çok şükür, o zâlimin elinden bizi kurtardın, beldemizi nurlandırdın!.." diye **Oruç Reis**'e duâlar ettiler.

Tlemsen Beyi ise, yakındaki Vahram Kalesi'ne iltîcâ etti. Burası çok eskiden beri Müslümanlar'ın mülkü olduğu hâlde zamanla İspanyol kâfirlerin eline geçmişti.

Tlemsen Beyi, bazı arap kabilelerine haber salıp yirmi bin asker topladı. Vahram'daki İspanyol kumandanı da O'nu on bin askerle takviye etti. Bu kuvvetlerle gelip **Oruç Reis**'in yokluğundan istifade ederek Tlemsen'i zabtedip eski makamına oturdu.

Bu haber **Oruç Reis**'e ulaşınca, hemen Tlemsan Kalesi'nin yardımına koştu. Lâkin kale, iki gün önce kaybedilmiş idi.

Bu sırada Cezâyir'de bulunan **Hızır Reis** de bu haberi alınca kardeşi **İshak Reis** ile, bir kısım kuvve-

ti ağabeyi **Oruç Reis**'e yardım maksadıyla Tlemsen'e sevketti.

Oruç Reis, askerler ile vardı. Tlemsen Kalesi altına indiler, düşmana karşı durdular. Kâfirler ise, ertesi gün, İslâm askerini hor görerek pervâsızca kale kapısını açarak onlara karşı çıktılar. Kâfir askeri on binden fazla idi. İslâm askerinin ise, hepsi iki bin kişi idi. Ama her biri beş bin kâfirden yüz çevirmez yiğitlerdi.

Üç-üçbuçuk saat müthiş cenk oldu, kılıçlar kan ile al renge boyandı. İslam yiğitleri, öyle bir kılıç vurdular ki, on bin kâfirden ancak dört yüz kâfir sağ kaldı. Onlar dahî gâzilerin ateş saçan kılıçlarından kurtulamayıp:

"-Emân, el-Eman!" diye bağrışmaya başladılar.

Amma gâziler hiddetlerinden bu feryatları duymaz, kâfirleri durmadan kırarlardı. **Oruç Reis**, gâzilerin arasına girerek:

"-Çekin oğullar, elinizi! Aman diyene kılıç vurulmaz!.." diyordu.

Ancak bu şekilde gâziler işi anlayıp cenkten el çektiler. Kalan üç-dört yüz kâfiri esir ettiler. Bu esirleri, Cezâyir'e gönderdiler.

Oruç Reis geçip Kale'ye oturdu. Murâdları, o kış kalede kışlamak idi. Bir müddet kalede yemelerinde içmelerinde zevk u safâ hâlinde oldular. Fakat bu cenkte çok gâziler şehid olmuşlardı. **Oruç Reis**'in karındaşları **İshak** dahî bunların arasında idi.

Vahran kumandanı, bu ahvâli olduğu gibi İspanya Kralı'na bildirdi. İspanya Kralı ise, hemen Vahran zâbitine yardım için otuz-kırk bin kâfir gönderdi ve O'na şöyle bildirdi:

"Derhal hücuma geçip, **Oruç Reis**'in elinden kaleyi alıp, o haydudların hepsini kılıçtan geçirip öldüresin!..

Oruç Reis'i zincire vurup bana gönderesin!.. Ben onu ne şekil ölümle öldüreceğimi bilirim."

Vahran Kalesi kumandanı, kendine gönderilen otuz-kırk bin kâfir ile apansızın kaleyi muhasara edip top ateşiyle döğmeye başladı. Dört tarafını da sıkıca tuttuklarından kaleye erzak da gelemedi. Gâziler, tam üç ay kaleden küte küt cenk eylediler. Azıkları tükendi. Cezâyir'e bir haber göndermek de mümkün olamadı.

Kâfirler her gün cenk etmekten bıktılar. Gâziler de susuzluktan hâlsiz kaldılar. Sonunda kâfirlerin kumandanları ile papazlar birleşip bir hîle bulmaya karar verdiler. Dediler ki:

"-Bu Türkler, inat bir millettir. Gelin, bunlara yarın bir elçi gönderelim. Size aman verdik, silâhınızla çıkıp gidin, diyelim. Eğer azıkları yoksa râzı olup, kaleyi bırakıp giderler. Eğer azıkları çok ise, hepsi kırılır, amma biri kalsa yine kaleyi bize vermezler... Eğer emân ile kaleden çıkarlarsa, o zaman, silâhlarınızı bırakın, deriz. Onlarda silâh bırakmak büyük ârdır. Yani imkânı yok, silâhlarını bırakmazlar. O zaman biz de bunu bahâne edip hepsini kırarız."

Bütün mel'unlar, bu fikri beğendiler. Ertesi gün karar verdikleri şekilde **Oruç Reis**'e bir elçi gönderip teklifte bulundular.

Oruç Reis, gâzilerle meşveret etti:

"-Ne dersiniz oğullar? Kâfirler şöyle derler." dedi.

O zaman gâziler de:

"-Dirilik ölmekten yeğdir!.." diyerek, çıkıp Cezâyir'e gitmeye râzı oldular.

Elçi de geri dönüp bu kararı kâfirlere bildirdi. Kaleyi bırakıp Cezâyir'e gitmeye râzı olduklarını söyledi. Kâfirler sevindiler.

Ertesi sabah **Oruç Reis**, gâzileri ile birlikte silâhlarını kuşanıp Cezâyir'e doğru çıkıp gittiler. Kâfirler gelip kaleye girdiler, şenlik eylediler.

Oruç Reis, kaleden uzaklaşıp Cezâyir'e doğru bir konak gider gitmez, on beş-yirmi bin kâfir arkasından yetiştiler ve:

"-Üzerlerinizde olan silâhları bırakın. Sağ çıkıp gittiğiniz yetişmez mi?" dediler.

Oruç Reis, kâfirlerin hîle tuzaklarına girdiklerini anlamakta gecikmedi. Bu sebeple mücâhidlere:

"-Gelin oğullar! Eğer beni dinlerseniz, kâfirlere silâh vermektense hemen cümlemizin kırılması evlâdır. Şehâdet, zilletle yaşamaktan a'lâdır. İmdi oğullar, «Er ölür, adı kalır; at ölür meydan kalır.» Dünya'ya gelenin ölüm şerbetini içmesi elbette muhakkaktır. Sizinle bir nâm bırakalım ki, kıyâmete kadar dillerde destan olsun! Bir daha sizlerle cennet-i a'lâda buluşalım!.." dedi.

Oruç Reis'in bu sözleri, açlık ve susuzluktan bitkin düşmüş olan gâzileri canlandırdı. Yürümeye mecâlleri yok iken, her biri birer ejderhaya döndüler. Önce **Oruç Reis** kendi tüfeğini ateşleyip bülendâvâz ile bağırdı:

"-Ey ebedî mel'ûnlar, işte bizler, adama silâhı böyle veririz!.." sonra da tüfeğini kâfirler üzerine boşalttı.

Gâziler dahî hep birden tüfeklerini boşaltıp sonra dalkılıç olup kâfirin arasına daldılar. Öyle bir giriştiler ki, anlatılamaz!.. Sanki, ekin tarlasına orakçı nasıl girerse, kol, kelle ne rast gelirse, vurduklarını turp gibi kaydırıp düşürdüler. Kâfir kelleleri ayaklar altında yuvarlanıp; burun, kulak ayak, tırnak, dülger yongası gibi tozardı.

Cenk gittikçe kızışıp, kâfirlerin ilerisi geriye kaçmaya başladı. Amma gerisi çok olduğundan kâfirlere durmadan arka arkaya takviye gücü gelmekte idi.

Gâzilerin hepsi ise, bin kişi idi. Öteki bini önceki cenklerde kırılmıştı. Bu bin gâzi de kırıla kırıla üçyüz kırk kaldılar. Ötekiler hep şehâdet şerbetini içtiler. Allah hepsine rahmet eylesin! Lâkin mühim olan şu idi ki, şehidlerin biri de gâzilerin serveri, mücâhidlerin reisi **Oruç Reis** idi. O'nun şehâdeti dillere destân olacak bir hâdise idi. Şöyle ki:

Gâzilerin adedi, bu derecede azalınca kâfirlerin elebaşılarından birisi **Oruç Reis**'i tek kolla vuruşmasından tanıyarak emrindeki askerlerin yüzlercesi ile O'nun etrafını kuşattı. **Oruç Reis**, tüfeğini atmış kılıçla vuruşuyordu. Ayakları üzerinde yıldırım sür'ati ile fır fır dönerek bir önündekinin, bir arkasındakinin veya sağındaki solundaki kâfirin kellesini uçuruyordu. Lâkin kâfirler öldürmekle bitmiyor, kellesi uçanın her birinin yerine en az on yeni kâfir askeri takviye olarak geliyordu. Yorgun ve bîtâp gâziler ise, bu çemberi yarıp **Oruç Reis**'e yardıma muvaffak olamıyorlardı. **Oruç Reis**, bu sûretle bir saat kadar vuruştu. Vücudunda yüzlerce kılıç yarası vardı. Her tarafı kanıyordu. Nihayet takatten düştü. Kılıç sallayan o tek kolunu da kımıldamaz oldu. Yere düşerek güç belâ:

"-Eşhedü enlâ ilâhe illallâh ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve Rasûluhu!" diyebildi.

Kâfirler üzerine üşüşerek, O'nu şehid ettiler. Kâfirlerin asıl hedefi **Oruç Reis** idi. O'nu da şehid edip ortadan kaldırınca mübârek başını kesip aldılar ve kılıç artığı diğer gâzileri takip etmeyerek geriye döndüler. **Oruç Reis**'in mübârek başını balmumlayarak İspanya Kralı **Karlos**'a gönderdiler.

Sağ kalan üç yüz kırk gâzi, artık ruhunu Rabbine teslim etmiş olan **Oruç Reis**'i oracıkta defnettikten

sonra yola revân olup Cezâyir'e geldiler. Olup bitenleri **Hızır Reis**'e tafsilâtıyla anlattılar.

Hızır Reis, fevkalade müteessir olup bir müddet yemeden içmeden kesildi. Sonra aklını başına toplayıp kendine geldi.

"-Lâ havle velâ kuvvete illâ billâhil aliyyil azîm!" dedi. «Küllü nefsin zâikatülmevt» (Her canlı varlık ölümün lezzetini tadacaktır.) âyetince, Allah Teâlâ Hazretleri'nin kazâ ve kaderine râzı oldu ve:

"-El-hükmü lillâhil Vâhidi'l-Kahhar!.." dedi.

Sonra levendleri topladı ve kendi üzüntüsünü belli etmeyerek:

"-Sizi Ağam **Oruç Reis**'in şehâdeti sebebiyle pek kederli görüyorum. İşten güçten kesildiniz! Unutmayınız ki; İslâm'da mâtem yapmak men edilmiştir. Hem neden üzülüyorsunuz ki, peygamberlikten sonra en yüce makam şehidlik değil mi?! Artık bundan sonra peygamber gelmeyeceğine göre, bizim de kazanabileceğimiz en yüce rütbe şehidliktir.

Ağam **Oruç Reis** bunu istiyor ve Cenâb-ı Hakk'ın kereminden umuyordu. Umduğuna da nâil oldu. Hem de Allah yolunda pek çok cihâd edip cennet-i âlâyı hak ettikten sonra! Artık O'nun için üzülmeyi bırakın!" dedi ve sonra şu sözleri de ilâve ederek gâzilere nasihatini noktaladı:

"-Bizim gâyemiz îlâ'yı kelimetullâh (Allâh'ın kitâbını yüceltmek ve hâkim kılmak)tır. Bu ise, cihadla kâimdir. Cihâd ise, ölümü göze almadan icrâ edilemez! Biz, su yolunda bir testi gibiyiz! Ecdâdımız, **«Su testisi, su yolunda kırılır!»** dememiş midir?! Artık işimize bakalım!"

-III-
ÂSİTÂNE'Yİ İKİNCİ ZİYARET

Milâdî 395 yılında, hududları olabildiğince genişleyen Roma İmparatorluğu, **"Doğu"** ve **"Batı"** olmak üzere ikiye ayrılmıştı. Sonradan **"Bizans"** adıyla anılacak olan **"Doğu Roma İmparatorluğu"**nun merkezi, İstanbul Şehri idi. Yunanlılar bu şehre **"Konstantinapolis"** (**Konstantin**'in Şehri), Araplar ise **"Konstantiniye"** diyorlardı ki, bu da aynı mânâyı ifade ediyordu.

Müslüman Türkler, 1453 yılında bu şehri fethederek ebediyyen Hilâl'e (İslâm'a) râm ettikten sonra, onu **"İslâmbol"** veya **"Dersaâdet"** (Saâdet Yuvası) ve **"Âsitâne"** (Yuva) gibi isimlerle anmaya başlamışlardı.

1517 yılı Nisan ayı başlarında, yine Cezâyir'den yola çıkan bir deniz filosu, ganîmet malı hediyelerle **"Âsitane"** denilen İstanbul'a gelip Sarayburnu'ndaki Yalı Köşkü önüne demir attı. Bunlar dört büyük yük gemisi idiler. Yolda tecâvüze uğramak tehlikesine karşı kâfi miktarda topla techiz edilmişlerdi.

Başlarında kumandan olarak bu sefer tecrübeli denizcilerden **Hacı Hüseyin Ağa** vardı. Usûl gereği olarak yüz bir pâre top atışıyla Padişah'ı selâmlayarak limana girdikten sonra karaya çıktı ve huzura kabul olunmak için izin istedi. Mâbeyn (protokol)ciler, durumu **Sultan Selim Han**'a arz ettiler. Sultan:

"-Yarın öğlen namazını müteâkiben kendisini Yalı Köşkü'nde kabul edeceğim. Alıp getirirsiniz." buyurdu.

Hacı Hüseyin Ağa, o gün Cezâyir'den getirdiği hediyeleri gemilerindeki yirmi beş frenk oğlanı gence yükleyerek Yalı Köşkü'nün zemin katına taşıttırdı.

Ertesi gün burayı teşrif eden Padişah, önce getirilen hediyeleri gözden geçirdi. Bunları pek beğendi. Sonra geçip üst kattaki yerine oturduktan sonra:

"-**Hacı Hüseyin Ağa**'yı getirin!.." diye emretti.

Hacı Hüseyin Ağa, huzûra dâvet edildi. İçeri girip Padişah'a bir kaç metre mesâfede durdu ve sağ elini kalbi üzerine getirip kemâl-i edeble **Sultan Selim Han**'ı selâmladı. Padişah, O'nun selâmını aldıktan sonra:

"-Hoş geldin kaptan! Sefâlar getirdin!" dedi ve eliyle misâfire sedirde oturacağı yeri gösterdi. Sonra kendisi de oturacağı yere doğru bir kaç adım attı.

Hacı Hüseyin Ağa, üç-beş saniye Padişah'ın oturmasını bekledikten sonra gösterilen yere ilişiverdi. Sedir, boylu boyunca kavuklu vezirlerle doldurulmuş, kendisine bunların arasında bir boş yer bırakılmıştı. Herkes yerini alıp yerleştikten sonra Padişah, **Hacı Hüseyin Ağa**'ya hitâb ederek:

"-Kaptan!.." dedi. "Daha önce ziyâretimize gelen **Muhyiddin Reis**'ten Akdeniz'de İslâm düşmanı İspanyollara karşı cihad eden levend evlâtlarımızın ahvâli hakkında biraz mâlûmat edinmiştik. O'nun anlattıkla-

rından öğrenmiştik ki, **Oruç** ve **Hızır Reis** kardeşler, bir küçük tekneyle deniz ticâretine başlamışken kâfir korsanların tecâvüzleri sebebiyle zamanla cihâda yönelip ilk olarak Tunus yakınındaki **"Cerbe Adası"**nı ele geçirip üs olarak kullanmaya başlamış, sonra da Tunus ve hattâ Cezâyir'i ele geçirip -âdeta- fiilî bir devlet olmuşlar. Fakat aradan iki yıl gibi uzun bir müddet geçti. O günden bu yana sizin havâlide neler olup bittiğine dâir sıhhatli bir bilgi edinemedik. Bize neler anlatacaksın bakalım?"

Bunun üzerine **Hacı Hüseyin Ağa**:

"-Efendimiz..." dedi. "Söze başlamadan önce üzerimdeki iki emâneti size takdim etmek isterim. Bunların birincisi, Cezâyir'deki bütün gâzilerin ve hâssaten **Hızır Reis** kulunuzun (teb'anızın) size selâmları, bağlılıkları ve ömr-i şâhânenize duâlarıdır. Lütfen kabul buyurunuz!.."

"-İkincisi ise..." dedi, fakat sözünü tamamlayamadan Sultan sordu:

"-Semi'nâ ve kabulnâ (İşittik ve kabul ettik), fakat ikinci emânet nedir?"

Hacı Hüseyin Ağa, Padişah'ın bu sûrette kendisine hitab etmesi üzerine ayağa kalkmıştı. Koynundan **Hızır Reis**'in gönderdiği arz mektubunu çıkarıp üç kere öperek başına götürdükten sonra:

"-Efendimiz!.." dedi "İkincisi, **Hızır Reis** kulunuzun metbûu (tâbî olduğu) Padişahına takdim olunmak üzere bendenize tevdî buyurduğu bu **«arz mektubu»**dur."

Bunu söylerken de elinde rulo hâline getirilip kırmızı bir kurdela ile bağlanmış mektup olduğu hâlde Padişah'a doğru bir-iki adım atıp durdu. Kapı üzerinde beklemekte olan bir mâbeynci, hemen yanına gelip

elindeki arz mektubunu aldı ve O da bunu üç kere öpüp başına götürdükten sonra Padişah'ın önüne gelip bu mektubu kendisine uzattı.

Padişah, kurdelayı çözüp **Hızır Reis**'in gönderdiği mektubu okumaya başladı. Bir müddet oraya bir sükûnet hâkim oldu. Sultan, mektubu bitirince onu yanındaki sehpanın üzerine bıraktı ve:

"-Kaptan!.." dedi "Bu mektup, senin söylediğin gibi **Hızır Reis** tarafından yazılmamış. Onu arap şeyhleri bana **Hızır Reis**'in hizmetlerini anlatmak için yazmışlar. **Hızır Reis**'in de bu anlatılanları tasdik makamında olmak üzere altına belli-belirsiz mührünü bastığı görülmektedir." deyince **Hacı Hüseyin Ağa**:

"-**Hızır Reis** kulunuz, hizmetlerini bizzat anlatmayı doğru bulmadığı için bunu arap şeyhleri yaptılar. O ise, bu mektupta anlatılan başarılarını mübâlâğalı bulup ısrarla yeniden yazdırıp onları noksanlaştırmaya çalışmıştır." dedi ve sözlerine şöyle devam etti:

"-Eskiden sadece İspanyol korsanlarıyla uğraşıyorduk. Lâkin işler artık büyüdü. Cezâyir merkez olmak üzere, Kuzey Afrika sahillerindeki birçok kale bizim elimize geçti. Buraları daha önce İspanyollar tarafından zaptedilmişti. Mel'ûn İspanyol kâfirleri, Endülüs'teki Müslümanlar'ı katliâm etmek ve ateşlerde yakmak gibi zulümlerle tatmin olmayarak onlardan kaçırıp Kuzey Afrika'ya yerleştirdiklerimizi de takip ederek hemen hemen buradaki bütün kaleleri ele geçirmişlerdi. **Hızır Reis** kulunuz, ortaya çıkıp da bunları birer birer geriye almaya başlayınca, İspanya Hükûmeti, kendi korsanlarının âcizliğini görerek üzerimize büyük ordular ve donanmalar sevk etmeye başladı. Bu sebepledir ki, durumun vehâmetini size arz ederek biz de onların karşısına

devlet gücüyle çıkmak ihtiyacını hissettik. Bu mektubun yazılış sebebi işte budur. Bunu en evvel, yeniden İspanyol esâretine düşmek istemeyen arap şeyhleri düşündüler." dedikten sonra Tlemsen Kalesi'ni istirdat (geri almak) için İspanya tarafında kırk bin kişilik bir ordu sevk edilişini ve sonunda **Oruç Reis**'in şehid oluşunu anlattı.

Başta padişah olmak üzere huzurdaki vezirler derin bir teessür duyarak şehidler için Allah'tan gani gani rahmet niyaz ettiler. Bir müddet, derin bir sessizlik oldu. Bunu Padişah'ın şu sözleri bozdu:

"-Getirdiğin mektuba göre, kâfirler, **Hızır Reis**'e **«Barbaros»** diyorlarmış. Bu da mektuptaki ifadeye göre, ağabeyi **Oruç Reis**'e **«Baba Oruç»** denilmesinden galatmış. Bir başka izaha göre de **Hızır Reis**'in sakallarının kızıla yakın bir renkte olmasından dolayı imiş. Zira İspanyollar, bu kelimeyi öteden beri sakalı kızıl olanlar için **«kırmızı sakallı»** mânâsına kullanırlarmış. Ben bu isimlendirilişi beğenmedim. O, Endülüs Müslümanlarına yapmış olduğu yardımlarla **«Nasrüddin»** veya **«Hayrüddin»**dir. Çünkü İslâm'a yardım etmiş ve Müslümanlar için hayırlı hizmetler görmüştür. Bundan böyle O'na **«Hayreddin»** diyelim." dedi.

Ve sonra **Hacı Hüseyin Ağa**'ya şunu sordu:

"-Bu mektup, şu sebeple hayretimi mûcib oldu ki, Arap şeyhleri **Hızır Reis**'in güçlü bir İspanya karşısında kendilerini koruyacağından bu derecede nasıl emin olabildiler de bana kendisini bu ölçüde methediyorlar."

Hacı Hüseyin Ağa:

"-Hepsinin bu durumda olduğu söylenemez. Bazıları, gelecekten emin olamadıkları için kerhen İspanya'ya taraftar oluyorlar." dedi ve arkasından Tlemsen hâki-

mi ile O'nun kardeş çocuğunun İspanyollara taraftarlık ederek kendilerine çıkarmış olduğu gâileleri anlattı.

Bu sûretle Kuzey Afrika'daki mücâdelenin rûhunu teşkil eden siyâsî ve fikrî durum anlaşılınca Sultan, son iki yıl zarfında olup bitenleri anlamasını istedi ve:

"-Kaptan!.." dedi "Şimdi bize **Hızır Reis** ve arkadaşlarının son iki yılda neler yaptıklarını hülâsaten anlatır mısın?"

Hacı Hüseyin Ağa, Eûzü Besmele'den sonra Allâh'a hamd etti ve Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'e salât ü selâmlar okuyup bağışladı. Sonra da gördüğü hüsn-i kabulden dolayı Padişah'a ihtirâmât-ı fâikasını (yüksek hürmetlerini) arz edip şöyle dedi:

"-Kâfirler, **Oruç Reis**'in Tlemsen Muhâsarası'nda şehid olmasından sonra büyük şenlikler yaptılar. Manastırlarda azîzlerin ruhları için pek çok domuz kurban eyleyip sevindiler.

"-Belânın birinden kurtulduk. Şimdi Cezâyir'de olan belâya bakalım!.." dediler.

Sonra da **Hızır Reis** için:

"-O'nun karındaşı ile bu kadar askerini öldürdük. Şimdi başı daralmıştır. Hemen bu ara, karındaşlarının efkârı ile zihni perişan iken baskın edelim. Biz deryâdan, Tlemsen Sultanı karadan hay huy ile varıp Cezâyir'i alalım. O büyük şehri de ele geçirelim." diye karar verdiler.

Cezâyir üzerine sefer etmeye karar veren İspanyol kâfirleri, bizi karadan sıkıştırması için de Tlemsen Sultanı'na şöyle haber gönderdiler ve:

"-Senin de haberin olsun ki, murâdımız donanma çıkarıp, varıp Cezâyir'i almaktır. Sen de bize yardım edesin. Türk tâifesinin arap yakasından ayaklarını kese-

lim!..." dediler.

Kırk pâre kadırga donatıp günlerden bir gün Cezâyir'e geldiler. Temnitos Körfezi'ne lenger-endâz olup (demir atıp) yattılar. Üçüncü gün bir elçi gönderip şehrin kendilerine teslimini talep ettiler.

Hızır Reis kulunuz, kâfirlerin elçisine, îmânının îcâbı olan gerekli cevabı verip geriye gönderince, onlar kalabalık bir sûrette karaya çıkarak kaleye doğru hendekler kazmaya başladılar. Bu sırada bizim gâzilerimizin topçuları top başında, tüfekçilerimizin tüfekleri ellerindeydi. Hendek kazıp Cezâyir Kalesi'ne yaklaşmaya çalışan küffar üzerine top ateşi açıp gülle ve mermi yağdırdılar. Sonra da dalkılıç olup üzerlerine saldırdılar.

"-Allah Allah!" nidâları ayyuka yükseldi. Kâfirler doluya rastlamış serçe sürüleri gibi cansız toprağa serildiler. Kâfirlerden kaçıp sandallara yetişebilen yetişti, yetişemeyen katlolunup cehenneme gönderildi. Baktılar ki, iş işten geçti, belâ deryası boyu aştı. «Ölmekten dirilik yeğdir!» deyip gâzilerin kılıcından güç belâ kaçıp kurtuldular. Hepsi yirmi bin kâfir idi. Sekiz yüzünü esir ettik. Bir kısmı da gemilere kaçtı. Kalanın hepsi kılıçtan geçirildi. Cehennemi boyladılar. Hepimiz bu büyük zaferin şükrü için, Vâcibü'l-Vücûd Hazretlerine hamd ü senâlar eyledik.

Kâfirlerin kılıçtan kurtulanları ise, kaçarak gemilerine varmışlardı ki, ortalık bir anda Nuh Tûfânı'na döndü. Öyle ki, kırk kâfir kadırgasından ancak iki tekne kurtulabildi. Geri kalanların hepsi baştankara oldular. Boğulan boğuldu, sağ çıkanları da gâziler ellerini bağlayıp esir eylediler.

O kadar çok kâfir bağladılar ki, sonunda yorgun düştüler. İnat edip karşı gelen kâfirlerin boyunlarını

vurdular. Hâsıl-ı kelâm öyle bir yüz aklığı oldu ki, anlatılamaz. Esir bolluğundan neredeyse bir soğana bir kâfir satılır oldu.

Bu hâdiseden sonra İspanyol kâfirlerinin o derece gözü korktu ki, yaramazlık eden çocuklarını:

"-**Barbaros** geliyor, şimdi seni ona vereceğim!.." diyerek korkutur olduklarını duyduk. Sonra yine onlara esir düşmüş olan kardeşlerimizden öğrendik ki, Türkler'in o mertebe izzetli olduklarına kanaat getirmiş olacaklar ki, birbirlerine teminat vereceklerinde:

"-Türk sözü olsun!" veya "Türk başı için!" diyerek yeminleşirlermiş.

Zîrâ bu muhârebede onların on üç bin askeri ve **"amiral"** dedikleri yirmi dört kaptanı bize esir düşmüş bulunuyordu. Bu kadar esiri muhâfaza etmek gerçekten müşküldü. İspanya Kralı'nın üzerimize sevkettiği bu büyük donanma böylesine müthiş bir hezîmete uğrayınca, akılları başlarına geldi. İspanya'dan başka Napoli, Sicilya, Almanya, Flemenk ve Belçika'nın da kral ünvanını taşıyan **Karlos** (**Charles Quint**)'in gururu, adamakıllı incinmişti. Fakat esir olan adamlarını parayla geri almaktan başka çâresi yoktu. Biz ise, fidye-i necât (kurtuluş akçesi) göndererek onları kurtarmasını dört gözle bekliyor idik.

Mâlûm olduğu üzere, yüce şerîatımız, esir olan kâfirleri öldürmeye cevâz vermediği gibi onlara kötü muâmele edilmesini de men' etmiştir. Bu sebeple cerrahları vazifelendirerek yaralı esirlerin yaralarını tedâvî ettirdik. Lâkin bu iyi muâmeleyi takdir edemeyen kâfir esirler, bir gün isyan ederek başlarındaki gardiyanı öldürdüler. İşte o zaman onlara karşı yeniden kılıç kullanmak câiz oldu. Gâziler, bu âsî esirler üzerine dalkılıç olup saldır-

dılar. Pek çoğunun kellesini uçurdular. Aman dileyenler, esir edilip hapse tıkıldı. Bu haberler İspanya'da duyulunca:

"-**Barbaros**, bizim kaptan ve leventlerimizi esir etmiş!.." diyerek büyük yeis ve mâteme düşmüşlerdi.

Bunun üzerine toplanıp bu esirler için ne yapacaklarını konuşmuşlar. **Hızır Reis**'e haber gönderip:

"-Eğer iznin olursa, Cezâyir'e varıp esirlerimizi kurtaralım." diye haber gönderdiler.

O da:

"-Pek güzel, gelsinler!.." diye karşılık verdi.

Lâkin esirlerin çoğu isyan sebebiyle öldürülmüş olduğundan bu alışverişten fazla bir fayda elde edilemedi.

O zamana kadar **Hızır Reis**, Cezâyir'de fiilen müstakil bir sultan gibi hareket etmekte idiyse de bu beldenin ayrıca bir arap sultanı vardı. O'nun emriyle bütün câmilerde hutbede Fas Sultanı'nın adı okunurdu. Sikkenin (altın paranın) üzerinde de O'nun adı yazılıydı. **Hızır Reis** kulunuz, bunu değiştirmek için teşebbüse geçti. Bu maksadla bir gece tefekküre dalıp şöyle düşündü:

"Allâh'a şükür, Rabbimin yardımı ile bir alay mücâhid gâziyle gelip, dîn-i mübîn uğruna nice zahmetler çekip, şu vilâyeti aldık. Amma bu arap tâifesi, Cihân Padişahı'nın kim olduğunu bilmezler. Hutbeyi, Fas Padişahı üzerine okutup, sikkeyi dahî O'nun üzerine kazdırırlar. Ey koca bîçâre **Hızır**, eğer sana Hak yardım ederse, hutbeyi ve sikkeyi şevketlü **Selim Han** üzerine edebilirsen, büyük bir saâdete erersin!." deyip, o gece istihareye yattı.

Güzel, hayırlı beşâretler (müjdeler) belirdi. Sabah

oldukta oturup kahvaltısını edip, kahvesini içtikten sonra âlimleri, eşrâf ve âyânı, şeyhleri, bütün halkı hep huzura çağırttı. Cümlesinin hâl ve hatırlarını sorup, izzet ve hürmet eyledi. Taamlar yenip, duâlar edilip, şerbet ve kahvelerden sonra keyifler tamam olunca:

"-Efendiler! İzniniz olursa, murâdım sizinle bir meşveret eylemektir, ne buyurursunuz?" dedi.

Ulemâ ve hâzır olanların hepsi birden:

"-Pek güzel yâ emîre'l-mücâhidîn!.. Buyurunuz. Rabbimiz bize hayırlar versin!.." diye cevap verdiler.

Hızır Reis devamla:

"-Efendiler, ben fakir, âciz, bîçâre bir günahkâr kulum. Buraya, beldenize, bir alay mücâhid gâzilerle geldim. Dîn-i mübîn uğruna can verip baş aldık. Allâh'a hamd olsun, burasını kaadir olduğumuz kadar mâmur ve âbâd eyledik. Beldenize gelip ayak bastığımızda, kale ve burçlarınızda yirmi-otuz pâre işe yarar top bulunmazdı. Cephâne ise şöyle dursun!.. Şimdi çok şükür beş-altı yüz pâre top peydâ eyledik. Ona göre bu kadar harb âlet ve mühimmâtı mahzenlere koyduk.

Ayrıca derya yüzünde cihad edecek iki direkli bir kayığınız yok idi. Şimdi çok şükür yirmi iki pâre mükemmel tekneleriniz oldu.

Elhâsıl, beldenizin her işini çekip çevirdik. Şimdi hepiniz bana izin veriniz. Varayım asıl vatanıma gidip yerleşeyim, ömrümü rahat içinde geçirip ibâdetle meşgul olayım. Siz de içinizden kendinize uygun bir idâreci seçiniz." dedi.

Bu sözlerden maksadı, "Bakalım kendisinden hoşnutlar mı, yoksa değiller mi?" diye onları nezâketle imtihan etmek idi.

Cemaatin içinde iki şeyh vardı ki, bunlar beldenin

büyüklerinden idiler.

Birine **Ahmed bin Kâdî**, ötekine **Muhammed bin Ali** derlerdi. Bu şeyhlerin ikisi de bu sözleri işitince ayağa kalkıp ağladılar ve dediler ki:

"-Ey mücâhidlerin reisi! Ne olaydı, senin bu sözlerini işitmeden Cenâb-ı Hak, rûhumuzu kabz edeydi. Bu beldeyi, evvel Allah, sonra sen ihyâ eyledin. Bu kadar ümmet-i Muhammed, senin mübârek teşrifinle istirahat eyleyip, emniyet içinde âsûde-hâl oldular. Allah Teâlâ senden râzı ve hoşnut olsun! Bütün geçmişlerine rahmet eylesin. Sen bizim anamız, babamızsın. Bizi bırakıp içimizden çıkıp gitmenize hiç bir şekilde râzı değiliz. Yok, eğer, elbette giderim dersen, yarın rûz-i cezâda yakanı elimizden kurtarman mümkün olmaz. Eğer birimizden hâtır-ı şerîfin kırıldı ise, kendi elimizle O'nu tutup huzuruna getirelim, emir senindir. Sen bugüne bugün bizim emîrimiz ve serdârımızsın. Allah Teâlâ: **«Allâh'a ve Rasûlü'ne ve sizden olan reisinize itaat ediniz.»** buyurmuştur. Yani kişi, Allâh'a ve Rasûlü'ne ve kendisinden olan reisine itaat etmedikçe gerçek mü'min olamaz. Şimdi biz sana itaatkârız, emirlerine râzıyız. Allah aşkına!.. Bizi bırakıp hiç bir yere gitmeyiniz!.." diye ağlaştılar.

"-Madem benim gittiğimi istemezsiniz; benim ağrıma, acıma yardım etmeniz lâzımdır. Güzel gelen işi Allah'tan, fenâyı benden bilmeyeceksiniz." dedi.

Cemaatin hepsi de:

"-Baş üstüne, elbette!" karşılığını verdiler.

Bundan sonra, asıl maksada geçerek:

"-Cümlenize mâlûm olsun ki, bu vilâyet, Haremeyn-i Şerîfeyn kisvesini giyip, Halife-i Rasûlullâh olan şevketlü, mehâbetlü Padişah-ı rûy-i zemin hazretleri-

nindir." dedi.

Hepsi birden:

"-Evet, ey mücâhidler reisi, öyledir!.." karşılığını verdiler.

"-Ya böyle, vilâyetin Padişah vilâyeti olduğunu bilirsiniz de niçin hutbeyi Fas Padişahı üzerine okutup, sikkeyi de O'nun adına kazdırırsınız? Bu, insafa lâyık mıdır? Bir vilâyet üzerinde Padişah nazarı olmadıktan sonra, o vilâyetin hâli neye varır?" dedikte hepsi başlarını eğip:

"-Sen bilirsin ey emir, biz böyle bulduk." dediler. O:

"-Benim bildiğim odur ki, bu Cuma hutbeyi şevketlü **Gâzi Sultan Selim Han** diye okutunuz. Sikkeyi de O'nun üzerine darb ediniz. İşte benim bildiğim budur!.." dedi.

Cümlesi:

"-Başüstüne!.. Hüküm senindir. Hepimiz senin hizmetindeyiz." diye cevap verdiler. Tekrar cemaatin ve âlimlerin hatırlarını hoş edip:

"-Allah sizden de râzı olsun! Sizinle işte bu şekil üzre gönül birliği edelim. Varınız cemaatten bir kaç akıllı, fazîletli adam bulup hazır ediniz. Hâli şevketlü Hünkârıma olduğu gibi arz ediniz. Hem Hünkâr'a ve devlet ricâline lâyık hediyeler hazır ediniz. Hünkârımıza gönderip duâsına mazhar olalım!.." dedi.

Hepsi bu fikri beğenip takdir ettiler ve:

"-Gördünüz mü padişahına ne kadar bağlı ve itaatlidir. Bir başka soysuz olsaydı bu yüz aklığına göre, belki padişahlık dâvâsına kalkardı. Ne demişler: *«Asil azmaz, merd-i kâmilden hata gelmez.»*"

Bir kaç gün sonra hepsi bir araya gelip **Hızır Reis**

hakkında Şevketlü **Selim Han** Hazretlerine takdim etmiş olduğum arîzayı (mektubu), işte bu sebep ve sûretle yazdılar. **Hızır Reis** de bunu okuyunca çok mübalâğalı bulmakla beraber:

"-Allah Teâlâ cümlenizden hoşnud olsun!.. Ben günahkâr bir kulum. Hepsi sizin iyiliğinizdendir." dediyse de:

"-Seni ne kadar medhetsek, binde birini söylemiş olmayız." cevabını verdiler.

İşte bu müşâvere sonunda bendeniz buraya gönderildim." diyerek **Hacı Hüseyin Ağa** sözlerini tamamladı.

Gerek sultan ve gerekse huzurdaki vezirler, bu anlatılanlardan fevkalâde memnun ve mesrûr oldular. Padişah sordu:

"-Kaptan!.. Şu anda Cezâyir'de hutbede adımın okunduğunu, sikkenin ise nâmıma darb edildiğini söyleyebilir misin?"

Hacı Hüseyin Ağa cevap verdi:

"-Elbette sultanım! Bu tatbikat, orada ben daha yola çıkmadan başlamıştır ve inşâallâh kıyâmete kadar da devam edecektir!.." dedi.

Sultan Selim Han:

"-Kaptan!.." dedi "Bizlere çok güzel haberler getirdin. Allah senden de, seni bize bu güzel haberlerle gönderenlerden de râzı olsun!.. Fevkalâde bahtiyar oldum. Lâkin geriye dönmekte acele etmeyiniz. Sabahleyin rıhtımdan gemilerinize baktım. Bunların çok muhârebede bulunup harap hâle gelmiş olduklarını gördüm. Gâliba bunlar düşmandan ganîmet olarak alınmış eski gemilerdir. Onları Tersâne-i Âmire'ye çektirip bir güzel kalafat ettiriniz. Kaptan Paşa'ya emredeceğim, eksiklerinin

giderilmesine îtina edecekler. Siz de bu esnâda gemilerinizin başında bulununuz. Gemiler hazır olunca, bana bildirecekler, o zaman bir daha görüşeceğiz!.." dedi ve ayağa kalktı.

Bu hareket, "Görüşme bitmiştir" demek olduğundan, **Hacı Hüseyin Ağa** ile birlikte bütün vezirler de derhal ayağa kalktılar ve kocaman kavuklarıyla yarı bellerine kadar eğilerek elleri kalpleri üzerinde olduğu hâlde geri geri yürüyüp huzurdan çıktılar.

Hacı Hüseyin Ağa, İstanbul'da tam kırk gün kaldı. Bu müddet zarfında beraberindeki dört nakliye gemisinin, tepeden tırnağa bakımları yapılıp âdeta yeniden inşâ edildiler. Korsanlardan korunmak için bu gemilere yerleştirilmiş olan toplar da yenileriyle takviye olundu. Bu müddet zarfında **Hacı Hüseyin Ağa**, getirdiği hediyeleri devlet büyüklerine yerli yerince dağıttı.

İşi tamam olunca **Eyüp Sultan Hazretleri**'ni ziyaret edip bu mübârek sahâbînin ruhuna Fâtihalar okudu. Fakir-fukarâya bağışlamak üzere kurbanlar kestirdikten sonra mâbeyncilerle durumu, **Sultan Selim Hazretleri**'ne bildirip vedâ ziyaretinde bulunmak istedi.

Bu istek kabul olunup bir mübârek Cuma günü yine Yalı Köşkü'nde huzura kabul olundu. Ve yola çıkmaya hazır olduğunu bildirdi. Padişah, mâbeynciye işaret ederek:

"-Misafirimizin hediyelerini getiriniz." tâlimâtını verdi.

Mâbeynci, Padişah'ı kemâl-i ihtirâmla selâmlayıp salondan çıktı ve bir dakika sonra tekrar kucağı dolu olarak içeri girdi. Bunlardan biri, cevâhir taşlarıyla süslü, ihtişamlı bir kılıçla, ancak vezirlerin giyebildiği de-

recede incilerle süslenmiş ziynetli bir hil'at (elbise) idi. Bunlar artık adı Padişah tarafından **"Hayreddin"** olan **"Hızır Reis"**e verilmek üzere, **Hacı Hüseyin Ağa**'ya teslim edildi.

Sonra mâbeynci tekrar dışarı çıkarak elinde Kelime-i Tevhid'lerle süslü bir yeşil sancak olduğu hâlde tekrar içeri girdi. Onun da **Hızır Reis**'e ulaştırılmak üzere **Hacı Hüseyin Ağa**'ya verilmesi üzerine **Sultan Selim Han**, O'na hitab ederek:

"-İşbu kılıcı lalam **Hayreddin Paşa**'ya götür. Ona bergüzârım (hediyem) olsun. Din düşmanlarına benim aşkıma gazâlar eylesin. Ve ancak bu Sancak-ı Şerîfi yanından ayırmasın. Ne zaman açarsa gâlip ve mansûr olsun. Hak Teâlâ, iki cihanda yüzünü ak eylesin!.." diye el kaldırıp duâ etti.

Mâbeynci tekrar dışarı çıktı ve hediyelerin en büyüğü ile tekrar içeri girdiğinde elinde rulo hâline getirilip kırmızı bir kurdela ile kurdelalanmış bir berât-ı hümayun vardı. Bunu üç kere öpüp başına götürdükten sonra **Hacı Hüseyin Ağa**'ya uzatırken **Sultan Selim Han**:

"-Kaptan!.. Bu, **Hayreddin Paşa** kuluma **«Cezâyir Beylerbeyliği»** tevdî olunduğuna dâir fermân-ı Hümâyunumdur. Kendilerine kemâl-i izzetle takdim ediniz." buyurdu.

Hacı Hüseyin Ağa, bu hediyeleri aldıkça önündeki sehpanın üzerine koyuyordu. Fakat fermân-ı Hümâyunu böyle yapmadı. Üç kere öpüp başına götürdükten sonra koynuna yerleştirdi.

Hacı Hüseyin Ağa'nın şahsına da bazı kıymetli hediyeler takdim edildikten sonra **Sultan Selim Han** buyurdu ki:

"-Fermân-ı Hümâyun'da yazılı olduğu sûretle, **Hay-**

reddin Paşa kulum, Anadolu sahillerinden dilediği kadar asker toplayabilir. Şimdilik İspanyol kâfirlerinden pek çok gemi iğtinam ettiği (ganimet aldığı) cihetle elinde kâfî miktarda gemi var demektir. Fakat yine de ihtiyaç olursa haberim olsun." dedi. Ve sonra şunu da ilâve etti:

"-İspanyol kâfiri, sizin son büyük zaferiniz üzerine şimdilik kabuğuna çekilmiş görünüyor. Fakat yol boyunca Venedikli korsanlara da rastlayabilirsiniz. Onların sizi incitmelerinden korkarım. Bu devletle sulh hâlindeyiz. Lâkin ola ki, onların korsanları bunu dinlemeyip size saldırırlar. Sadrazam Paşa Hazretleri, buradaki Venedik büyükelçisinden emn ü emân üzre bulunmanız için bir vesîka tedârikleyip size verecektir. Onu almadan yola gitmeyiniz." dedi ve tekrar ayağa kalktı. Ayakta **Hacı Hüseyin Ağa**'nın selâmını aldıktan sonra:

"-Selâmetle yerinize gidesiniz. **Hayreddin** kulum ve gâzi arkadaşlarına selâm ve duâlarımı götürünüz. Hem şunu da unutmayınız ki, bundan böyle hepiniz, Devlet-i Âliye'nin (Osmanlı Devleti'nin) birer memurusunuz. Orada olup bitenleri, en geç altı ayda bir bana rapor edip bildiriniz." dedi.

Mâbeynciler **Hacı Hüseyin Ağa**'ya takdim edilen hediyeleri kucaklayıp rıhtıma mavna etmiş (yanaşmış) olan gemilere taşıdılar.

Hacı Hüseyin Ağa, yol hazırlığı için gemileri kontrol ettiğinde onların ağzına kadar gâzilere dağıtılmak üzere ihsan edilmiş Padişah hediyeleriyle dolu olduğunu gördü.

Yelken şişirip yüz bir pâre top atışıyla Sarayburnu'nu dönüp yola revân olduğunda bu "**Âsitane'yi İkinci Ziyaret**"in birincisinden çok daha verimli geçtiğini düşünüyordu.

-IV-
VEDÂ GÖRÜŞMESİ

Hacı Hüseyin Ağa, içleri Padişah hediyeleri ile dolu dört gemisi ile Cezâyir'e doğru giderken Koron Limanı önünde lenger-endâz olmuş (demir atmış) Venedik korsanları ile karşılaştı. Bunlar, gelenlerin Cezâyir gemileri olduğunu anlayınca filonun önünü kesip onları limana girmeye mecbur bıraktı.

Bu durumu gören **Hacı Hüseyin Ağa**, Peygamber'in *"Padişahlar, Allâh'ın ilhâmına mazhardır."* meâlindeki hadîs-i şerîfini hatırlayarak **Sultan Selim Han**'ın İstanbul'daki Venedik Büyükelçisi'nden bir emannâme aldırıp eline verdirmesindeki isâbeti takdir etti. Venedik korsanlarının reisi ise, **Hacı Hüseyin Ağa**'nın mukavemet göstermeyerek gemilerini kuzu kuzu Koron Limanı'na sokmasına hayret ederek:

"-Bunlar, bizimle araları bozuk olduğu hâlde, böyle çekinmeden, karşı koymadan limanımıza nasıl olup da giriyorlar?!" diye söylendi ise de çok geçmeden bunun

sebebini öğrenip bu gemileri tepeden tırnağa soyamamış olmasına hayıflandı. Zira karşısına çıkarılan **Hacı Hüseyin Ağa**, İstanbul'daki Venedik Büyükelçisi'nden temin olunmuş bulunan "emannâme"yi gösterince ortalık süt liman oldu. Venedik korsanlarının reisi, özürler dileyerek:

"-Yolunuz açık olsun!.." temennisiyle onları serbest bıraktı.

Hacı Hüseyin Ağa, yoluna devamla 15 Mayıs 1519'da şenlik olsun diye kuru sıkı top atışlarıyla Cezâyir Limanı'na girdi. Kaleden mukâbil top atışları ile selâmlandı. Halk, sahile dökülüp gelenleri büyük bir coşkunlukla karşıladı.

Hacı Hüseyin Ağa, gemileri boşaltıp Padişah'ın hediyelerini gâzilere dağıttı. **Hızır Reis**'e âid olan, kabzası değerli taşlarla süslü kılıcı, sırma işlemeli âyetlerle donatılmış Sancak-ı Şerîfi ve Fermân-ı Hümâyunu da takdim edip İstanbul'da yaşadıklarını, Padişah'tan dinlediklerini bir bir anlattı.

Bu padişah hediyelerini öpüp yüzüne gözüne süren **Hızır Reis**, o günün gecesini âdetâ uykusuz geçirdi. Cenâb-ı Hakk'a nihâyetsiz hamd ve şükürler etti. Sabaha kadar ibâdetle meşgûl oldu. Bol bol namaz kılıp Kur'ân-ı Kerîm okudu.

Ertesi gün, büyük bir dîvân toplantısı yaptı. Gâzilerle birlikte Cezâyir'in bütün ileri gelen insanları, âlimler, şeyhler ve sâlih kimseler bu toplantıya dâvet edilmişlerdi. **Hızır Reis**, kendisine padişah hediyesi olan incilerle süslü hil'ati giymiş ve kılıcı kuşanmış olduğu hâlde ayakta durdu ve:

"-Şimdi hep birlikte cihân sultanı **Selim Han** Hazretleri'nin lütfedip bize göndermiş oldukları Fermân-

ı Hümâyunu dinleyeceğiz." dedi ve sonra da **"Şeyhu'l-Meşâyih"** (Şeyhler Şeyhi) olarak bilinen bir kimseye dönerek:

"-Buyrun!.. Fermân-ı Hümâyunu siz okuyun!.." diye ilâve etti.

Elinde tuttuğu Fermân-ı Hümâyunu, üç kere öpüp alnına götürdükten sonra bağlı olduğu kırmızı kurdelâyı çözüp onu ayakta bekleyen Şeyhu'l-Meşâyih'e uzattı. O da bunu üç kere öpüp alnına götürdükten sonra okumaya başladı.

Muhâtapların çoğu Türkçe bilmeyen Araplardı. Onlar sükûnetle dinledikleri bu fermânın anlattıkları içinde sıkça geçen Arapça kelimeler sayesinde yaklaşık olarak bir şeyler anlamışlardı. Tıpkı o zamanki Türkçe'de müşterek olan kelimeler sayesinde bir Türk'ün Arapça bir konuşmayı yaklaşık olarak anlayabildiği gibi... Üstelik Fermân-ı Hümâyunun metninde birçok da Farsça kelime mevcuddu. Hattâ neredeyse yarısı Arapça, diğer yarısına yakını Farsça kelimelerden ibâretti. Bu yüzden okunma bitince Arapça'dan başka dil bilmeyen muhâtaplardan bazıları **Hızır Reis**'e birçok suâller sordular.

Bunlardan biri şuydu:

"-Niçin «Fermân-ı Hümâyun» diyorsunuz? Fermân'ın Padişah emri olduğunu biliyoruz, ama bu «Hümâyun» da ne demek?"

Hızır Reis, buna şu cevabı verdi:

"-Bu kelimenin dilimize girmesi, asılsız bir masala dayanır, şöyle ki:

Güya **«hümâ»** denilen bir kuş varmış. O, kimin başına konarsa o, eninde sonunda padişah olurmuş. Bu yüzden **«hümâyun»** kelimesi, **«padişaha âid»** veya **«padişahla ilgili»** mânâsında olmak üzere dilimizde

yerleşmiştir. Yani nisbet bildiren bir ek kelimedir. Bakınız, bu **«padişah»** kelimesi de Farsça'dır. Siz onun yerine **«sultan»** veya **«melik»** kelimelerini kullanırsınız. Bunlardan **«sultan»** kelimesi Türkçemizde de isti'mâl edilmekte, yani kullanılmaktadır.

Hattâ Türkçemizdeki pek çok dînî tâbir bile Farsça'dır. Meselâ **«namaz»** ve **«abdest»** gibi... Siz namaza **«salât»**, abdeste **«vudû»** dersiniz. Biz bunları bazen de değiştirerek kullanırız. Meselâ şu abdest kelimesinin aslı **«âb-ı dest»**tir. Bu da **«el suyu»** demektir. Böyle kelimeler Türkçemizde çoktur. Meselâ **«maydanoz»**un aslı **«mîde-nüvâz»**, **«gül»**ün aslı **«gul»**, **«bülbül»**ün aslı **«bolbol»**dur. Bunun sebebi, biz Türkler'in Müslüman olduktan sonra Batı'ya yönelmemizde önümüze ilk defa İran'ın çıkmış olmasıdır."

Bir başkası ise, şu suâli sordu:

"-Biz Araplar'ın Arapça sanarak kullanageldiğimiz kelimelerde de aslen Türkçe olan var mı?"

Hızır Reis:

"-Elbette! Pek çok." dedi ve ilâve etti:

"-**«Ağavât»** diyorsunuz, bu Türkçe **«ağa»** kelimesinin; **«havâtun»** diyorsunuz ya bu da Türkçe **«hâtun»** kelimesinin çoğuludur. Türkçe bir kelimeyi alıp Arapça'nın kaidelerine göre, onun çoğulunu türetiyorsunuz. Sonra dilinizdeki askerî tâbirlere bakın! Onbaşı, yüzbaşı, binbaşı, ilh... Hepsi Türkçe'den Arapça'ya geçmiştir."

Bir diğeri de:

"-Yarısı Arapça, yarısı Farsça kelime nasıl oluyor?" diye sordu.

Hızır Reis:

"-Ben lisân mütehassısı (uzmanı) değilim, amma

konuştuğum Türkçe'den bunu bilirim." dedi ve ilâve etti:

"-Arapça'daki **«feala»** kelimesinin farsça karşılığı olan **«kerden»** mastarını alıp ondan türemiş olan **«kâr»** ekini Arapça kelimelerin sonuna getirip bir çok fâil (özne) yapmışız. Arapça **«kanaat»**ten **«kanaatkâr»**, **«zanaat»**ten **«zanaatkâr»** gibi... Lisânımızda böyle yüzlerce kelime vardır."

Sonra esâs mes'eleden bir hayli uzaklaşılmış olduğunu hatırlayarak:

"-Artık bu bahsi burada keselim. Fazlasını öğrenmek isteyenler, Türkçe bilen medrese hocalarına sorup öğrenebilirler." dedi ve asıl mes'eleye dönerek:

"-Buraya sizi toplamaktan maksadım, cihân padişahı **Sultan Selim** Efendimiz'in emir ve tâlimatlarını dinleyip anlayasınız. Onları kabul edip etmediğinizi beyân edesiniz, diyedir. Görüyorum ki, lisân farkı yüzünden okunan metni, tam mânâsı ile anlayamadınız. Bu yüzden şimdi onu bir kere daha kelime be kelime okutturup Arapça'ya tercüme ettireceğim. Lütfen dikkatle dinleyin!" dedikten sonra gâzilerden vaktiyle medresede okuyup fasîh (mükemmel) Arapça öğrenmiş olan birine seslenip bu işi O'na yaptırdı.

Bu da sona erince, Araplar hep bir ağızdan:

"-Semi'nâ ve eta'nâ!.. (İşittik ve itaat ettik.)" dediler.

Bundan sonra **Hızır Reis**, onlara şu izahâtta bulundu:

"-Siz beni şimdiye kadar **«Hızır»** adıyla bildiniz. Düşmanlarım ise, **«Baba Oruç»**tan muharref olarak mı, yoksa **«kızıl sakal»** mânâsına mı, her neyse, **«Barbaros»** diyorlar. Bundan böyle beni artık **«Hay-**

reddin» olarak biliniz. Zira bu güzel adı, bana hepimizin metbûu (tâbi olduğu) **Sultan Selim Han** bizzat ihsan etmişler.

Ha!.. Şunu da söyleyeyim ki, ben, artık onun bir me'muruyum. Zira beni **«Cezâyir Beylerbeyi»** nasbetmiş (tâyin etmiş)tir. Cezâyir, artık bir Osmanlı Vilâyeti, sizler de onun birer teb'asısınız. O, hepimizin itaatle mükellef olduğu **«emîrü'l-mü'minîn»** (mü'minlerin emîri)dir. Buna göre O, Peygamber postuna oturuyor demektir. Artık ona itaatin Allâh'ın bir emri olduğunu zihninize iyice yerleştirip ona göre hareket ediniz.

En ücrâ bir köye kadar hutbede O'nun adı **«halîfe»** sıfatı ile anılacak. Cebinizde taşıyacağınız paralar da hep O'nun adına darbedilecektir."

Daha sonra ikramlara geçildi ve çeşitli hediyeler tevzî olunarak (dağıtılarak) toplantı nihayete erdirildi.

Çok geçmeden yerli Arap idâreciler arasında **Sultan Selim Han**'ın **Hızır Reis**'e bu muazzam iltifatlarının ve O'nun Cezâyir Beylerbeyi tâyin edilmesinin aksülâmelleri (reaksiyonları) ortaya çıkmaya başladı. İlk olarak mevkiinin elinden gideceğinden korkan Tunus Beyi, öteden beri İspanyol kâfirine taraftarlığı bilinen Tlemsen Emiri'ne bir mektup göndererek bunda şu hâinâne sözlere yer verdi:

"Sen ki Tlemsen Beyi'sin,

*Nâmem sana vardıkta bilesin ki, sana da bana da belâ nedir dersen, o izbandut **Hızır Reis** dedikleri heriftir. Bir zamanlar izbandutlukla iki karındaş ortalığı yakıp yıkıp, sonra bunların hesapları devlette duyulup başlarına emir çıkınca, bir baş kurtaracak yer bulamayıp benim yanıma gelip sığındılar. Bir kaç zaman yanımda eğlenip pek çok ganimet getirdiler.*

Sonra varıp Becâye Kalesi'ni muhasara ettiler.

Barutları tükenip benden barut istediler, vermedim. O zaman bana kızdılar. Varıp Cezâyir'i alıp zapt ettiler. ***Oruç Reis****, kale cenginde öldürüldü. Şimdi belânın büyüğü, bu* ***Hızır Reis*** *kalmıştır. Cezâyir'de yüz aklığı ediyor. Beldenin şeyhleri bir araya gelip kendisinin târifi üzerine* ***Sultan Selim****'e arz yazmışlar.* ***Hızır Reis****'ten çok şükürlük getirmiş, şöyle bahadır kulundur, deyû izbandutu arş-ı âlâya çıkarmışlar. Padişah da «Mâdem vilâyetli istemiş, dilemiş, zâhir iyi adam olmalı; olmayaydı istemezlerdi.» diyerek şimdi O'nu Cezâyir'e beylerbeyi nasb eylemiş.* ***Hızır Reis****, şimdi* ***Hayreddin Paşa*** *oldu.*

Bununla izbandutluğu zamanında söyleşilmezdi. Nerde kaldı ki, şimdi hatt-ı Hümâyunla beylerbeyi olup, Padişah mâlûmu olduktan sonra... Hem de Padişah bir cevâhir taş oturtmalı kılıç hediye göndermiş. Herif kametini (boyunu) arttırdı.

Gözünü aç! Hele beni barut meselesi için gör ki, ne yapar. Tedbirimizi alalım. Bu işin çaresi O'nun ***İbn-i Kadî*** *ve* ***İbn-i Ali*** *ile arasını bozuşturmaktır. Bunları düşman edersen, nüfûzlu şeyhlerdir, O'nun hakkından gelirse, bu iki şeyh gelir. Onlar birbirine düştükte biz uzaktan seyirci oluruz."*

İbn-i Kadî ve **İbn-i Ali**, Cezâyir'in nâmlı şeyhleri idiler. Tlemsen Beyi de **İbn-i Kadî**'ye mektup yazıp bunda **Hızır Reis**'i bir hayli kötüledikten sonra:

"El birliği edip ***Hayreddin Paşa****'yı ortadan kaldıralım. Türk kısmından bir fert koymayalım."* diye teklif etti.

İbn-i Kadî çok sağlam bir Müslüman'dı. Tunus Beyi ve Tlemsen Beyi'ne şöyle sert bir cevap verdi:

*"Sizin bana **Hayreddin Paşa** için yazdıklarınız, mâlûmum oldu. Lâkin şöyle bilesiniz ki, **Hayreddin Paşa**'nın her kim ki, hakkında fenâ bir söz söylerse, o benim düşmanımdır.*

*Önce sen, ey Allah'tan korkmaz! Tunus beyi hâini! **Hayreddin Paşa**'nın sana ne zararı dokundu? Seni mal ve hazine sahibi eyleyip vilâyetini mâmur eyledi. Cezâyir'i almak kastıyla bu kadar ağır düşmanlar geldi. Elhamdülillâh, Hakk'ın yardımı ile O, hepsinin hakkından geldi. Düşmana rağmen İslâm'a şan vermek için birçok kâfirin boyunlarını vurdurdu, cesetlerini denize attırdı.*

*Öyle ızdıraplı hâlde, din gayreti çekip gerek senin ve gerek Tlemsen Beyi'nin ol mücâhid **Hayreddin Paşa**'ya bir imdâdınız dokundu mu? Evvelden cefâsını çekti, şimdi sefâsını sürsün, sıhhatler olsun. Kılıcı, ekmeğidir. Her kim haset ederse, varsın **Hayreddin Paşa** gibi yüz aklığı eylesin de murâd ü maksûduna nâil olsun!..*

Yoksa hasedden ne çıkar? Her şey Allah Teâlâ hazretlerinin kudret elindedir. Dilediğini azîz eder, dilediğini zelîl eder!.. O, işinde fâil-i muhtardır. Kimse hikmetinden sual etmeye kaadir değildir. Amma O, herkese suâl eder.

***Hayreddin Paşa**, diyelim ki, evvelden izbandut imiş. Amma şimdi bugüne bugün Padişah'ın bir vezir-i âl-i şânıdır. O ki, Padişah'ın adamıdır, eğer sonun hayırlı olsun, iki dünya saâdetine ereyim, dersen, O'nun hayır duasını almaya çalışasın!..*

*Onun karındaşı **Oruç Reis** merhumdan çok iyilikler gördüm. Sizin gibi küfrân-ı nîmet edecek hâlim yoktur. Allah Teâlâ, onların düşmanlarını hor ve hakîr*

eylesin! Benim onlara duâdan gayrı bir işim yoktur!.."

Bu mektup üzerine, Tlemsen Beyi, **İbn-i Kadî**'den bir hayır gelmeyeceğini anladı. Âni bir baskınla **Hızır Reis**'e tâbi olan bazı köy ve kasabaları yağmaladı. Bunlar Cezâyir Vilâyeti'ne dâhil olan yerlerdi.

Hızır Reis, âsîler üzerine kuvvet sevk etti ve hepsini cezâlandırdı. Bundan sonra hiç bir Arap topluluğu, Cezâyir'e saldırmak ve artık **"Hayreddin Paşa"** olarak anılmaya başlayan **"Hızır Reis"**le karşı karşıya gelmek cesaretini gösteremedi. Fakat kendi aralarında bitip tükenmek bilmeyen bir saltanat ve hâkimiyet mücâdelesi başladı.

Kuzey Afrika sâhilleri, feodal bir yapıya sahipti. Oradaki devletçiklerin en güçlüsü olan Fas Krallığı, Tlemsen'e saldırdı. Böylece iki Arap ve Müslüman topluluk arasında her ikisinin de düşmanı olan İspanyol kâfirinin ekmeğine yağ süren bir fitne çıkmış oldu. Neticeten Tlemsen Beyi gâlip geldiyse de askerinin yarısından fazlası kırılıp yok oldu. Faslılar'ın zâyiâtı ise, daha büyüktü.

Tlemsen Beyi, İspanyol kâfirine taraftarlık eden ve kendi halkına her vesile ile zulmetmekten geri kalmayan bir hâindi. Bu yüzden kardeşleri O'nu devirip yerine geçmek isterlerdi. Bunlardan biri olan **Mesud**, ağabeyine karşı bir destek bulmak ümidi ile varıp **Hayreddin Paşa**'ya iltică etti. Kendi kendisine şöyle düşünmüştü:

"**Hayreddin Paşa**'nın cihad gayreti, âleme mâlûmdur. Ben de hâlimi bildirip kardeşimin zulmünü halkın üzerinden kaldırmak maksadıyla girişeceğim mücâdelede yardım taleb etsem O'nun bana bir yardımı olmaz mı?"

Sonra kendisine mektup gönderip:

"Ey mücâhidlerin reisi! Beni hizmetine kabul eyle!.. Sultanım hazretlerinin hizmetleri ile şeref bulup, ömrüm oldukça efendimizin himâyesinde olayım!.." diye bir çok iltifatlar etti.

Bunun üzerine **Hayreddin Paşa** iki bin sipahi ile bin gâziyi O'na yardımcı gönderdi. Ayrıca o taraf şeyhlerine ve kabilelere mektup yollayıp:

*"**Mesud**'un yanına gelesiniz. Hükmüne râzı olasınız. Allah iş âsanlığı ihsân buyura!.."* diye haber etti.

Mektup şeyhlere varınca:

"-Baş üstüne ey mücâhid efendimiz!" deyip **Mesud**'un etrafında toplandılar. Bunlar yirmi bin Arap atlısı oldu. O sırada Tlemsen Beyi'ne:

"Karındaşın **Mesud**, varıp **Hayreddin Paşa**'ya sığınmış. **Hayreddin Paşa** ise, kendi de beraber olarak Tlemsen'i almak üzere buraya gelmektedir. Gereğini artık siz bilirsiniz." yollu bir haber gitmiş.

Tlemsen Beyi kaçmaktan başka çare bulamayıp soluğu İspanya yakasında aldı. **Mesud** da varıp kavgasız bir sûrette Tlemsen'i zapt etti. Karındaşının tahtına geçip oturdu.

Mesud, Cezâyir gâzilerinden üç bin levende yirmi beşer altın bahşiş verdi. Arap atlılarına da onar altın verdi. Elli bin altın da **Hayreddin Paşa**'ya gönderdi. Bu kadar hediye ve peşkeşten Tlemsen'in ne kadar zengin bir memleket olduğunu anlamalıdır.

Yeni Tlemsen Beyi **Mesud**, **Hayreddin Paşa**'ya bir mektup yazıp teşekkür etti ve bağlılıklarını bildirdi. **Hayreddin Paşa** da cevâben:

"-Elhamdülillah maksad hâsıl oldu. Göreyim seni, akıllıca hareket edip zulüm ve adâletsizlik etmekten çekin!. Zira zulmedenin sonu hayırlı olmaz. Karındaşından

ibret alasın! Her işini şeriat ile işle!.." diye nasihat ettikten sonra:

"-Gönderdiğin elli bin altın ve diğer hediye ve peşkeşleriniz ve mektubunuz gelmiştir. Berekât versin! Hem demişsin ki: «Elli bin altın her sene göndereyim.» Benim oğlum, elli bin altın çoktur. Sen de harç ve masraf sahibisin. Elli binin yarısın ver." meâlinde bir mektup gönderdi.

Fakat **Mesud**, kısa zamanda fikir değiştirip bu mektubu aldığında:

"-O verdiğime dahî pişmanım. Ben, O'nun emrine girmem. Ben de bir sultanım!.." diyerek **Hayreddin Paşa**'nın gönderdiği mektubu yırttı ve âdeta bir **"Firavn-i Sânî"** (ikinci **Firavun**) kesildi.

Bunun üzerine **Mesud**'un, diğer kardeşi **Abdullah** aynı şekilde gelip **Hayreddin Paşa**'ya iltica etti.

O sıralarda **Hayreddin Paşa**, yirmi iki pare tekne donatıp, **"Müstağnem"** adlı kaleyi almaya gitmişti. Allâh'ın izni ile kaleyi aldı. O zaman Vahran'da olan **Abdullah**, bu haberi duyup Paşa'nın yanına geldi. Duâlar etti, görüştüler. Paşa, kardeşi **Mesud**'un dönekliğinden edindiği tecrübe ile bu **Abdullah**'a da pek güvenemediği hâlde ayrılırken O'nun yanına bin yiğit gâzi verip Tlemsen üzerine gönderdi.

Paşa, kendisi de yirmi dört pâre tekne ile Müstağnem'den kalkıp Gırnata Dağı'na gitti. Oradaki ehl-i İslâm'dan ve Endülüs kavminden kimseleri teknelere doldurdu. İki bin iki yüz seksen beş Müslüman'ı Afrika sahillerine taşıdı. Çok da ganimet aldı.

Abdullah, Tlemsen altına varıp kondu. **Mesud** korkusundan hisar içinde kapanıp cenge başladı. Bu hâl üzere yirmi beş gün dayandı. Sonunda **Abdullah**'ın

emrindeki askerler mahsus kaçar gibi yaptılar. Bunu gören Araplar:

"-Türkler firara yüz tutup kaçıyorlar!" deyip hisardan çıkar oldular.

Gâziler birdenbire geriye dönüp öyle bir na'ra-i **"Allâhuekber"** çektiler ki, zemîn ü âsuman gürül gürül gürleyip inil inil inledi. Gâziler, dalkılıç âteş-i tâb (parlak ateş) olup Araplara öyle bir kılıç döşediler ki, kolay kolay vasf olunmaz.

Ayağına çabuk olup da burca yetişenler, kılıçtan kurtuldu. Ötekiler, gâzilerin elinden emân bulamadılar. Piyade piyadeye, süvari süvariye cenk oldu.

Tlemsen Beyi **Mesud** baktı ki, kurtuluş yok. Gece hisarın gizli kapısın açtırıp yakınlarından inandığı beş-on kimse ile Tarâre'ye kaçtı. Orada saklandı. Hayatından bir daha haber alınmadı. Bir habere göre Fas Sultanı'nın yanına gitti, denildi. Diğer bir habere göre de kendi eceli ile vefat eyledi.

Abdullah, Tlemsan Beyliği'ne geçip oturdu. Bütün memleket ahâlisi gelip **Abdullah**'a biat ettiler.

"-Hayırlı olsun!.." dediler.

Burada da hutbe, **Sultan Selim Han** adına okunup, sikke dahî O'nun adına basıldı. Ortalık âsûde oldu. Herkes alış verişinde, zevk ü safâsında bulundu.

Gâziler, Tlemsen Beyi'ne vedâ edip Cezâyir'e dönmek istediler. **Abdullah**:

"-Gerçi oğullar, efendiler, gidersiniz. Amma ben daha yeniyim. Gerektir ki, yanımda elli-altmış yoldaş bırakasınız. Ne olur, ne olmaz. Daha karındaşım **Mesud**'un hayatından, memâtından doğru bir haber alamadık." dedi.

Gâziler de **Abdullah**'ın bu fikr ü tedbirini pek mâ-

kul buldular. Yüz yoldaşı, Tlemsen Beyi **Abdullah**'ın yanında bıraktılar.

Gayrisi yola revân olup **Hayreddin Paşa** nezdine geldiler. **Abdullah**'ın teşekkür mektubunu ve gönderdiği yirmi bin altını teslim ettiler.

Hayreddin Paşa, O'nun mektubunu okuyunca, tebessüm edip:

"-Şimdiki hâlde sözün, gerçek bir insan sözüne benzer. Amma bakalım sonunda sen de karındaşın **Mesud** gibi kısa bir zaman sonra Firavunlaşacak mısın? Göreceğiz!.." demekten kendini alamadı.

Bundan sonra **Hayreddin Paşa**, bedevî Arapların dönekliği yüzünden pek çok sıkıntı çekti. Önce gerçek bir Müslüman ve nüfuzlu bir Arap şeyhi olan **İbn-i Kadî** vefat etti. O'nun yerini, babasına zerre kadar benzemeyen hâin bir evlâdı aldı. Bu nankör adamın, Tunus Beyi ile muhâberesi bir habercinin yakalanması üzerine ortaya çıktı. **Hayreddin Paşa**, bu duruma ziyâdesi ile üzülüp:

"-Yâ Rab! Benim İslâm'ı yok etmek isteyen kâfirlerden başka düşmanım yoktur. Sen herkesin niyetine göre cezâsını vermeye kâdirsin!" diye duâ edip gözyaşı döktü.

Habercisinin yakalanıp plânlanan ihânetten haberdar olunduğunu bilmeyen Tunus Beyi, Cezâyir'e birlikte saldırmak üzere **Kadıoğlu** ile buluşacakları yere geldi. Burası bir mesîre yeri idi. Orada kendisini **Kadıoğlu** yerine **Hayreddin Paşa** bekliyordu. Zira haberci yakalanmış olduğundan **Kadıoğlu** bu buluşma teklifinden haberdar olamamıştı.

Burada azîm bir cenk oldu. Tunus Beyi esir düştü. **Hayreddin Paşa**, âlicenaplık gösterip O'nun hayatını

bağışladı. O ise, serbest kalır kalmaz çölde bir aşîret reisi ve bir başka şeyh olan diğer bir **Kadıoğlu**'nun yanına koşup olanları anlattı.

Kadıoğlu -her nedense- azılı bir Türk düşman idi. Öfkeyle:

"-Ey karındaşım Tunus Beyi! Anamın rahmine veled-i zinâ olarak düşmüş olayım ki, senin intikamını o izbandut **Hayreddin**'den almadan at sırtından inmeyeceğim!.." diye bağırarak yemin etti.

Çöl Araplarını para vaadi ile kandırıp etrafına elli bin kişi toplamıştı. Bununla gelip dönüş yolunda olan **Hayreddin Paşa**'nın öncü kuvvetlerinin önünü kesti. **Hayreddin Paşa**, Tunus Beyi'nin **Kadıoğlu** ile buluşma yerine az bir kuvvetle gitmişti. Bu yüzden bir kaç yüz kişi olan bu öncü gâzi kafilesi, **Kadıoğlu** tarafından kolayca bertaraf edildi. Arkadan yetişen **Hayreddin Paşa**, **Kadıoğlu**'na büyük bir zâyiat verdirerek elinde kalan iki yüz elli mücâhidle Cezâyir'e varabildi. Gayrisi şehâdet şerbetini içmişti.

Bu başarıdan cesaretlenen **Kadıoğlu** gelip Cezâyir Kalesi'ni kuşattı. Kuşatma üç ay sürdüğü hâlde hiçbir netice elde edemediği gibi emrindeki askerler dâhil olmak üzere bütün yerli Arap halkı, O'nun aleyhine döndüler. Kış yaklaşmakta idi. Her taraftan şu sesler yükseliyordu:

"-Bizim, **Hayreddin Paşa** ile aramız iyi idi. Vergimizi verir, rahatımıza bakardık. Sen gelip Paşa ile aramıza fitne soktun. «Ben, Cezâyir'e sultan oluyorum.» dedin. Korkumuzdan sana tâbî olduk. İşimizi-gücümüzü bırakıp senin ardına düştük. Üç aydır Cezâyir'in bir taşını koparamadın. Kale cengi, at cengi gibi değildir. Bizi bırakıp gitmek istersin, sen buradan kalkıp gittiğin

gibi, baba Türkler cümlemizin kellesini vururlar. Buna bir çare bul!.." diyerek **Kadıoğlu**'nun başını ağrıttılar.

O da **Hayreddin Paşa** ile anlaşmak mecbûriyetinde kaldı ve O'na bir mektup yazarak bunda:

*"Sen ki mücâhidlerin reisi **Hayreddin Paşa**'sın.*

Nâmem sana vardıkta, lütfunuzdan niyaz olunur ki, bizden kötülük, senden iyilik!.. Bizim suçumuzu afv edesin. Sizinle evvelki gibi oğullu babalı olalım. Herkes yerli yerinde olsun." diye bildirdi.

Hayreddin Paşa, O'na inanmadığı hâlde bu teklifi kabul etmiş göründü. Fakat **Kadıoğlu**, esirlerin iâdesi şartına riâyet etmeyince üstüne varıp O'nu öyle bir sûretle mağlûp ve perişan etti ki, hâin, güç hâl ile kaçıp canını kurtarabildi.

Fakat bu ders, O'nun aklını başına toplamasına yetmedi. **Hayreddin Paşa**'nın adamlarından biri olan **Kara Hasan**'ı elde ederek Cezâyir'in bazı köylerini ele geçirdi. Sonra da halka gizli gizli beyannâmeler dağıtarak Cezâyir'in Arap asıllı yerli halkını **Hayreddin Paşa** ve Türkler aleyhine isyâna dâvet etmeye başladı. Bu durum öğrenilince **Hayreddin Paşa**, belde halkının ileri gelenlerini Ulu Câmi'de toplayarak durumu anlattı. Ve onları bu **Kadıoğlu** serserisinin tahriklerine kapılmamaları yolunda îkaz etti. Onlardan bir heyet, **Kadıoğlu**'nu destekleyen bazı gâfil şeyhlere nasihatçı olarak gönderildi. Fakat bu tedbirden de hiçbir netice hâsıl olmadı.

Arası çok geçmeden **Kadıoğlu**'nun çöl bedevîlerinden topladığı yirmi bin kişiye, yirmi bin de Cezâyir halkından iltihak oldu. Bu kırk bin kişi, isyan bayrağını kaldırdılar. **Hayreddin Paşa**'nın gâzileri ise, topu topu on iki bin kişi idiler. Âsiler üzerine dalkılıç olup saldırdılar. Kanlar sel gibi akıp cesetleri sürükledi. Cenk gittikçe

alevlenip sabahtan ikindiye kadar sürdü.

İkindide Araplar:

"-Allah ve Rasûlü için emân ver, ey mücahidler reisi!" demeye başladılar. Kaçıp zâviyelere (tekkelere doldular.

Kırk bin Arap'tan yedi yüz Arap kaldı. Onlar da yaralı idiler. Gâzilerden de iki bin kadar ecel şerbetini içip şehid oldu. İki binden fazlası da yaralı idi.

Kadıoğlu'nun gönderdiği yirmi bin bedevînin hepsi usta mızrakçı idiler. Onlardan da bir tane kalmadı Amma gâzilere mızraklarla çok yara açtılar.

Sonunda **Hayreddin Paşa** askerin içine girip:

"-Oğullar çekin elinizi! Emân dileyene kılıç kalkmaz!.." diye güç belâ ortalığı yatıştırdı.

Arapların:

"-Türk'ün nâm u nişânını beldemizden kaldıralım. Kendi kendimize olalım!.." demeleri, gâzilerin çok güçlerine gitmişti. Öldürmek değil, etlerini yemekle gazapları yatışacak gibi değildi.

Böylece eşkiyânın başları helâk oldu. Ecel şerbetini içtiler. **Hayreddin Paşa**, başbuğları olan dört şeyhi dört çeyrek edip, her çeyreğini bir kapıya astırdı. Yaralı olarak ele geçen yedi yüz Arapla, zâviyelere kaçıp emân isteyenleri üç yıl kürek cezâsına mahkûm etti.

Kadıoğlu fitnesini bu sûretle bertaraf eden **Hayreddin Paşa**, beldenin âlimlerini Ulu Cami'de toplayarak onlardan kaçıp gizlenen fesatçıları yakalamak husûsunda yardım taleb etti. Onların yardımıyla yüz seksen beş fesatçı başı saklandıkları yerler basılarak ele geçirildi. Zincirlerle bağlı olarak getirildiler.

Hayreddin Paşa bunlar hakkındaki muâmeleyi kararlaştırmak için belde âlimlerini tekrar topladı ve:

"-Ey efendiler! Bunlar hakkında ne buyurursunuz?" diye sordu.

Âlimler hep birlikte:

"-Ey Paşa Efendimiz! Bunların hakkı ölümden başka bir cezâ olamaz!.." dediler.

Hâlbuki **Hayreddin Paşa**, her biri bir aşîrete mensup olan bu adamları afv etmek ve muhâlefetin büyümesini önlemek istiyordu. Bu sefer:

"-Ey oğullar!.. Gelin bunları afv edelim. Bana bağışlayın. Zira bunlar size eskiden çok hizmet etmişlerdi. İspanya donanması geldiğinde sizinle beraber çalıştılar. Şimdi, düşmez kalkmaz bir Allah'tır. Bir sürçmekle at ayağı kesilmez." dedi.

Bu söz, onlara kâr etmedi. Kızgın asker, hep birden kılıçlarını çekip yüz seksen beşinin de kellesini dîvânın ortasında uçurdular.

Sonra **Hayreddin Paşa**'ya:

"-Bu kadar merhamet sahibi olan bir adam, hâkim (idâreci) olmaz. Bu kadar merhametli isen, var bir tekkeye gir de ömrünü ibâdetle, taatle geçir. Cenâb-ı Hak, bize vermiş olduğu fırsatı eğer onlara vermiş olsaydı, birimizi sağ komazlardı. Belki ölümüzü ateşte yakarlardı. Bâhusus ki, katillerine şer'an fetva verilmiş iken müfsitlerin bizden afvını istiyorsun!" diyerek hiddetle çıkıp gittiler.

Hayreddin Paşa, bu kanlı sahneden ve bu saygısız sözlerden çok huzursuz oldu. Gözlerinden yaşlar akıttı.

Bunca ulemânın yanında mahcub düşmüş ve kendisine olan hürmet kırılmıştı. Çok üzüldü:

"-Şimdiden sonra bizim bu vilâyetten çıkıp gitmemiz yakındır." diye düşünmekten kendini alamadı.

Hayreddin Paşa, epeyden beri yerli halkın çıkardığı gâilelerle uğraşmaktan cihad için sefere çıkamaz olmuştu. Endülüs Müslümanları ise, İspanyol kâfirinin zulmü altında inim inim inlemekteydi. Onları kurtarmak için zaman zaman bazı tecrübeli kaptanlarını vazifelendirmekle yetinmişti. Şimdi ise, yerli hâinlerle uğraşmaktansa, Cezâyir'i terk edip küffarla cihada dönmeyi arzu ediyordu. Beş yüz kadar gâzinin kendisini dinlemeyerek fesatçıları kılıçtan geçirmeleri ile de hatırı kırılmış, onlara gücenmişti. Bu küstahlığın yapıldığı günün gecesinde iki rekât namaz kılıp Cenâb-ı Hakk'a şöyle niyaz etti:

"-Ya Rab! Kişi hürmet ve itibarını kaybetmektense, ölmesi yeğdir. Celâlin hakkı için, ben âciz kulunun, yüz aklığı ile bu Cezâyir ikliminden kısmetini kes!.."

Rüyasında **Hızır** -aleyhisselâm-'ı gördü:

"-Ya **Hayreddin**! Niçin böyle elem çekersin? Yarın **Kadıoğlu** tarafından gelecek olan adama kalenin anahtarlarını teslim et!.. Kendin gün doğusu tarafına git. Âileni, Cicel'de muhâfaza et. Sonunda zafer yine senindir!" deyip kayboldu.

Uyanınca Cenâb-ı Hakk'a hamd etti.

Sabah olunca üç pâre tekneyi hazırlattı. Altı pârenin reislerine de ardından gelip Cicel'de buluşmak için tenbih etti. Bu dokuz tekne, kendi malı idi. Altı pâre teknenin reisleri ise onun çıraklarındandı.

"-Kâfir yakasında bir adayı basmaya gidiyoruz!.." diye yalandan bir sözün etrafta duyulmasını sağladı.

"-Bir mühim iş olduğundan **Hayreddin Paşa** kendi gidiyormuş; Allah yardımcısı olsun..." diye halk duâ ediyordu.

Hiç kimse kızıp gücenerek gittiğini aklına bile getirmiyordu. **Kadıoğlu** ise yaptıklarına pişman olmuştu.

Hayreddin Paşa'ya emîn bir adamı ile mektub gönderip özürlerini beyân etti ve kendisi ile sulh olmak arzusunu bildirdi.

Kadıoğlu, mektubun sonunda:

"-Sen bizim ettiğimize bakmayasın. Gerektir ki, yine seninle babalı oğullu olalım." diyordu.

Hayreddin Paşa kararını vermişti. Artık Cezâyir'in yerli dönekleri ile uğraşmayacak, orayı terk edecekti. **Kadıoğlu**'nun adamına:

"-Senin **Kadıoğlu** dediğin, sözüne sâdık değildir. Bu kadar Ümmet-i Muhammed'in kanına girdi. Varsın yarın kıyamet gününde onların cevabını versin. İkide birde fitne kazanı kaynatmaktan vazgeçsin. Eğer maksadı, Cezâyir'e sultan olmak ise, işte kalenin anahtarları, götür eline teslim eyle. Gelsin Cezâyir'e otursun. O da kendini sınasın." cevabını verdi.

Elçi, bu inanılmaz teklif karşısında pek çok şaşırdı ise de, durumun ciddî olduğunu anlayınca anahtarları alıp **Kadıoğlu** nezdine vardı.

Hayreddin Paşa ise, Cezâyir Kalesi'nin anahtarlarını **Kadıoğlu**'nun elçisine teslim ettikten sonra âile fertlerini gizlice gemilere bindirdi.

Amma Cezâyir içinde kendisini sevenlerden, ulemâ, sâlih ve ileri gelen kimseler bir araya toplanıp, O'nun böyle ansızın seferli olup gitmesini hoş görmediler. Âile fertlerinin de teknelere bindiğinden kimsenin haberi yoktu. Eğer bilselerdi, daha çok lâf olurdu.

Şöyle denildi:

"Paşa efendimizin hatır-ı şerîfleri kırılmıştır. Zira bu gidiş, bir daha gelme gidişine benzemez. Eğer gelmeye niyeti olsaydı, şüphesiz bizi huzura çağırır, eski güzel âdeti üzere maksadı ne ise, meşveret ederdi. Birini de

yerine vekil bırakırdı. Bu gidiş, gazap gidişidir. Eyvah! Böyle bir dîni bütün gâzi adam, elimizden çıkıp gidiyor. Ona mı ağlayalım, yoksa padişah gazabına uğrayacağımıza mı ağlayalım? Çünkü Hatt-ı Hümâyunla beldemize beylerbeyi tâyin olunmuş bir emirdir."

Çok elem çekip ağlaştılar. O'nun gazaplanmasının sebebini araştırdılar. Yoldaşlarının dîvân ortasında ettiklerinden başka bir sebep bulamadılar. Ertesi sabah yola çıkmadan belde âlimleri gelip kendisine yalvarıp O'nu kararından vazgeçirmek istedilerse de O, kararından dönmedi ve:

"-Bu gidiş, benim kendi re'yimle değildir." diyerek onlarla vedalaşıp yola revân oldu.

Ertesi gün, Cicel Limanı'na vâsıl oldu. Cicel halkı büyüklü küçüklü hep birlikte sahile dökülüp:

"-Hoş geldiniz, safâ geldiniz, ey efendimiz!.." diye alkış tuttular.

Hayreddin Paşa, harem halkını da Burc'a çıkarıp oraya yerleştirdi. Geldiğini duyan Arap kabileleri, yer yer gelip hediyeler getirdiler.

Beş-on gün sonra Cezâyir'de bıraktığı altı pâre tekne de çıkageldi. Hepsi dokuz tane oldu. Bunlar, büyük teknelerdi. İçlerinde O'nu canından çok seven iki bin levent askeri vardı.

Özlediği cihad iklimine kavuşan **Hayreddin Paşa**, iki-üç gün sonra sefere çıktı. Uygun rüzgârla Palermo kıyılarına vardı. Orada dokuz pâre barçaya (yük gemisine) rast geldi. Aman zaman vermeden dokuzunu da feth edip aldı. Onları yedeğine alıp, sâlimen, şenlik şâdımanlık ederek Cicel Limanı'na geri döndü.

Dokuz pâre ganimet barçaların yükleri hep zahîre idi. Kimi buğday, kimi arpa, kimi zeytin, kimi zeytinya-

ğı, kimi peksimet... Elhâsıl pirince, kahveye varıncaya kadar vardı. Çuha, bez, barut, kurşun da vardı. Kırk ambar gibi, her şeyden vardı.

Dokuz barçadaki ganîmetleri sahile taşıttı. Ganîmet gemilerini bozup kerestelerinden levend gâziler için kışla, evler ve mahzenler yaptırdı. Bu işte, yerli Araplar ile ele geçirilen yüz elli beş kâfir esiri çalıştırdı.

Esirler için bir zindan yaptırdı. Ganîmet alınan gemilerden biri, has undan yapılmış peksimet dolu idi. İçinde kırk altı bin kantar peksimet vardı. Bunu teknelerin kumanyası için mahzenlere doldurdu. Ayrıca otuz altı bin ölçek buğdayı peksimet yapmaları için fırıncılara dağıttı.

Teknelerin kumanyaları, peksimetten zeytinyağına, pirincine, sirkesine kadar mahzenlere kondu. Her gün Orta'da kazanlar kaynayıp **"Baba Çorbası"** denilen bir çorba çıkarmaya başladı.

Cicel halkı:

"-Elhamdülillâh! Bu, bize Rabbimizin bir lütfudur. **Hayreddin Paşa** beldemize ayak basalı, vilâyetimiz mâmur oldu..." diyorlardı.

O dokuz ganîmet gemiden beşi buğday yüklü idi. Buğdayın onda biri fukarâya sadaka olarak dağıtıldı. Diğer eşyalar satılıp savulup gâzilere pay edildi.

Barçanın biri kereste yüklü idi. Bu kerestelerden on ikişer oturaklık üç pâre tekne yaptı. Meğer firkate kerestesi olarak kâfire gidermiş; İslâm'a nasip oldu. Böylece **Hayreddin Paşa**'nın elinde on iki pâre tekne oldu.

Reislere:

"-On iki pâre tekneyi hazır edin. Kış gelmeden varıp bir sefer daha yapın!.." dedi.

Onlar da:

"-Başüstüne!" deyip altı pâre gemi ile sefere çıktılar.

İşleri rast gitti. Venedik Körfezi'nde bir barçaya rast geldiler. Onu derhal zapt ettiler. Bunun yükü bütün çuha kumaş, tüfek, tabanca, safrası dahî demir idi. Üstelik içinde on bin Venedik altını çıktı. Otuz altı esir kâfirle birlikte büyük bir ganîmet oldu.

Gâzi leventlerin ise, Allâh'ın lütfu ile işleri rast gitti. Yedi Burunlar denilen yere geldiklerinde bir kâfir korsan teknesine daha rastladılar. Yirmi iki oturak bir Mayorka teknesi idi. Onu da aldılar. İçinde yüz elli kâfir ile altmış müslüman esir vardı.

Elhâsıl yirmi üç gün sonra Cicel Limanı'na girdiler. Büyük şenlik, şâdımanlık eylediler.

Hayreddin Paşa, gâzileri gidip karşıladı:

"-Hoş geldiniz, safâ geldiniz oğullar! Gazânız mübârek olsun." deyip hâl ve hatır sordu.

Müslüman esirlerin kurtulduğuna, ganimetten fazla sevindi. Sonuncu geminin tuz yüklü olmasına ise çok memnun oldu. Çünkü tuz, gerek Cicel'de, gerekse civar kabilelerde yoktu. Tuzu da boşaltıp mahzenlere doldurdu. Onda birini de fukaraya sadaka olarak dağıttı.

Bu büyük ganîmetten teknelerin hakkı olan beşte bir ayrıldıktan sonra, kalanı askere hak üzere pay edildi. Her askere yüz seksen beş altın, çuha, tüfek, tabanca, bez, demir düştü. Cümlesi zengin oldular.

Altmış müslüman esire gelince... Onlara da askere verilen gibi, ganîmetten birer pay verildi. Hem esirlikten kurtuldular, hem de zengin oldular.

Cicel Vilâyeti, **Hayreddin Paşa**'nın bu gelişinden sonra mâmur oldu. Etraf ve civardaki tüccar, hep oraya

gelir, ganîmet eşyasından alıp öteki vilâyetlere götürürlerdi. Bir akçaları on olurdu. Çünkü gâziler, beşe ona bakmazlardı. Hemen gelişine göre satıp, akçalarını kemerlerine korlar idi.

Ertesi bahar **Hayreddin Paşa** cihad için sefere bizzat çıktı. On beş pâre tekne ile, Cenova, Alkorne, Kalevre, Papapulya taraflarını harab etti. On dört gün içinde yirmi bir parça gemiyi ganimet dolu olarak Cicel'e yolladı.

Sonra Venedik Körfezi'ne geldi. Burada üç tekne vardı. Bunlar kaçmaya başladılar. Kaçan tekneleri yetişip tuttu. Meğer müslüman teknesi imişler. Reisine, **Sinan Kaptan** derlerdi. Bunlar gönüllü olarak üç pâre tekne donatıp korsanlık ederek Cezâyir'e doğru **Hayreddin Paşa**'ya gelirlermiş. İyi rast geliş oldu.

Sinan Reis'in bu beklenmedik iltihakı ile **Hayreddin Paşa**'nın emrindeki gemilerin adedi on sekiz oldu. Sonra Santa Maria tarafına gitti. Orada dokuz adet barça görüp aldı. Kiminin yükü ibrişim, kiminin çuha, kiminin buğday, kiminin peynir, bal... Hep güzel şeylerdi.

"-Bu kadar ganîmet yetişir..." diyerek dönüş emri verdi.

Ertesi gün yol üstünde bir büyük barçaya daha rast geldi. İçi kâfir askeri dolu idi. Onu da fethedip aldı. Ancak çok zayiât verdi. Allah hepsine rahmet eylesin!..

Cenk sırasında bir top mermisi gelip başındaki sarığını götürdü. Teknenin yelkenleri de sakat kaldı. Oradan kalkıp Cumâre-canpere taraflarına geldiğinde yedi pâre Tunus teknesine rastladı. Onları da aldı. Adamlarını Cicel'e gelinceye kadar kürek çekmeye mahkûm etti.

Hayreddin Paşa, sefere çıktığının elli sekizinci günü Cicel Limanı'na döndü. Üç gün, üç gece şenlik

oldu. Nasıl olmasındı ki? Daha önce gönderdikleri ile birlikte tam otuz üç düşman gemisi, içleri dolu olarak ganîmet alınmış ve Cicel Limanı'nı doldurmuş bulunuyordu.

Hayreddin Paşa böyle cihadla meşgul olurken, gelip Cezâyir'e yerleşen **Kadıoğlu** da hem halka zulmediyor ve hem de deniz işlerinden anlamadığı için sahildeki tekneleri çürümeye terk etmiş bulunuyordu. Beldenin sâlih (iyi) insanları ise, Paşa'nın Cezâyir'den ayrılırken söylediği:

"-Benim bu gitmem, kendi re'yimle değildir. Elem çekmeyin, Hak Teâlâ ecelden emân verip, bu Cezâyir'de daha kısmetimiz varsa, inşâallâh iki-üç seneye kadar yine görüşürüz." şeklindeki sözü hatırlarında tutup bekleşirlerdi.

Bunlar kırk kişi idiler ve "Cezâyir'den çıkıp gitmesi, mâdem kendi isteği ile değildir; şimdi sözünde durur. Çünkü ricâlullâh zümresindendir. Elbette Cezâyir'e gelecektir." diye düşünmekte idiler.

Lâkin bu kadar zaman geçip de **Hayreddin Paşa**'dan ses selâm çıkmayınca, bunlardan üçü hâriç olmak üzere diğerlerinin ümid kesmesi üzerine bir gece hepsi de aynı mâhiyette olmak üzere bir rüyâ görüp birbirlerine anlattılar.

Onların gördükleri rüya şöyle idi:

Bunlar kendilerini, deniz kenarında etrafı güllük gülistanlık, akarsuluk, misk ü amber kokar, râyihasından dimağlar bayılır bir yerde buldular. Bir yeşil otağ kurulmuş. İçinde nebîler sultanı, doğrular rehberi, yüce ve temiz **Hazret-i Muhammed Mustafâ** -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, etrafında Ashâb -rıdvânullâhi teâlâ aleyhim ecmaîn- oturmuşlar. Bu kırk kişi, otağın taş-

rasından bakıp gördüler ki, tahkir edip küçümsedikleri adam, yani **Hayreddin Paşa**, al bir elbise içinde, belinde pırıl pırıl bir kılıç, Rasûlullâh'ın -sallâllâhu aleyhi ve sellem- önünde edeb ve tâzim ile başı önünde diz çöküp oturmuş.

Rasûl-i Ekrem Efendimiz buyurmuş:

"-Yâ **Hayreddin**! Allâh'a tevekkül et. Kendi yerine dön!.. Kâfirlere ve hasmın olan münâfıklara karşı zafer kazan!.."

Rüyâ burada bitmiş. Uyanıp:

"-Es-salâtü ve's-selâmü aleyke yâ Rasûlallâh!.." dediler.

Sabahleyin bir araya gelip hâli öğrenince tereddüde kapılmamış olan o üç kişi:

"-Gözünüzle gördünüz mü, gerçek neymiş? Rasûl'ün sancağını çekip, ömrünü dîn-i mübîn uğruna harcayan gâzileri siz boş mu sanırsınız? Ol gâzi, size Etrâkliğini (Türklüğünü) de, Müslümanlığını da gösterdi. Siz de ne olduğunuzu şimdi bildiniz mi?" dediler.

Ötekiler ise, başlarını öne eğip, cevaba kaadir olamadılar.

Aynı gece aynı rüyâyı **Hayreddin Paşa** da görmüş ve uyandığında hemen:

"-Es-salâtü ve's-selâmü aleyke yâ Rasûlallâh!" diye selâm verdikten sonra kendi kendine bu rüyâyı tâbir edip:

"-Ey koca âsî **Hayreddin**! Bu saâdet ki, sana erişti; inşâallâh yine Cezâyir'e dönüp dostlarımızı şâd, münâfıkları berbâd etmen de muhakkaktır!.." dedi.

Kalbinden Cezâyir'e gitmeye niyet bağladı. Ancak bunu şimdilik kimseye söylemedi. Fakat ertesi gün Cezâyir'in büyük şeyhlerinden kendisine bir mektup

geldi. Bunda:

"-Ey paşa efendimiz! Bu nasıl şeydir ki, sen Cezâyir'in uğrunda bu kadar meşakkat çektin. Tam safâsını sürecekken, kendi isteğinle kalkıp Cicel'e gittin. Bundan maksadın nedir? Mektubumuzu alınca Rasûlullâh aşkına olsun, gelip yine bu toprağı mübârek ayağınla şereflendir. Seni Cezâyir kapısına kadar eriştirmek, bizim boynumuza borçtur." deniliyordu.

Rasûlullâh'ın mûcizesi olan rüyâ bereketi ile **Kadıoğlu**'nun en çok inandığı ulu şeyhler, hep O'ndan yüz çevirip **Hayreddin Paşa**'ya dönmüş bulunuyorlardı.

Hayreddin Paşa, bu mektuba şu cevabı verdi:

"Sizler ki şeyhler ve bilcümle Arab kabileleri büyüklerisiniz;

Selâm ve duâdan sonra, gönderdiğiniz mektuplar elime vardı. Mâlûmumuz oldu. Allah sizlerden râzı ola!.. Lâkin benim size îtimat edecek hâlim kalmadı. Eğer hakîkaten sözünüzde sâdık iseniz, birer evlâdınızı getirip bana teslim edin. Benim de kalbim mutmain olsun. Ayrıca yoldaşlarımın binmesi için yedi bin iyi hayvan, kendim için iyisinden birkaç yedek at gönderesiniz!.."

Böyle ağır teklifte bulunmaktan maksadı, şeyhlerin bu tekliflerindeki ciddiyeti anlamaktı. O sıralarda **Sinan Kaptan**, dokuz pâre tekne ile seferde idi. Septe Boğazı tarafına gitmişlerdi. On iki pâre gemi ganîmet alıp geldiler. İspanya yakasında Gırnata Dağı'ndan yedisekiz yüz Endülüslü Müslüman'ı da teknelere koymuşlardı.

Yirmi bir pâre tekne, şenlik ederek Cicel Limanı'na girdiler. **Hayreddin Paşa**, onları karşılayıp:

"-Hoş geldiniz oğullar, safâ getirdiniz. Gazânız

mübârek ola!" diye hâl ve hatırlarını sordu.

Baktı ki, askerlerin yüzlerinde sevinçten eser yok. Hep gamlıdırlar. Sebebini sordu:

"-Nedir oğullar? Sizde ben bir üzüntü görürüm. Hayır ola?"

Hepsi birden:

"-Paşa efendi baba, nasıl sevincimiz olsun? Cezâyir uğrunda, Hak katında zâyî olmasın, bu kadar zahmetler çektik. Şimdi bir Arap şeyhi olan **Kadıoğlu** safâsını sürüyor. Şimdi seferden gelirken hava muhâlif oldu. Cezâyir bizim vilâyetimizdir diye limana doğru vardık. **Kadıoğlu** istemedi. «Kaleden uzak durun!..» diye bize top attırdı. Pek gücümüze gitti. O zaman bütün yoldaşlar sözleştik, ya sen efendimizi Hakk'ın yardımı ile yine yerine oturtup, Cezâyir'i **Kadıoğlu**'nun elinden alırız, yahud bu yolda hepimiz başımızı fedâ ederiz." dediler.

Hayreddin Paşa, bu sözleri duyunca kalbinden:

"-Yâ Rasûlallâh, ne kadar doğrusun!.." diye geçirdi ve gâzilere dönüp:

"-Pek güzel oğullarım!.. Hak Teâlâ tedbirinizi, takdîre uygun kılsın. Allah, ecelden aman verirse, baharda Cezâyir'e sefer etmeye kararlıyız. Kalbinizi hoş tutun. Hayır olsun!.." dedi.

Bahar gelip etraf yeşerince Cezâyir şeyhleri, **Hayreddin Paşa**'yı ziyarete gelmeye başladı. Ne teklif edilmişse hepsini fazlasıyla getirmiştiler. Otuz-kırk kadar evlâtlarını da getirip rehin bıraktılar.

"-Sakın, mücâhidler reisi Paşa efendimizin kalbine şüphe gelmesin!.." dediler.

Hayreddin Paşa, günlerden bir gün:

"- Ver elini Cezâyir!.." deyip yola çıktı. Sekiz bin piyâde, dört bin atlı, üç yüz çadırlık kuvveti vardı. Şeyh-

ler de adamları ile gelip O'nun ordusuna katıldılar. Bir akşam bu ordu, **Kadıoğlu** taraftarı büyük bir köyün altına kondu. Asker çıkarıp karşı koyduklarından o köyü harap eyleyip, yedi-sekiz yüz kelle kestiler.

Bunu haber alan civar köyler, hep gelip **Hayreddin Paşa**'ya tâbî oldular. O da bunların hepsine emân verdi. Evvelki suçlarını afv etti. Bunun üzerine aralarında:

"-Artık ömrümüz oldukça, **Hayreddin Paşa**'nın reâyâsı olalım. Hakkında fenâ söz söyleyenin, hep bir olup dilini ensesinden çıkaralım." diye sözleştiler.

Bu haberleri duyan **Kadıoğlu**'nun korkudan dudakları çatladı. Şaşkınlığından iki yanına dîvâne gibi bakınmaya başladı. Sonra kendisini toparlayıp toplayabildiği kadar asker toplayıp **Hayreddin Paşa**'ya karşı çıktı.

İki ordu, birbirine karşı cenge başladılar. Atlı atlı ile, yaya yaya ile bir karışma cengi oldu ki, Aman Allah!..

Gâziler, o gün, her biri güyâ bir ejderha olup, **Kadıoğlu**'nun askerini ekin gibi biçmeye başladılar. Cenk gittikçe kızışıp, iki taraftan kelleler bostan kesimi gibi ayaklar altına yuvarlanmaya başladı. Kulak, tırnak, parmak sanki dülger yongası gibi etrafa saçıldı.

Cenk sabahtan ikindiye kadar sürdü. Kan gövdeyi götürdü. **Kadıoğlu**'nun askeri, gâzilerin önünden kaçmaya başladılar. **Kadıoğlu** da kaçanlar arasında idi. Fakat kaçarken yakalanıp kafası kesildi. Onun adamlarından **Kara Hasan**, ağır yaralı olarak kaçıp kurtuldu. Fakat O'nu da kendi adamları öldürüp kesik başını **Hayreddin Paşa**'ya teslim ettiler. Bu sûretle afv edildiler.

Hayreddin Paşa, büyük bir alâyiş ile Cezâyir'e

girip yerine oturdu. Cezâyir'in büyüğü küçüğü gelip:

"-Saâdetler olsun! Elhamdülillâh ki, yine mübârek yüzünü bize gösterdi." diye sevinç izhâr ettiler.

Âlim, sâlih ve ileri gelen kimselerden evvelce bir rüyâ görmüş olan kırk kişi geldiler. Bunlar, bu rüyâyı yalnız kendilerinin gördüğünü sanırlardı. Aynı rüyayı, **Hayreddin Paşa**'nın da gördüğünü bilmezlerdi.

Sohbet sırasında:

"-Sultanım, giderken bize bir söz söylemiş idiniz. Ayrılığınızdan mahzun düştükçe onunla tesellî bulurduk. «İki-üç seneye kadar kısmet olursa yine gelir, sizinle görüşürüz!» diye buyurmuştunuz. Gittiğiniz günden tarih koyduk, tamam bu mübârek güne gelince kadar bu müddet tam iki-üç sene oldu. Ne bir eksik, ne bir fazla..." dediler.

Hayreddin Paşa da:

"-Amma benim geleceğime delil görmeden üç kişi inandı. Geri kalanınız hep delil gördükten sonra inandınız." diyerek onların bu sözlerine karşı târizde bulundu.

Bundan sonra **Hayreddin Paşa**, Cicel'de muhâfız bıraktığı **Sinan Kaptan**'a bir mektup yazarak şöyle dedi:

*"Sen ki oğlum **Sinan Kaptan**'sın,*

Nâmem sana vardıkta, kendin benim baş gemime binip, harem cemaatimi de alasın. Öteki tekneleri de hep yollu yolunca çevirip Cezâyir'e gelesin. Göreyim seni, Cezâyir'e gelince dostun, düşmanın önünde büyük şenlikler edesiniz."

Sinan Kaptan, bu mektubu alınca ferahlandı. Sonra teknelerini donatmaya başladı. Süsletip, türlü renkli boyalarla tekneleri tûtî kuşuna dönderdi. Baş

gemi ise, sanki gelin gibi oldu.

Hepsi otuz beş pâre tekne olarak mübârek bir saatte Cicel Limanı'ndan çıkıp Cezâyir'e yaklaştıklarında sancaklarını ve som sırma işlemeli filamalarını açtılar. Sağanak hâlinde top-tüfenk atarak gelip limana girdiler. Cezâyir Kalesi'nin burçlarından da:

"-Hoş geldiniz!.." diye ikişer üçer kat top ateşi ile selâmlandılar.

Şu sûretle Cezâyir'e tekrar yerleşen **Hayreddin Paşa**, yine eskisi gibi bir taraftan cihad kasdıyla bir seferden gelip diğerine giderken aynı zamanda yerli hâinlerle uğraşmaya mecbur kaldı. Önce kendi eliyle Tlemsen'e sultan olmasını sağladığı **Abdullah** ile uğraştı. O'nun, hükümranlığı dâhilindeki câmilerde **Sultan Selim Han** Hazretleri'nin adını hutbelerde anmaması ve parayı, O'nun adına darb etmemesi üzerine, Tlemsen'i yeniden fethetmek işiyle uğraştı. Sonra da karşısına meşhur **Kadıoğlu**'nun kardeşi âsî olarak çıktı. Bir hayli de O'nun tepelenmesi işiyle meşgûl oldu.

Cezâyir'in yakınlarında **"Göbekli Burç"** denilen bir kale vardı. Bu kale, çoktan beri İspanyol kâfirinin eline geçmiş bulunuyordu. Burası korsanların değil, doğrudan doğruya İspanyol Kralının hâkimiyeti altında bulunduğundan, gâyet muhkem bir sûrette tahkim edilmiş bulunuyordu.

Hayreddin Paşa, aylar süren çetin bir kuşatmadan sonra burasını ele geçirdi. Buna bir türlü inanmayan ve **Hayreddin Paşa**'yı hâlâ sıradan bir korsan sanan İspanya Kralı'nın gönderdiği donanma da mağlûp edilerek gemilerinin bir kısmı batırıldı. Diğer bir kısmı ise, zaptedilip ganîmet olarak Cezâyir Limanı'na getirildi.

Bu sırada İspanya sahillerine karşı sefere gönde-

rilmiş olan **Sinan Kaptan**'ın da içleri tıka basa ganîmet dolu altı düşman gemisini yedekleyerek limana girdiği görüldü. Sahillere dağlar gibi ganîmet yığıldı.

Halk, dağıtılan ganîmet malları ile yedisinden yetmişine zengin oldu. **Hayreddin Paşa**, yeni bir sefer plânlıyordu ki, **Hacı Hüseyin Ağa** karşısına geçip:

"Reis babamız!.. Galiba **Sultan Selim Han** Hazretleri'nin bir tâlimatını hepimiz unutmuş gibiyiz. Ben Âsitane'de (İstanbul'da) iken o yüce sultan:

«-Arasını çok uzatmadan bana oralarda olup bitenleri rapor ediniz!..» buyurmuştu.

Unutmamalıyız ki, bizler O'nun birer memuruyuz. Siz, Cezâyir Beylerbeyi olduğunuz hâlde O'ndan izin almadan burayı terk ettiniz. Sonra yine O'na haber vermeden geri döndünüz. Bunları bizden başka bir yerden haber alırsa, elbette ki gazaplanır. O'nun gönderdiği sancağın altında birçok sefer yaptık, gazâya çıktık. Bunların hiçbirini sultanımıza bildirmedik!" diye bir hatırlatma yapınca **Hayreddin Paşa, Hacı Hüseyin Ağa**'ya hak verdi ve:

"-**Aydın Reis**'e seslenin, buraya gelsin!.." dedi.

Aydın Reis gelince, O'na **Sultan Selim Han** nezdine gitmek üzere hazırlanması tâlimâtını verdi.

Kendisi de bir kâtibe dikte ettirerek **Sultan Selim Han**'a iletilmek üzere tafsilâtlı bir rapor hazırladı.

Bir hafta zarfında on gemilik bir filo İstanbul'a gitmek üzere sefere hazır bir duruma getirildi. Bu gemiler, Padişah'a ve yüksek devlet adamlarına verilmek üzere eskisi gibi tıka basa hediyelerle doldurulmuş bulunuyordu. Üç yüz kadar da kâfir esir, bu gemilere kürekçi olarak konuldu. Gâzilerin elinde ganîmet olarak pek çok venedik altını vardı. Bundan da devlet hazinesine veril-

mek üzere külliyetli miktarda gemilere konuldu. Padişah ziyaretine gitmekte olduğu düşünülerek gemilerin her biri ayrı bir renkte boyatılmış ve âdeta her biri gelin almaya gidermiş gibi süslenmişti.

Aydın Kaptan, kuru sıkı top atışları ile Cezâyir Limanı'nda bir-iki şenlik turu attıktan sonra açılıp yola girdi. Mevsim ilkbahar, deniz sütlimandı. Gemilere kimsenin tecâvüze cür'et etmemesi için Osmanlı sancağı çekilmişti.

On yedi günlük vukuâtsız bir yolculuktan sonra İstanbul'a ulaşan Cezâyir filosu, her zamanki gibi yüz bir pâre top atışıyla Padişah ve İstanbul halkını selâmladıktan sonra Yalı Köşkü önüne gelip lenger-endaz oldu (demirledi).

O gün de bir tesâdüf eseri olarak **Sultan Selim Han**, yine bu köşkte bulunmaktaydı. Rıhtım üzerinde vezirleri ile birlikte her biri ayrı bir renge boyanarak süslenmiş Cezâyir gemilerinin limana girişlerini seyrettikten sonra içeri girip mâbeyncelerle **Aydın Kaptan**'a ertesi gün Cum'a selâmlığından sonra kendisini kabul edeceğini bildirmelerini emretti.

Padişahların Cum'a namazı için büyük bir merâsimle câmie gidişlerine **"Cuma Selâmlığı"** deniliyordu. Padişah, iki sıra dizilmiş asker arasından geçerek câmie gelir, bu sırada askerler:

"-Mağrur olma padişahım! Senden büyük Allah var!" âvâzeleri ile tempo tutarlardı.

O gün de böyle oldu. **Sultan Selim Han** namazdan sonra Topkapı Sarayı'na gitmeyip Yalı Köşkü'ne geldi.

Aydın Kaptan, bir önceki gün getirdiği hediyeleri gemideki esirlere taşıtarak Yalı Köşkü'nün alt katında

Padişah'ın görüşüne âmâde bir sûrette yerleştirmişti. Padişah, önce bunları temâşâ eyledi. Ziyâdesiyle memnun oldu. Sonra yukarı kata geçip yerine oturdu ve misafirin huzuruna dâvet edilmesini emretti.

Aydın Kaptan, içeri girip Padişah'ı selâmladıktan sonra Cezâyir Müslümanları ile mücahid gâzilerin ihtiramlarını arz etti. Sonra geçip gösterilen yere oturdu.

Padişah, kısa bir hoşbeşten sonra Kuzey Afrika halkı ve mücâhidlerinin ahvâlini sordu. **Aydın Kaptan**, koynundan **Hayreddin Paşa**'nın dikte ettirip yazdırdığı rapor mahiyetindeki arîzayı çıkarıp:

"-**Hayreddin Paşa** kulunuz (teb'anız), birkaç seneden beri o cânipte olup bitenleri bu kâğıtta arz etmiş bulunmaktadır." dedi ve ilâve etti:

"-Orada öyle belâlarla boğuşmak mecbûriyetinde kaldık ki, hâdiseleri Efendimiz'e daha önce arz etmek fırsatını bulamadık. Afv-ı Şâhâneniz, hem bendeniz, hem de **Hayreddin Paşa** kulunuz tarafından müsterhamdır (istirham olunur).

Padişah:

"-Beis yok!" dedikten sonra, mâbeyncinin **Aydın Kaptan**'ın elinden alıp kendisine uzattığı arîzaya şöyle bir göz attıktan sonra okuması için tekrar mâbeynciye verdi.

Mâbeynci, besmeleden sonra hamdele ve salvele (Allâh'a ve Peygamber'e salâvat)'den sonra Cihân Padişahına duâ ile başlayan bu nâmeyi (mektup, arîza veya rapor) tane tane okumaya başladı. Bu, yaklaşık olarak yarım saat sürdü. Çünkü Padişah, zaman zaman mâbeynciye:

"-Dur!" diye işaret ettikten sonra birtakım aydınlatıcı bilgiler almak için **Aydın Kaptan**'a sualler soru-

yordu.

Okuma bitince Padişah, ellerini kaldırıp **Hayreddin Paşa** ve gâzilere duâlar etti. Vezirler bu duâya:

"-Âmin!.." diyerek karşılık verdiler.

Sonra okunan raporda anlatılan hâdiseler üzerinde müdâvele-i efkâra (fikir alışverişine) geçildi. Başta Padişah olmak üzere, vezirler, **Aydın Kaptan**'a bazı tavsiyelerde bulundular. Bu sûrette vakit bir hayli ilerlemişti. Padişah:

"-**Aydın Reis**!.." dedi. "Gemilerini pek güzel boyatmışsın. Limanımızı bayram şenliğine çevirdiler. Fakat bunlar gâzi gemileridir. Bordolarında pek çok yara bere vardır. Onları tersâneye çekiniz. Daha önce buraya gelmiş olan gemileriniz gibi bunlar da tepeden tırnağa yenilensinler. Sonra bana bir daha gelirsiniz!.."

Bunları söyledikten sonra ayağa kalktı. Bu, "Toplantı bitti." demek olduğunu herkes bilirdi. Huzurdakiler de ayağa kalkıp Padişah'ı selâmlayarak geri geri dışarı çıktılar.

Aydın Kaptan, tam bir ay İstanbul'da kalıp gemilerini baştan başa yeniledi. Leventlerin elbiselerine kadar kendilerine ikram edilmedik nesne kalmadı. Onların hazırlıklarının ikmâlini tâkip etmekte olan Padişah, bir gün mâbeynciye:

"-Yarınki Cum'a günü Cezâyirli gâziler yola revân olacaklardır. Topluca Cuma Selâmlığı'nda bulunsunlar ve namazdan sonra da Yalı Köşkü'nde nezdime gelsinler." tâlimâtını verdi.

Bu sefer, **Aydın Kaptan**'la birlikte diğer gemi reislerini de hep birlikte huzuruna kabul eden Padişah, onları iltifatlarına gark ettikten sonra her birine kıymetli hil'atler giydirdi. **Aydın Kaptan**'a ayrıca beş yüz altın

ihsan etti. Beline gâyet kıymetli bir kılıç taktırdı. Kendisine bir de kıymetli dürbin hediye etti. Öteki dokuz kaptana da iki yüzer altınla birçok kıymetli hediyeler ihsan etti.

Sultan Selim Han Hazretleri, bunlarla iktifâ etmeyerek, ayrıca bir hatt-ı Hümâyun ile kılıç, kaftan, hazineden çıkma cevâhir kabzalı bir hançer, cevâhir taş oturtma iki sorguç, som sırma âyetler yazılı bir yeşil sancağı da **Hayreddin Paşa**'ya ulaştırılmak üzere **Aydın Kaptan**'a verdirdi.

Ayrıca Tersane-i Âmire'de yeni yapılmış üç pâre yirmi dokuzar oturaklık tekneyi, donatıp onlara hediye eyledi. Bu üç pâre tekne kaldırabildikleri kadar silâh ile öyle dolu idi ki, içlerinde sıçan gezecek yer yoktu.

Ayrıca **Aydın Kaptan**'ın başına bir cevâhir sorguç taktı. El kaldırıp, **Hayreddin Paşa** ve bütün gâzilere duâ ve senâ eyledi. Bundan sonra **Aydın Kaptan**'la diğer reisler, Padişah'a veda edip, edeb ve erkânı üzere huzurdan çıkıp teknelerine geldiler.

Yüz bir pâre top atışı ile şenlik ettikten sonra yelken açıp Sarayburnu'ndan uygun rüzgârla:

"-Ver elini Cezâyir!" diyerek yola revân oldular.

Yol boyunca **Aydın Kaptan**'ın zihnine, **Sultan Selim Han**'ın kendilerini uğurlarken söylediği bu sözler takılmıştı:

"-Gâzi kaptanlar! Varıp selâmetle Cezâyir'e dönüp, gazâya devam ediniz. Bilhassa Endülüs Müslümanlarına yaptığınız yardımlardan ziyâdesiyle memnun kaldım. Orada zulüm gören tek bir müslüman kalmayıncaya kadar, var gücünüzle çalışınız!

Ha!.. Sonra olup bitenleri bana bildirmekte bir daha böyle tekâsül (ihmalkârlık) göstermeyiniz! Tez el-

den beni haberdar ediniz. Hayat fânîdir. Gecikirseniz bir daha görüşemeyebiliriz!.."

Aydın Kaptan'ın zihni, bilhassa bu son cümleye takılmıştı. Padişah, acaba bununla ne demek istemişti?

Hâlbuki bu muammâ gibi cümleyi, müteâkip birkaç aylık zaman anlaşılır hâle getirecekti. Zira o yılın sonbaharında, **Sultan Selim Han**'ın, Rabb'in **"İrciî"** (Bana dönün!..) emri üzerine rûhunu teslim etmesiyle bu görüşmenin bir **"Vedâ Görüşmesi"** olduğu anlaşılmış olacaktı!

-V-
KANDESİN (NERDESİN) ANDİRYA (ANDREA) DORYA?!..

Âsitâne'den ayrılan **Aydın Kaptan**, onbeş günlük kazasız belâsız bir yolculuktan sonra Cezâyir'e ulaştı. Top atışları ile büyük bir şenlik yaparak limana girdi.

Hayreddin Paşa onları karşılayıp

"-Hoş geldiniz, safâlar getirdiniz!..." dedikten sonra **Aydın Kaptan**'a İstanbul'da olup bitenleri anlattırıp dinledi.

Ertesi günü Cezâyir'in ileri gelenlerini dâvet edip -her zamanki gibi- bir toplantı tertip etti. Padişah'ın gönderdiği Hatt-ı Hümâyûn'u, ipek kılıfından çıkardıktan sonra üç kere öpüp alnına götürdü. Dîvân kâtibine vererek okutturdu. Yerli Araplar'ın, onun muhtevâsına vâkıf olmaları için Arapça'ya tercüme ettirip gerekli yerleri şerh ederek îzah etti.

Padişah'ın gönderdiği ziynetli hil'ati (elbiseyi) giymiş ve kılıcı da kuşanmış olan **Hayreddin Paşa**, üç gün şenlik yapılmasını emretti. Yeşil sancak-ı şerîfi de Paşa kapısına astı. Ahâlî, her gün gelip kelime-i tevhid-

lerle süslü bu bayrağı öpüyorlardı.

Bu üç gün zarfında azîm şenlik oldu. Yetim ve fakir delikanlı ve kızların topluca düğünleri yapıldı. Fakir çocuklar sünnet ettirildi. Bu sırada günde üç kere limandaki gemilerden ve kale burçlarından top atışlarıyla şenlik yapıldı.

Bu üç günlük eğlence ve istirahattan sonra **Hayreddin Paşa**, **Aydın Kaptan**'ı İspanya sahillerini topa tutup Endülüs Müslümanlarına yardım etmek üzere tekrar sefere çıkardı.

İspanya Kralı ise, Cezâyir'i almak için gönderdiği kırk gemilik filonun mahvedilmesinin; adamlarının kiminin öldürülüp kiminin ise, esir edilmesinin ızdıraplarını unutmamıştı. Onbeş gemilik bir filo daha tertip edip intikam için sefere çıkardı. Fakat bunlar, İspanya sahillerinden ayrılır ayrılmaz **Aydın Kaptan**'la karşılaştılar. Cenge tutuştular. Büyük bir cenk oldu ve sonunda **Aydın Reis**, İspanyol gemilerinin dokuzunu batırdı. Dördünü esir aldı. Diğer ikisi ise, güçlükle kaçıp kurtuldular.

Bunlar İspanya Kralı'nın huzuruna varıp durumu anlattılar ve:

"-Şu **Barbaros**'un şerrinden illâllâh! Nedir bu çektiğimiz!.. Hâlâ O'nun hakkından gelemediniz!.." diyerek büyük bir gürültü kopardılar.

O zaman Kral'ın yine aklı başından gitti. Ne yapacağını bilemedi. Epey düşündükten sonra ileri gelir devlet adamları ile kalabalık bir dîvân topladı.

"-Ey **Mesih**'in has kulları!.. Bu **Barbaros** ile bizim hâlimiz neye varır?! Bunca zamandır kimsenin sarkıntılık edemediği Cezâyir önündeki burçlarımızı aldı. Bu yanına kâr kaldı. Sonra on adet cephâne ve erzak yüklü

gemimizi aldı. Bu da yanına kâr kaldı. Sonra tekneleri gelip yalı kenarındaki köylerimizi berbat ve harap eylediler! Bu kadar Hıristiyanın kimisini öldürüp kimisini esir aldılar. Böyle alıp Cezâyir'e götürdükleri kardeşlerimiz, hiç yoksa bin candan fazladır. Onlar da yanına kâr kaldı.

Ondan sonra üzerlerine on beş kıt'a gemi donatıp gönderdik. Onların teknelerini arasınlar, bulup kimini batırıp, kimini yakıp, Hristiyanları bu haydudların şerrinden kurtarsınlar dedik... Aksi oldu. On beş pâre teknemizin dokuzunu alıp dördünü batırdılar. İkisini de, gelsin bize kara haber versin diye salıverdiler. Dördünü esir alıp dokuzunu batıran diyavololar (şeytanlar) ikisini dahî alamazlar mıydı? Kasıtları şudur ki, bu iki tekne varsın, kara haber götürsün de yüreklerimiz yansın diye almadılar... Bütün bunlar dahî yanlarına kâr kaldı. Şikâyetçilerden yerimizde rahat oturamaz olduk. Tüccar teknelerini dersen, kendi eliyle koymuş gibi alıp götürüyorlar.

Hangi birini nakledeyim!.. Elhâsıl, krallar içinde maskara oldum. «İspanyol Kralı bir büyük kral olduğu hâlde, **Barbaros** gibi bir haydud karşısında âciz kalmış!» derler. Bilmezler ki, ne baş belâsı bir diyavolodur!.." diyerek ağladı.

Kral'ın gururu kırılmış olduğu anlaşılıyordu. Fakat O'nun ileri görüşlü bir generali vardı. Bu, daha önce **Barbaros**'un küçümsenmesini doğru bulmayarak kralı îkaz etmişti. Fakat kral kızıp bu generali öldürtmüştü. Şimdi O'nun doğru söylemiş olduğuna kânî olarak pişman oldu.

"-Ah keşke o tok sözlü generali öldürtmemiş olaydım!.." diye inledi.

Öldürülen generalin yerine tâyin etmiş olduğu **Andirya (Andrea) Dorya**, bu toplantıda hazır bulunuyordu. O söz alarak; yalancı pehlivan gibi yer öpüp:

"-Devletlü kral hazretleri! Sakın elem çekmeyiniz!.. Ben eski generaliniz gibi Türkler'den korkmam! Ben hâlis hristiyanım. Ve **İsa Mesih**'in hâlis kuluyum. Azîzlerin himmeti ile emrime yirmi çektiri verin! Varıp, Cezâyir'i alayım! **Barbaros** dedikleri Hristiyan düşmanı diyavoloyu (şeytanı) dipdiri tutup huzurunuza getireyim! O zaman O'nu ne şekil bir ölümle öldürmek istersen öyle öldür!"dedi.

Kral'ın yüreğine biraz su serpildi. Yüzü gülmeye başladı. **Andirya Dorya** da Kral'ın hoşuna gidecek daha ne varsa söyleyip lâf u güzâf harmanını savurdu.

Hayreddin Paşa'nın İspanya Kralı nezdinde casusları vardı. Orada ne konuşulur ve ne karar alınırsa hepsinden haberdar edilirdi. **Andirya Dorya**'nın cesaretlendirmesi üzerine harekete geçen İspanya Kralı, gururundan fedâkârlık ederek aralarında husûmet bulunan Fransa Kralı'na bir mektup yazdı ve bunda:

"Sen ki, Fransa Kralısın!

*Ben ki, İspanya Kralıyım ve bütün Hristiyanların ulusuyum! Nâmem sana vardıkta bil ki, aramızdaki düşmanlıktan biz vazgeçtik, sen dahî vazgeç! Yine evvelki gibi karındaş olalım. Ve hem bilesin ki; Cezâyir'li **Barbaros** nâmında bir Türk korsan peydâ oldu. Bana yaptıklarını anlatmak mümkün değildir. Baktım, gördüm ki, oturup beklemekle bir şey olmayacak.*

*Şimdiki hâlde elimizde on pâreden başka hazır gemimiz yok. Sen de on pâre gönder. General **Andirya Dorya** yirmi çektiri ile hem Cezâyir'i almayı, hem de **Barbaros**'un ellerini bağlayıp huzuruma getirme-*

yi üzerine aldı. Ola ki, azîzlerin himmetiyle şu diyavolo (şeytan) ele geçip Hristiyanlar şerrinden emin olalar. Bu hususta gerek sen, gerek ben, dinimizin hizmetinde bulunup büyük sevâba nâil olalım!.." dedi.

Bu nâmeyi alan Fransa Kralı da çabucak on pâre çektiri gemisi donatıp İspanya Kralı'na gönderdi. Kral pek memnun oldu. Kendi gemilerini de donatıp hepsi yirmi pâre çektiri oldu. **Andirya Dorya** başlarında olduğu halde Cezâyir'i almak ve **Hayreddin Paşa**'yı tutup kralına götürmek kasdı ile yola çıktılar.

Andirya (Andrea) Dorya, önce Mayorka tarafına gitti. Orada bir Mayorkalı tüccar teknesine rast geldi. Bu gemi, Cezâyir'den yeni gelmişti. Pasaport ile daima Cezâyir'e gider gelirdi. **Andirya Dorya**, bu geminin kaptanından **Barbaros**'un ahvâlini sordu. O da:

"-Senin kral önündeki iddiândan **Barbaros**'un haberi var. Sen, «Bana yirmi pâre çektiri gemisi ver, varayım sana Cezâyir'i alayım, hem de **Barbaros**'u tutup ellerini bağlayarak huzuruna getireyim!» demişsin. O da bunun üzerine, ben Cezâyir'deyken otuz beş pâre tekneyi hazır hâle getirdi. Amma öyle tekneler ki, her birinde ikişer yüz, üçer yüz çakmak (top, tüfek) vardır. **Barbaros**'un kumandası da yerinde!.. Her şeyleri yollu yolunda..." dedi.

Sonra da:

"- Biz yola çıkmadan bir gün önce Cerbe'den beş pâre tekne daha geldi. Bu beş pâre teknenin hepsi de **Muslihiddin** adında bir kaptanındı. O'nun da bahadırlıkta **Barbaros** kadar kabiliyeti varmış dediler. Malıyla canıyla **Barbaros**'un hizmetinde olmaya gelmiş. **Barbaros** da **Muslihiddin Kaptan**'ı, bahadır olduğundan patrona (reis) tâyin etti. Elhâsıl cümlesi kırk pâre ol-

dular. Uzun sözün kısası, şudur ki, azizler size yardım ede! Yoksa **Barbaros**'un hazırlıklarından benim gözüm korktu." diye ilâve etti.

Andirya Dorya ise, bu sözleri işitince beti benzi soldu. Fakat İspanyol Kralı'nın yanında ettiği iddiadan utanmamak için, Arap yakasında küçük bir yeri basıp bir miktar esir alıp Kral'a götürmek istedi.

Sonra da:

"-**Barbaros**'u bulamadım!.." diyecekti.

Bunun için Şirşel'e geldi. Gemileri top menzili dışına demirleyip yattılar. Sandallarla karaya asker döktüler. Kalenin varoşunda oturan Müslümanlar onların geldiklerini görünce çoluk çocuklarını alıp kaleye kapandılar.

Kâfirler varoşa gelince, Müslümanların acele ile götüremeyip bıraktıkları eşyayı yağma etmeye başladılar. Kaledeki Müslümanlar da onların yağma sevdasına düşmelerini fırsat bilip dalkılıç olarak kaleden çıktılar. Kâfirlere öyle bir kılıç üşürdüler ki, kâfirler çapulu bırakıp başlarının kaygusuna düştüler. Ayağına çabuk olanlar sandallara yetişip kurtuldu. "Aman" dileyenler de esir olup canını kurtarabildi.

Ölenlerden başka, bin yedi yüz kâfir esir alındı. Bir bu kadarı da mürd olmuştu. Allâh'ın yardımı ile göz açıp kapayıncaya güzel bir zafer kazanılmış ve **Andirya Dorya**'ya iyi bir ders verilmiş oldu.

Bu haber **Hayreddin Paşa**'ya ulaşınca:

"-Kandesin (nerdesin) **Andirya Dorya**!" diyerek Cezâyir'den hareket etti.

Şirşel tarafına yöneldi. Bu sırada **Andirya Dorya** nezdinde mürted olmuş (İslâm'dan dönmüş) bir köle vardı. Bu daha önce güyâ müslüman olmuştu. Hâlbuki

kalben yine kâfirdi. Cezâyir üzerine sefer niyetinde olan **Andirya Dorya**'ya kılavuzluk edecekti. Fakat O'nun böyle Şirşel gibi küçük bir yeri alamadığını görünce:

"-Bir an evvel buradan uzaklaş! Zira **Barbaros** taze kuvvetlerle gelip senin artık mâneviyatı bozulmuş olan askerlerini külliyen esir eder!.." dedi.

Kendisi de Müslümanlar tarafından yakalanıp öldürülmekten korkuyordu. Zîrâ İslâm Şeriati'nde mürtede (İslâm'dan dönmüş olana) afv olmadığını biliyordu.

Andirya Dorya, İspanya'ya böyle eli boş dönmek istemiyordu. Başka küçük bir yere saldırma planları yapıyordu. Bu sebeple kâfirler oradan ayrılmadan **Hayreddin Paşa**, kırk teknelik filosu ile yetişip kaçmalarına fırsat vermedi. Gâziler yalın kılıç kâfir teknelerine çıkıp askerlerinin çoğunu kılıçtan geçirdiler ve düşman gemilerinin tamamına el koydular. Bu gemilerde kürek mahkûmu pek çok müslüman esir vardı. Onlar da hürriyetlerine kavuştular.

Esir olanlar arasında akıl hocası mürted ve **Andirya Dorya** da vardı. Mürted gemi direğinde asılarak îdâm edildi. Gâziler üzerine üşüşerek O'nun cesedini parçaladılar.

Andirya Dorya ise, Cezâyir'e götürülüp hapse atıldı. Zira O'nun için yüklü bir fidye (kurtuluş akçesi) alınabilirdi. Esâsen O'nunla birlikte dokuz yüz kâfir askeri de esir edilmişti. Hepsi hapishâneye konuldu. Elde edilen yirmi ganimet gemiye ilâveten pek çok erzak ve mühimmat vardı. Erzak, fakir halka dağıtıldı. Mühimmât ise, tıka basa mahzenlere yerleştirildi.

Hayreddin Paşa, Cezâyir'e döndükten birkaç gün sonra **Aydın Kaptan**'ı huzuruna çağırdı ve:

"-Evlâd!.." dedi. "Düşmanımız madden ve mânen

perişandır. Onların karşımıza çıkacak hiçbir güç ve kuvvetleri kalmamıştır. Toparlanmalarına meydan vermeden beğendiğin teknelerden kırk tanesini alarak derhal sefere çıkmalısın! Esir Endülüs Müslümanlarını onların zulmünden kurtarmanın tam zamanıdır. Haydi, göreyim seni!.." dedi.

Aydın Kaptan, el öpüp:

"-Baş üstüne!" diyerek kırk pâre tekne ile bir mübârek saatte Cezâyir'den çıkıp, gazâya teveccüh eyledi.

Muvâfık bir rüzgâr ile karşı Mayorka'ya oradan da kıyıdan kâfir yakasını sıyırtarak Septe Boğazı'na doğru çekilip gitti.

Kâfirler ise, **Andirya Dorya** yirmi pâre çektiri ile Cezâyir üzerine gidince:

"-Yakında Cezâyir'i alır, **Barbaros**'u tutar; Kral'a götürür!.." diyerek rahatlamışlardı.

O zamana kadar korkularından limanlarda kapanıp sefere çıkamayan bezirgan (tüccar) tekneleri:

"-Artık korku kalmadı, **Barbaros** kendi başı kaygusuna düşmüştür." diyerek denize açılmışlardı.

Ne kadar bezirgân teknesi varsa, deniz üstü arı kovanı gibi bunlarla doluydu.

Aydın Reis, gâvur yakasında basmadık köy, kent, il, memleket koymadı. Üç binden fazla karı kızan esir aldı. Barselona'ya yakın bir büyük manastır vardı. İspanya yakasında ondan büyük zengin ve kâfirler indinde mûteber kilise yok idi. Hatta İspanya Kralı, bütün saray halkı ile beraber yılda bir kere gelip bu kiliseyi ziyaret ederdi. Kiliseye büyük sadaka bırakır, günah çıkarırdı. Kilisede seksen keşiş bulunurdu.

Gâziler, bu manastırı da bastılar. Keşişleri esir

eylediler. Kilisenin sadaka akçesinden otuz altı sandık akçe aldılar. Kilisenin kandillerinden de yirmi beş kantar gümüş ele geçti.

Sefere çıktıklarının kırkıncı günü, elli beş aktarma ile selâmet ve ganimetle Cezâyir'e geldiler. Bu elli beş aktarmanın (yük gemisinin) her biri bir türlü mal ile dolu idi. Alıp da işe yaramaz diye batırdıkları gemiler de cabası!...

Bu gemiler limana sığmadı. Nispeten eski olanları yükleri boşalttırıldıktan sonra esirlere kırdırılıp kerestesi dağ gibi yığdırıldı. Türlü metâlar, ucuz pahalı demeden satıldı. Cezâyir'in içi mal ile doldu. Tâcirler buradan ucuza aldıklarını, öteki vilâyetlere götürür bir akçalarını on ederlerdi.

Gâziler, ganimet mallarını satıp parasını pay eylediler. Öyle ki, hepsinin kuşakları sucuk gibi altınla doldu. Elbise, silâh dersen hepsi çiçek gibi giyinip kuşandılar. Her bir gâzinin ikişer üçer Frenk oğlanı emrine âmâde esiri vardı. Diğer esirlerle zindanlar doldu ellerine tahmînen on beş, on altı bin esir geçmiş bulunuyordu.

Hayreddin Paşa, bütün bu başarılarını metbuu olan Osmanlı Padişahı'na bir raporla arz etmenin zamanı geldiğini düşündü. O sırada büyük cihangir **Sultan Selim Han** vefât etmiş, tahta oğlu **Sultan Süleyman Han** geçmiş bulunuyordu. Ayrıca hem yeni padişahı, Cezâyir Müslümanları adına tebrik etmek ve hem de biatını yenilemek ihtiyacında idi. Bu sebeple, içleri münasip ganimet malı hediyelerle dolu bir filo hazırlandı. Bu gemilere beş yüz kadar da yeni Sultan'a hediye olmak üzere frenk oğlanı esir konulmuştu.

Büyük bir merâsimle Cezâyir'den ayrılan **Aydın Kaptan**, yirmi yedi günlük bir seyahatten sonra 1520

yılının Eylül ayında, parlak bir sonbahar günü, yine eskisi gibi yüz bir pâre top şenliği ile Sarayburnu'nu dönüp Haliç girişindeki Yalı Köşkü önüne gelip lenger- endaz oldu.

Aydın Kaptan'ın Âsitane'ye bu gelişi, ikinci bir geliş olduğundan her hususta tecrübeli idi. Yine evvelki gelişinde olduğu gibi Yalı Köşkü'nde huzûr-i pâdişâhîye kabul olundu. Gerekli tâzim ve ihtiramı gösterdikten sonra, başta Padişah olmak üzere getirdiği hediyeleri yerli yerine teslim etti. Takdim ettiği rapor, dîvân kâtibine yüksek sesle okutturuldu. Padişah ve vezirler, raporda anlatılanlardan fevkalâde memnun oldular.

Bundan sonra **Sultan Süleyman Han**, Ocak (Cezâyir) için beş çektiri gemi ihsan eyledi. Bunların her âletleri mükemmel idi. Sonra Cezâyir'den gelen gemileri, İstanbul tersânesine çektirilip eskisi gibi tâmir ve mükemmel bir sûrette donattırıldı. Halattan, pusattan (silâh), mühimmattan her ne isterlerse yirmi pâre çektiriye dolduruldu. Böylece Cezâyir kafilesindekiler, bir ay kadar İstanbul'da kaldıktan sonra nihayet sefere hazır oldular.

Günlerden bir gün, şevketli **Sultan Süleyman Han** Hazretleri, **Aydın Kaptan**'ı huzura dâvet eyledi. Çektiriler dahî Yalı Köşkü önüne getirildi.

Sultan Süleyman, **Hayreddin Paşa** ve gâziler için hazırlattığı emânetleri ve en mühimi **Hayreddin Paşa**'nın Cezâyir Beylerbeyliği'ni yenileyen bir hatt-ı Hümâyûn'u, **Aydın Kaptan**'a teslim eyledi. Tekrar el kaldırıp hepsine duâlar etti.

Aydın Kaptan, âdâb-ı pâdişahîyi yerine getirip vedâ etti. Büyük bir şenlik edip Sarayburnu'ndan dışarı çıkıp:

"-Ver elini Cezâyir!.." diyerek yola koyuldu.

Filo, uygun bir rüzgârla Cezâyir'e gidiyordu ki, yolda Kalevre kıyısında bir yer basıp yedi yüz kâfir karı kızan esir aldılar. Mayorka'ya gelinceye kadar kâfir kıyısını sıyırtıp yirmi yedi parça yük gemisi ganimet ile kırk birinci günü selâmet ve ganimetle, şenlik ederek gelip Cezâyir Limanı'na dâhil oldular.

Cezâyir'in gündüzü Nevruz Bayramı'na, gecesi Leyle-i Kadir'e döndü. **Hayreddin Paşa** kendilerini karşılayıp:

"-Gazânız mübârek olsun oğullar! Hoş geldiniz, safâ geldiniz!.." dedi.

Ertesi gün dîvân toplanıp fermân-ı Hümâyunu okuttu. Dinleyenler, O'nu tebrik ettiler. Üç gün ve üç gece kaleden ve limandaki gemilerden top atışları ile muazzam bir şenlik yapıldı. Fukarâya yemekler yedirildi, sadakalar dağıtıldı.

Bu sırada Cezâyir zindanları ağızlarına kadar esir doluydu. Her zindan âdeta bir tavuk kümesini andırıyordu. Aylardır İspanya Kralı bu esirleri kurtarmak için kılını bile kıpırdatmıyordu. O, hâlâ **Andirya Dorya**'dan müjdeli haber bekliyordu. Olanlardan haberi yoktu. Sadece **Aydın Kaptan**'ın İspanya ve İtalya sahil şehirlerine karşı gerçekleştirdiği baskınlar ve tahribattan haberdardı.

Bu sebeple **Hayreddin Paşa**, muhâfazası müşkül olan bunca esir arasında ihtiyar, sakat, hasta, cılız ve işe yaramaz olanları seçtirip meccânen âzâd eyledi. Bunlar üç yüz elli kişi idiler. Âzâtlık kâğıtlarını, kumanyalarını ve harçlıkları ellerine verip bunları bir gemiye bindirip memleketlerine gönderdi.

Kral, o sırada kışı geçirmek üzere Barselona'da

bulunuyordu. Gemi, bu şehrin limanına varınca liman reisi, esirler arasında lâfını bilir birisini Kral'ın huzuruna çıkardı.

Bu esir, **Andirya Dorya**'nın nasıl esir alındığını; Cezâyirli kırk pâre teknenin tekrar deryaya çıkıp elli beş aktarma (yük gemisi) daha alarak Cezâyir'e götürüldüğünü; beş yüz kâfirin **Sultan Süleyman**'a peşkeş edildiğini; İstanbul'dan dönerken Kalevra'yı basıp yedi yüz kâfir esir alındığını; **Sultan Süleyman**'ın, **Hayreddin Paşa** ve O'nun gâzileri için *"Ceddim gününde nasıl azîz, muhterem, makbul ve mergûb isen, benim yanımda da ondan ziyadesin!.."* dediğini; söyledi. Her şeyi anlattı.

Sonra da:

"-**Hayreddin Paşa**, hayır sahibi bir adamdır. Bizi, üç yüz elli esir, bilâ bedel âzâd etti. Kumanyamızı, harçlığımızı, gemi kiramıza kadar verdi." diyerek O'nu arş-ı âlâya çıkardı.

Kral, bu söylenilenler karşısında âdetâ kulaklarına inanamıyordu. Ziyâdesiyle müteessir oldu. Bunu gören dalkavuk devlet adamları, O'na kendisinin Batı Hristiyan Âlemi'nin en kudretli hükümdarı bulunduğunu, bir çok memleketin müşterek Kralı olduğunu hatırlatarak:

"-Gam çekme!.. Ülken geniş, malın çoktur! **Barbaros** ise, nihayet bir korsandır. Ancak bu başımıza gelenler, şimdiye kadar O'nu küçümsemenin bir neticesidir. O, bir korsandır; ama öyle sıradan bir korsan değil!.. Üstelik şimdi sırtını bir de Osmanlı Sultanı'na dayamıştır. Ondan da yardım görmektedir! O hâlde O'nu asla küçük görmeden karşımızda ciddî bir devlet amirali mevcud olduğunu hesaba katar ve hazırlığımızı O'na göre yaparsak azîzlerin himmeti ile bu diyavolonun (şeytanın) vücudunu ortadan kaldırır, rahata ere-

riz!.." dediler.

Hakîkaten o sırada İspanya Kralı **Karlos** (**Charles Quint**), başta İspanya olmak üzere Almanya, Napoli, Sicilya, Felemenk (Hollanda) ve Belçika'nın müşterek bir imparatoru idi. Yeni yeni tanınmaya başlayan Amerika'daki henüz keşfedilmemiş yerlerin bile sahibi ve hükümdarı kabul olunuyordu.

Gururunu okşayan bu sözler, O'na doğru geldi. Derhal çok kuvvetli bir donanma hazırlanmasını emretti. Fakat bu hazırlıklar yapılırken **Karlos**, Macaristan Hükümdarı'ndan bir mektup aldı. Bunda kendisine birçok iltifattan sonra:

"Sen ki, karındaşım İspanya Kralı'sın! Nâmem sana varınca, mâlumun olsun ki: Yeni Osmanlı padişahı ***Sultan Süleyman*** *yer-gök dolusu asker ile üzerime gelmektedir! Sen dahî dinin hakkı için bana gelip yardım edesin! Din gayreti, bu günde belli olur!..."* diye pek çok yalvarma yer almış bulunuyordu.

Bunun üzerine, Kral, devletinin ileri gelir adamları ile istişâre için bir toplantı yaptı. Burada yeniden bir donanma hazırlanmasının vakit alacağı ileri sürüldü ve bu müddet zarfında Macaristan'a yardım edilerek **Barbaros** üzerine gidilmesinin ertesi seneye bırakılması kararlaştırıldı. Hem bu müddet zarfında Tlemsen Beyi ile de haberleşilerek birlikte hareket edilmesinin temin-deki faydalar üzerinde duruldu.

Bu sırada **Aydın Kaptan**, normal bir ölüm ile vefat etmişti. **Hayreddin Paşa**, O'nun yerine **"deli"** lâkaplı **Mehmed Reis**'i tâyin etti. İspanya Kralı'nın âzâd edilen kölelerden öğreneceği gerçekler üzerine asla rahat durmayıp bir şeyler yapmaya çalışacağını biliyordu. Bu sebeple **Deli Mehmed Kaptan**'ı, hem Endülüs

Müslümanları'na yardım etmek ve hem de haber toplamak üzere sefere çıkardı. Kendisine:

"-Var Barselona taraflarında gezin!.. Sana yirmi gün mühlet!.. Bana düşman ahvâli hakkında esaslı bir haber getir!.." dedi.

Deli Mehmed Reis, yola çıktıktan beş gün sonra Barselona önüne vardı. Sabah olunca, Barselona Limanı'ndan çıkmış yüklü bir Ceneviz gemisine hücum edip onu ele geçirdi. İçinde otuz beş kâfir vardı. Haber için sefere çıkmış iken Rabbü-l Âlemîn ganimet de ihsan etti. Hem gereği gibi haber de elde etti.

Bu geminin reisi, İspanya Kralı'nın Macaristan üzerine gideceğini, donanmanın da en kısa zamanda hazır edildikten sonra Arap asıllı Tlemsen Beyi'ne de haber gönderilerek, birlikte hareket imkânı sağlanacağını îtiraf ve ifade etti.

Deli Mehmed Reis, geminin reisini alıp **Hayreddin Paşa**'nın huzuruna çıkardı. Kâfir iğneden ipliğe varıncaya kadar, İspanya Kralı'nın ahvâlini tekrar zikr u beyân eyledi.

Bu haberlere çok memnun olan **Hayreddin Paşa, Deli Mehmed Reis**'e:

"-Berhudar ol oğlum!.. Bu mevsimde bana getirdiğin bu haber, yüz bin ganimetten daha değerlidir!.." dedi.

Arası çok geçmeden alınan bu haberler, fiilî vak'alarla te'yid olunmaya başladı. Bu sırada varılan karar üzerine, İspanya Kralı **Karlos**'un gönderdiği mektubu alan Tlemsen Beyi **Sülûkî**'nin zaten akidesi bozuk olduğundan, İspanya Kralı'ndan bu mektup ve hediyeleri alınca kendi kendine:

"-Gerçekten de benim Cezâyir'e sultan olmam

lâzımdır. Hem de muhakkak olacağım. Çünkü İspanya Kralı'nda kuvvet çoktur. **Hayreddin Paşa**, O'nunla başa çıkamaz!.." deyip çöl bedevîlerinden birtakım haydudları başına topladı. Çünkü Tlemsen, Cezâyir'e nazaran küçük bir yerdi. Bu sebeple Cezâyir üzerine gitmeye başladı.

Bu hâin herif, **Hayreddin Paşa**'ya sığınmış, O da hıyânet edip Müslümanlar'a kılıç çeken babası **Abdullah**'tan beyliği alıp O'na vermişti. Şimdi bu da kendini biraz kuvvetli sanınca hâinlik etmeye kalkışmış demekti. **Hayreddin Paşa**, İspanya Kralı'na güvenerek Cezâyir üzerine hücuma kalkışan **Sülûkî**'yi şehrin varoşlarında karşıladı. Savaş uzun sürmedi. Az zamanda bedevîlerden kırılan kırıldı. Ötekiler tabana kuvvet kaçıp etrafa dağıldılar.

Sülûkî, küheylan kısrak kuvveti ile varıp bir murâbıt köyüne sığındı. Şeyhlerin, murâbıtların ayağına düşüp:

"-Allah ve Resûl aşkına olsun, beni efendim **Hayreddin Paşa** ile barıştırın! İspanya Kralı mel'ûnunun hîlesine kandım. Bir daha ömrüm oldukça, O'na kem nazarla bakmayım!.." diye yalvardı ve tevbe istiğfar eyledi.

Hayreddin Paşa, murâbıt şeyhlerinin ağır basan ricâları üzerine ağır bir vergi mukabilinde O'nu afvetti. Sıra İspanyollara bir ders vermeye gelmişti. **Hayreddin Paşa**, **Deli Mehmed Reis**'i kırk gemilik bir filo ile bu işe memur eyledi.

Deli Mehmed Reis, Andira Boğazı'na vardığında gemiler fırtınaya tutuldu. Bu yüzden limana sığındılar. Şans eseri İspanyol Donanması da o limanda lenger endaz idi.

Deli Mehmed Kaptan, limanın ağzını kapatıp bunlara geçit vermedi. Sonra:

"-Tevekkeltü alallâh!.." deyip kâfir donanmasına saldırdı. Liman geniş olduğundan kırk pâre Cezâyir teknesinin her biri kâfire göz açtırmayıp:

"-Vur! Tut!" derken otuz beş kâfir teknesinin altısı firar edip kurtuldular. Yirmi dokuzu esir alındı. İslâm askeri mesrur oldu. Firar eden altı pâre gemi de perişan bir sûrette soluğu Barselona'da aldı.

Bu sırada İspanya Kralı ise, altmış bin asker ile Engürüs (Macaristan) Kralı'na yardıma gitmiş idi. O da **Gâzi Sultan Süleyman Han** Hazretleri'nden öyle bir kılıç darbesi yedi ki, ancak kendi başına kaçarak güçlükle canını kurtarıp memleketine avdet edebildi.

Macaristan'dan canını zor kurtarıp memleketine dönen **Karlos**, bir de donanmasının böyle mağlup ve perişan olduğunu öğrenince, gam ve kasvetinden yataklara düşüp bir iki gün içinde ölüp cehenneme gitti. Yerine başka bir mel'un kral oldu. Yeni Kral, *"Eşeğe vuramayan semere vurur!"* denildiği gibi **Hayreddin Paşa**'ya göz kestiremeyince hışmını Endülüs Müslümanları'ndan almaya kalktı.

Şöyle bir emir çıkardı:

"-Ne kadar kız ve erkek Endülüs'ten kalma Müslüman çocuğu varsa, ana ve babalarının yanında durmasınlar, hep kiliselere doldurulup kendilerine İncil öğretilsin. Büyüklere de söylensin ki: «Vay hristiyan dinine dönmeyenin başına!.. Kim hristiyan dinine dönmezse hepsini ateşlerde yakacağız!»"

Endülüslüler'in hepsi, Gırnata Dağı'nda toplanmışlardı. Çünkü kâfirlerin ahvâlinden haberdâr idiler. Silâhlarını kuşanıp dağa çıkmışlardı.

Kral'ın bu haberini getiren kâfirin burnunu, kulağını kestiler:

"-Lânet olsun sizin dininize ve suratınıza!.. Biz oğlumuzu, kızımızı vermeyiz. Kendimiz de İslâm Dini üzere birimiz kalmayıncaya kadar cenk ederiz. Ölenimiz şehid, öldürenimiz gâzidir. Kral'ın olacak mel'ûna böyle söyle!.." dediler.

Elçi gelip Kral'a ahvâli ifade edip kesik burnu ile kulağını gösterdi. Mel'ûn Kral hiddete gelip:

"-Cümlesini kırın! Yakaladıklarınızı da **İsa**'yı ilâh kabul etmezlerse, halkın gözü önünde ateşlerde yakın!.." diye emir verdi.

Hemen o saatte otuz-kırk bin atlı ve yaya kâfir gidip Endülüslülere karşı çıktılar. Yapılan çarpışmalarda Allâh'ın izni ile Endülüs gâlip geldi. Kâfirlerin yarısından fazlasını kılıçtan geçirip târumâr ettiler. Çünkü Endülüslülerin olduğu Gırnata Dağı çok sarp bir yer idi. Endülüs yiğitlerinden beş on şahbaz yiğit, aşağı yalı kenarına inip, orada bir balıkçı gemisini basıp almışlar. İçine girip yelken açıp Cezâyir'e vardılar ve bu olanları **Hayreddin Paşa**'ya anlattılar.

O da verdikleri bu habere çok sevindi ve:

"-Gazânız mübârek olsun!" dedi.

Hemen otuz altı pâre gemi ile **Deli Mehmed Kaptan**'ı Gırnata'ya gönderdi. Gemiler, Gırnata Dağı altına yanaşıp Endülüslüleri alıp doldurup Cezâyir'e getirdi. Bu şekilde Cezâyir'e getirttirilen Endülüslüler'in sayısı seksen bini buldu. Bunlar gâzilere hizmet edip bağ bahçe yetiştirerek Cezâyir vilâyetini mâmur eylediler!

Endülüs Müslümanları üzerindeki kâfir zulmü böyle dayanılmaz bir raddeye ulaşınca "imdat talep etmek üzere" gizlice İstanbul'a bir heyet gönderdiler. Bu he-

yet, bir dîvân toplantısında **Sultan Süleyman Han** ve vezirlere, Endülüs'ün acılı ahvâlini bütün teferruatı ile anlattılar. Orası bir mâtem hâneye döndü. Padişah dâhil bu nakledilen fâciaları dinleyenler gözyaşına gark oldu.

Bunun üzerine dîvânda Endülüs ahvâli hakkında uzun uzun müzâkereler yapıldı. Sonun da **Sultan Süleyman Han** buyurdu ki:

"-Şu İspanyol Kralı dedikleri mel'ûn bu kadar uzak yerden Engürüs (Macaristan) için altmış bin kâfir ile imdâda geldi. Hele Allâh'a şükür, altmış bin kâfirden biri kurtulmayıp kendi bile salt başına kaçarak gitti. Amma Allah Teâlâ'dan isterim ki, şu kâfire de Engürüs gibi gücümüzü gösterip Müslümanlar üzerinden zulümlerini kaldırabilseydik!.." dedi ve:

"-İspanya semtlerini bilir ve derya işlerinde tedbir sahibi bir adamımız yok mudur!?.." diye sordu.

Bunun üzerine vezirler:

"-Şevketlü Padişahımız, «Her **Firavun**'a bir **Mûsâ**» dedikleri gibi İspanya yakasının da kaza-yı âsumânîsi ol mücâhidler reisi Cezâyir Vâlisi **Gâzi Hayreddin Paşa** lalanızdır. Öyle ki; Şevketlü Padişahımızın saâdetlü günlerinde, İspanya memleketlerine kan ağlatmaktadır. «**Barbaros** geliyor!» diyerek kâfirler, çocuklarını O'nunla sustururlar. Bundan önceki İspanya Kralı'nın cehenneme gidişine sebep de **Hayreddin Paşa** kulunuzdur. Kral:

"-Şu Hristiyan düşmanı diyavolodan bir intikam alamadım!.." diye diye, kasvetinden ölmüştür!" demişler.

Bunun üzerine **Sultan Süleyman Han** Hazretleri, kendi mübârek eliyle bir Hatt-ı Hümâyûn yazdı. Bunu hil'at-ı fâhire ile birlikte, **Sinan Ağa** ile Cezâyir'e

gönderdi.

Sinan Ağa, İstanbul'dan ayrıldıktan yirmi yedi gün sonra Cezâyir'e geldi. **Hayreddin Paşa,** bu Padişah elçisini tâzim ve tekrîm ile karşıladı ve:

"-Hoş geldiniz, safa geldiniz!" diye izzet ve ikram eyleyip, hal hatır sordu. Sonra şerbetler kahveler içildi. Kalabalık bir dîvân toplantısı yapıldı. Bütün ulemâ ve askerler huzurunda **Sultan Süleyman** Hazretleri'nden gelen Hatt-ı Hümâyûn saygı ile açılıp okundu.

O büyük hükümdar Hatt-ı Hümâyûn'unda buyuruyordu ki,

"Emirler emiri, kudret ve ihtişam sahibi Cezâyir Beylerbeyisi lalam ***Hayreddin Paşa****!*

Selâmdan sonra, şöyle bilesin ki, eğer inâyet-i Rabbânî olursa murâd-ı şâhânem, İspanya Kralı mel'ûna bir ders vermektir.

İmdi sen mücâhid kulum, ol tarafların ahvâlini bilmekle, emr-i şerîfimi alınca, acele olarak südde-i saâdetime (huzûruma) gelip hâk-i pâyime (ayak tozuma) yüz süresin!

Zîrâ bu mühim işte bana lâzım kulumsun. Ol gâzi ocak, benim şeref-i iftihârımdır.

Hatt-ı Hümâyûn kıraat olunup da Padişah Hazretleri'nin emr-i şerîfleri mâlûm olunca, **Hayreddin Paşa**:

"-Baş üstüne!.. Mâdemki şevketlû Hünkarım ben kulunu istemiş, fermân efendimin!.." dedi ve sefer için hazırlığa başladı.

Tam bu sırada yeni İspanya Kralı'nın elçileri Cezâyir'e gelip gâzilerin elindeki esirleri fidye mukabilinde alıp götürmek istediklerini bildirdiler. Bu kadar esiri elde tutmanın güçlüğünden bîzâr olan **Hayreddin**

Paşa, bu teklifi canına minnet bildi. Aza çoğa bakmadan elindeki esirlerin hepsini İspanya elçilerine teslim etti. Zîrâ kendisi akşama sabaha Cezâyir'den ayrılıp İstanbul'a gitmek üzere yola çıkmak üzereydi.

Esirler arasında bulunan **Andirya Dorya**'yı huzuruna celbedip, kendisini alıp götürmeye gelmiş olan İspanya elçileri önünde O'na şöyle dedi:

"-Sen çok büyük iddiâlarla Cezâyir üzerine bir sefer tertibi için Kral'ın **Karlos**'u ikna edip yola girmiştin! Sonra bir mürted esîrin anlattıklarından cesâretin kırılıp bizim, küçük bir kasabamız olan Şirşel'e saldırdın. Mahallî bir mukâvemete bile karşı koyamayıp mağlup ve perişan oldun! Ben Cezâyir'den bu haberi alıp **«Kandesin, Andirya Dorya!..»** diyerek üstüne geldim. Seni zahmetsizce esir edip gemilerini zaptettim! Şimdi seni serbest bırakıyorum. Umarım, bir kere daha; **«Kandesin, Andirya Dorya!»** diyerek peşine düşmeye beni mecbur bırakmazsın! Böyle yaparsan bilesin ki, bu defa seni sağ komam!.."

Hayreddin Paşa, bu tahmininde yanılıyordu. Zira **Andirya Dorya** yaşadıklarından hiçbir ders almayacak ve kendisini çok geçmeden:

"-Kandesin (nerdesin), Andirya (Adrea) Dorya!.." diyerek arkasından koşturacaktı!..

-VI-
SULTANLIKTAN KAPTÂN-I DERYÂLIĞA

Hayreddin Paşa, elinde bulunan on binden ziyâde esiri, kurtuluş akçesi (fidye-i necât) mukabilinde İspanyollara teslim ettikten sonra, birkaç gün içinde hazırlıklarını yapıp Cezâyir'den ayrılmak düşüncesinde idi. Bunun için ileri gelir reislerini toplayarak onlarla bir durum müzâkeresi yaptı. Bu toplantıdan yola çıkılması için acele edilmemesi, evveliyetle düşman cephesinde bir hazırlık olup olmadığı husûsunun öğrenilmesi kararı çıktı.

Tam bu sırada, içinde otuz-kırk kadar hasta, cılız, yaralı ve ihtiyar, yâni işe yaramaz müslüman esir bulunan bir Fransız gemisi, Cezâyir Limanı'na gelip lenger endaz oldu. Bu esirler, güyâ aynen **Hayreddin Paşa**'nın daha önce yaptığı gibi meccânen âzâd ediliyorlardı. Hakikatte ise, bu hareket, gemi kaptanının Cezâyir'deki ahvâli öğrenip İspanyollar'a rapor etmesi için tertip edilmiş bir hîle idi.

Hayreddin Paşa, âzâd edilmiş olan müslüman esirlerden düşman ahvâli hakkında bilgi aldı. Bunları **Hayreddin Paşa**'ya hülâsaten şöyle söylediler:

"-İspanya Kralı, büyük hazırlıklar yapmaktadır. Biz orada iken otuz beş kadırga hazır eylediler. Fransa Kralı'ndan da daha gelecek başka gemiler de bekliyorlardı. Muhakkak Cezâyir üstüne geleceklerdir. Hemen Allah Teâlâ sana yardım eylesin!..."

Hayreddin Paşa, bu sırada İspanyollar'da Cezâyir'e saldıracak bir güç ve kuvvet kalmadığını düşünüyordu. Aklına bu esirlere yanlış bilgiler verip onları kasden böyle âzâd etmiş olabilecekleri geldi. Esirleri getiren geminin kaptanının bazı hâl ve hareketlerinden ise, O'nun bilgi toplayıp bunları düşmana ihbar için gönderildiğini anlamakta gecikmedi.

"-Hay, bu esirler bu haberi getirmeyelerdi!.. Acaba bu söylenilenler doğru mudur, yalan mıdır?! Bak, şu çektiğimiz meşakkate!.." demesine rağmen hendekler, metrisler kazdırdı. Öyle ki, çaşıtlığa (casusluğa) gelen gemi kaptanı, bu tedbirlerine bakıp, Paşa'nın akıl ve ferâsetini beğenir:

"-Hakikaten İspanyolların senden feryâd ettikleri kadar varmışsın!.." derdi. Bu hazırlıkları gören gemi kaptanı, birkaç gün sonra kalkıp İspanya yakasına vardı. Gördüklerini İspanyollara bir bir anlattı.

Hayreddin Paşa ise, İspanyolların âzâdlı müslüman esirlerin naklettiği gibi bir hazırlıkları olup olmadığını öğrenmek için **Deli Mehmed Kaptan**'ı sefere çıkardı.

Deli Mehmed Kaptan, beş pâre tekne ile Cezâyir'den çıkıp gitti. Kış mevsimi yakın olduğundan, bunlar bir büyük fırtınaya yakalanıp Papalık semtine

sürüklendiler. Hava sakinleşince o taraflarda gezerken bir Papa gemisine rast geldiler. Bunlar da üç adet oldukları hâlde öbür ikisi ayrı düşmüştü.

Deli Mehmed Kaptan, bi-iznihî Hudâ, bu gemiye hiç aman zaman vermeyip varıp sancaktan yanaştı ve onu döve döve fethedip ele geçirdi.

Geminin içi hep müslüman esiri dolu idi. Cümlesi iki yüz elli adet esirdi. Elhamdülillah kurtuldular. Bu gemide çok zengin kâfirler vardı. Külliyetli altın ve gümüş hediyelerle Papa nezdine günah çıkarmak için gitmektelerdi. O asilzâdeler hep esir oldular. Ayrıca gemide bulunan beş sandık akçe, beş altı kantar gümüş avadanlığı, sahan, kaşık vs. kâmilen ele geçmiş oldu.

Esirler zindana tıkıldı. Bunlar birkaç kere kaçmaya teşebbüs ettilerse de başarılı olamadılar. Papa nezdinden onları fidye ile esâretten kurtarmak için gelen heyetle uzun pazarlıklar neticesinde **Hayreddin Paşa**, üç milyon altın mukabilinde onları serbest bıraktı.

Bütün bu işler olup biterken **Sultan Süleyman Han**'ın dâvetine icâbet bir hayli gecikmişti. Bu yüzden hazırlıklarını sür'atle tamamlayan **Hayreddin Paşa**, 1533 yılının Nisan ayı başlarında, yerine **Hasan Kaptan**'ı vekil bırakarak İstanbul'a varmak üzere Cezâyir'den ayrıldı. Beraberindeki gemiler, tıka basa ganimet malı dolu olduğu hâlde Cezâyir Limanı'ndaki top atışı şenliklerinden sonra denize açıldı.

Uygun bir rüzgârla yoluna devam ederken Trapane önlerinde bir düşman gemisine rast geldiler. Onu kolayca fethedip ele geçirdiler. Bu geminin içi de müslüman esirlerle doluydu. Tahkîkât sonunda anlaşıldı ki, bu gemi, kâfirlerin Tunus'da isyan çıkarmaları sonucunda kaçırılmış olan bir gemiydi. Bunlar Tunus

Hazinesi'ni de soyup yağmalayarak bu gemiye doldurmuşlardı. Bunlar da **Hayreddin Paşa**'ya nasib oldu. Paşa, gâzilere ricâ edip dedi ki,

"-Oğullar, bu ganîmet şevketlü Padişahımızın uğurundandır! Cümlenizin izniyle bunları kâmilen, inşâallâh Padişahımıza hediye edelim! Duâsına mazhar oluruz!"

O böyle deyince, gâziler hep birden:

"-Pek makbuldür, Paşa babamız!.." dediler.

Buradan kalkıp Preveze'ye geldiler. Preveze halkı gelip bu misafirlere ikramlarda bulundular.

Meğer **Andirya Dorya** da üç gün önce, otuz altı pâre kadırga ile burada imiş.

Hayreddin Paşa, onunla karşılaşamadığına pek müteessir oldu. Zira haber toplamak üzere İspanya sahillerine gönderdiği **Deli Mehmed Kaptan**'dan, O'nun yeni İspanya Kralı tarafından donanma reisliğine tâyin edildiğini öğrenmişti. Kralı devamlı sûrette kendisi üzerine sefer için tahrik ettiğini bildiği bu mel'un amirali yakalayıp ortadan kaldırmak istiyordu. Fakat ne yazık ki, tekrar:

"-Kandesin, **Andirya Dorya**!.." diyerek O'nun peşine takılacak zaman değildi. Zirâ Padişah'ın dâvetine icâbet etmekte bir hayli gecikmiş bulunuyordu. Bu sebeple yola revân oldu ve ılık bir ilkbahar sabahı, yüz bir pare top atış şenliği ile Sarayburnu'ndan dönüp Haliç girişindeki Yalı Köşkü önünde lenger endaz oldu!

Gerek **Sultan Süleyman Han** ve gerekse de babaları **Sultan Selim Han**, daha önce Cezâyir'den gelenleri hep Yalı Köşkü'nde huzurlarına kabul etmişlerdi. Bu defa oradan mücâhidlerin reisi **Hayreddin Paşa** gelmiş bulunuyordu. O'na daha husûsî bir kabul ge-

rekliydi. Bunu düşünen **Sultan Süleyman Han**, bütün Kubbealtı vezirlerini Topkapı Saray-ı Hümâyûnu'nda toplantıya çağırdı. **Hayreddin Paşa**'yı orada huzuruna kabul edecekti.

Padişahlar, vezirlerin toplantısına **"Ayak Dîvânı"** denilen saray dışındaki toplantılar hâricinde bizzat katılmaz, müzâkereleri bir kafes arkasından dinlerlerdi. Bununsa sebebi şuydu:

Daha evvelden vezirler, haftada bir gün kubbe altında toplanarak halkın şikâyetlerini dinlerlerdi. Padişahlar da bu toplantıya başkanlık ederlerdi. Bir gün İstanbul fâtihi **Sultan Mehmed Han**'ın hâzır bulunduğu böyle bir toplantıda, bir şikâyetini arz etmek için dîvâna gelen ayağı çarıklı bir köylü:

"-Kangınız (hanginiz) saâdetlü Hünkârımız?!" diye sormuştu. Çünkü O, Padişah'ı taht üstünde görmediği ve giyinişinde de bir fark bulunmadığı için paşalardan ayırt edememiş ve bu sebeple böyle bir suâl sormuştu.

Bu duruma üzülen paşalar, o gün Padişah'a:

"-Sultanım! Bundan böyle, lütfen Dîvân Toplantısı'na bizzat iştirak etmeyip bizi kafes arkasından dinleyiniz! Hükümdarlık mehâbetini korumak için böylesi daha doğru olur!.." teklifinde bulunmuşlar, Padişah'ın da kabulü ile bu, bir âdet hâlini almıştı.

Buna rağmen **Sultan Süleyman Han**, **Hayreddin Paşa**'ya verdiği ehemmiyeti göstermek için Kubbealtı Vezirleri'nin bu toplantısına bizzat iştirâk etmişti. **Hayreddin Paşa** dîvâna dâhil olduğunda, Padişah ve vezirler ayakta idiler. O, heybetli vücudu ile içeri girer girmez selâmı müteâkip yarı beline kadar eğildi. Eli, kalbi üzerindeydi. Padişah, O'na doğru ilerledi ve

O'nun omzuna dokunarak:

"-Aleykümselâm **Hayreddin Paşa,** Lalam!.. Doğrul, hoş geldin, bize safâlar getirdin!.." dedi.

Protokol nâmına şimdiye kadar hiçbir şey görmemiş olan **Hayreddin Paşa**, gayr-i ihtiyârî olarak kollarını açtı. Padişah çevik bir hareketle O'ndan evvel davranarak kendisini kucaklayıp bağrına bastı. Böyle bir hareket, şimdiye kadar görülmüş bir hareket değildi. Paşalar hayretten donakaldılar. Çünkü Padişah karşısında kendi öz evlâdı bile elleri bağrında resmî bir tavır içinde bulunurdu. Padişahların böyle senli benli bir davranışları, ancak harem dâhilinde olabilirdi. Bu sebeple böyle bir davranış, **Hayreddin Paşa** hakkında olağanüstü bir iltifattı.

Bu derecede büyük bir iltifatın daha o dakikada bazı paşaların hasedini doğurmuş bulunduğu arası çok geçmeden anlaşılacaktı.

O gün **Hayreddin Paşa**'nın Kuzey Afrika ve İspanyol kâfirlerinin ahvâline dâir pek tafsilâtlı olarak anlattıkları, derin bir dikkat ve alâka ile dinlendi. Zaman zaman gerek Padişah ve gerekse paşalar tarafından sorulan suâllerle mes'eleler vuzûha kavuşturuldu.

Toplantıdan sonra mâbeynciler, **Hayreddin Paşa** ve beraberindeki reisleri alıp At Meydanı'ndaki **Sadrazam Makbul İbrahim Paşa**'nın konağına yerleştirdiler. Burası, onların ikameti için daha önceden hazırlanmıştı.

Bu sırada **Makbul İbrahim Paşa**, Halep'te bulunuyordu. Dîvân kâtibi, **Hayreddin Paşa**'nın gelişini ve İstanbul'daki karşılanışını, O'na rapor etti. Bu raporu alan **İbrahim Paşa** daha önce de hizmetlerinden haberdar olduğu **Hayreddin Paşa** ile yüz yüze gö-

rüşmeyi arzu etti. Yakın bir zamanda İstanbul'a dönmesi mümkün görünmediğinden, Padişah katındaki büyük itibarına güvenerek O'nun Halep'e gönderilmesi husûsunda saraya ricâ mâhiyetinde bir arîza (mektup) gönderdi.

Bu sırada **Hayreddin Paşa**, Osmanlı Donanması'nın başına **"Kaptan-ı Deryâ"** tâyin edilmiş bulunduğundan, Tersâne'nin ıslâhı ve yeni gemilerin inşâsı ile meşgul bulunuyordu.

Sultan Süleyman Han, bir Cuma selâmlığından sonra **Hayreddin Paşa**'yı huzuruna çağırıp:

"-Lalam **İbrahim Paşa**, siz gâzi lalamla yüz yüze görüşmek için benden seni Halep'e göndermemi ricâ eylemiş, ne dersin?" diye sordu. O da:

"-Baş üstüne!.. Ferman, şevketlü Hünkârımındır. Yeni gemiler inşâsı ile ilgili işlerim için gerekli kimselere tâlimatlar verip bir-iki gün içinde yola çıkarım!.." diye cevap verdi.

Hakîkaten iki-üç gün sonra Mudanya'dan gemiye binip İskenderun Limanı'na vâsıl oldu. Oradan kara yoluyla Halep'e gitti. Halep'e vâsıl oldukta veziriâzam **İbrahim Paşa** istikbâline çıkıp O'nu büyük bir merâsimle karşıladı.

Birbirlerine yaklaşınca, önce **Hayreddin Paşa**, ardından da **İbrahim Paşa** atlarından indiler. Sarılıp kucaklaştılar. Hâl hatır soruştular. Tekrar binip at başı beraber sohbet ederek, saraya girdiler. Sohbetten sonra yemekler yenildi.

Daha sonra **Hayreddin Paşa** için bir cevâhir taş oturtma eyer pusatlı at, binek taşına çekildi. **Hayreddin Paşa**'nın atın üzerine binmesini müteâkib sağlı sollu iki sıra çavuşlar yürüyüp saltanat ile **İbrahim**

Paşa'nın konağına geldiler. Vezir sarayının yanında O'nun için bir konak döşetip hazırlatılmış idi.

Hayreddin Paşa, bu şekilde kırk gün Halep'te **Sadrazam İbrahim Paşa** nezdinde kalıp zevk ü safa eyledikten sonra da izin alıp, Âsitâne'ye doğru azîmet eyledi. Önce Konya'ya gelip Mevlânâ Hazretleri'ni ziyâret etti. Fukarâsına ihsânlar edip, duâlarına mazhar oldu.

Oradan sonra Bursa'ya geldi. Burada yatan meşhur **Emir Sultan** ile geçmiş padişahlar ve şehzâdelerin kabirlerini ziyâret edip ruhları için Fâtihâlar okudu. Talebelere ve fukarâya, yetimlere ve kimsesiz hâtunlara ihsanlarda bulundu. Burada bir ay kalıp, kaplıca safâları eyledi.

Sonra sürüp selâmetle Âsitâne-i saâdete geldi. Şevketlü **Sultan Süleyman** hazretleriyle buluşup Sadrazam vezir **İbrahim Paşa** ile görüşmelerinin tafsilâtını nakletti. Ve O'nun kendisine haddinden ziyâde riâyette bulunduğunu nakl ü hikâye etti.

İnşâ ettiği gemiler hâzır olunca, **Sultan Süleyman Han**'ın huzûruna çıkıp küffâr üzerine sefer için izin istedi. İstenen izin verilince; elli-altmış kıta kadırga ve daha başka gemiler ile, mübârek bir saatte Beşiktaş önünden kalkıp Sarayburnu'ndan geçip yola revân olup gitti. Cezâyir'den getirdiği yirmi kıta çektiri ile birlikte cümlesi seksen pâre tekne olmuştu.

Muvâfık rüzgârla Misine Adası'na geldi. Burada Arçile Kalesi denen bir kale vardı. Burası gayet zengin bir vilâyetti. Bu kaleyi alıp askere yağma ettirdi. Bundan sonra da Kızıllık denen kaleyi aldı. Elhâsıl o taraflarda berbad ve harap kılmadığı yer bırakmadı.

Kırk tekneye bütün esirleri ve ganimetleri koyup

İslambol'a yolladı. Hepsi on altı bin esir idi. Fethettiği on sekiz kalenin anahtarlarını da Padişah'a gönderdi. Ve Şevketlü **Sultan Süleyman** Hazretleri'ne bir nâme yazıp, bunda dedi ki:

"Şevketlü Hünkârım!.. Duân bereketi ile hâk-i pây-i saâdetinize on altı bin esir kâfirle dört yüz yirmi beş sandık mal gönderilmiştir. Bu kullarını duâdan unutmayasın! İnşâallâhu Teâlâ, murâdımız İspanyol kâfirini ta Septe Boğazı'na varıncaya kadar kovalamaktır."

Kırk pâre tekne ganimetlerle Âsitâne'ye varıp, bu nâme, **Sultan Süleyman** Hazretlerine vâsıl olunca Padişah, çok memnun kaldı. O'na karşı muhabbeti bir iken bin oldu. Fakat bu durum, bazı hasedlerin harekete geçmesine sebep oldu. Bunlar Padişah'a:

"-Şevketlü Padişahımız!.. Bu hususta gayet acele eylediniz. Bir korsan parçasına donanma verip Kaptan Paşa eylediniz!.. O evvelden bir şey değil iken bile kimseye baş eğmezdi, şimdi ise, bu kadar donanmaya mâlik oldu, O'nun gideceği yer eninde sonunda mutlaka Cezâyir'dir." diyerek O'nun hakkında pek çok dedikodu ettiler ve tezviratta bulundular.

Böyle diyenlerin, bu on altı bin esir ile dört yüz yirmi beş sandık akçe Âsitâne'ye vardıkta, dilleri tutuldu. Ancak bu hased ve muhalefet sebebi ile **Hayreddin Paşa**'nın **"Kaptân-ı Deryâ"**lığı biraz tehlikedeydi. **Hayreddin Paşa** da bu hasedçiliğin bir gün kendisini Padişah'ın gözünden düşürebilecekleri endişesini taşıyorlardı.

Gerçekten **Hayreddin Paşa**, gönderdiği ganimetler üzerine Padişah'tan bir teşekkür mektubu almasına rağmen tedirgindi. Hasedçileri mahcup edecek

büyük bir yüz aklığı ile İstanbul'a dönmek istiyordu. O'nun için faaliyetine devam etmesi gerekiyordu.

Bu düşünce ile sefere devam edip Sardunya Adası'na geldi. Burada dahî birçok gazâ edip bir hayli ganimet ele geçirdi.

Sonra Cezâyir semtine doğru gitti. Yolda dehşetli bir batı rüzgârı onları önüne katıp götürdü. Benzerd Limanı'na güç hâl ile girdiler.

O zaman **Hayreddin Paşa** kendi kendine:

"-Ya İlâhe'l-Âlemîn! Sana mâlumdur ki, ben günahkâr kulunun buraya uğramak hatırında yoktu. Bizi bu tarafa getirmenin kim bilir nice hikmetleri vardır. Hayırlısını müyesser eyle!.." diye duâ etti.

O gece Benzerd'in nöbetçilik ağası, kethüdası ve ileri gelen birkaç kişisi firar edip Tunus'a gitmişlerdi. Benzerd'in nöbetçilik yoldaşları ve ahâlisi de onların kaçtığını anlayınca evlerini basıp yağma etmişler. Sabah olunca beş-on pare kayık, kuş sütünden gayrısı ile ağzına kadar dolu olarak geldiler. Paşa'nın ayağına yüz sürüp, hepsi O'na biat ettiler.

Nöbetçilik ağası ise, Tunus'a varıp da ahvâli ifade edince, Tunus Beyi'nin aklı başından gitti.

"-Şimden sonra bana burada rahat yok!" deyip sahraya kaçtı.

Tunus askeri ve ahâlisi, beylerinin firar ettiğini görünce, cümlesi bir yere gelip:

"-**Hayreddin Paşa**, evvelden bu ocağa az iyilik etmedi. Lâkin ol küstah Tunus Beyi, **Hayreddin Paşa**'nın hakkını ketm edip, türlü mel'anetler eyledi. En kötüsü de **Hayreddin Paşa** ve merhum **Oruç Reis**, iki karındaşlar, din uğruna cihad edip Becaye Kalesi'ni muhâsara eylediklerinde; buranın fethi yaklaşmış iken

barutları bitince bu taraftan barut istediklerinde barut vermemesidir. Bu iş, İslâm'a yakışır mıydı?

İmdi **Hayreddin Paşa**, ol küstahın etini lime lime etse, yine yarı suçunun karşılığı olmaz! Bâhusus ki, **Hayreddin Paşa** bugüne bugün Şevketlü Padişahımızın bir tuğlu vezîridir, dahî kaptan paşasıdır. Buna göre O'na itaatten gayri çare yoktur!.." dediler.

Sonra da cümlesi bir olup **Hayreddin Paşa**'ya bu meâlde bir mektup yazdılar.

Bunun üzerine **Hayreddin Paşa**, kendisini alkışlarla karşılayan Tunus askeri, Arap kabîle şeyhleri de beraber olmak üzere bir alay hâlinde Tunus'a girdi ve firar eden beyin sarayına geçip oturdu. Üç gün boyunca Tunus asker ve ahâlisi gelip, alkışlayıp:

"-Mübârek olsun!" dediler.

Bu şekilde ortalığa nizam ve intizam verildi. Herkes alışverişinde zevk ve sefâsında oldu. Lâkin Tunus, bir fitne yeri olduğundan bu sulh ve sükûn fazla devam etmedi. Arası çok geçmeden **Hayreddin Paşa** yine isyancılar ve eski Tunus Beyi adına hareket eden bir kısım âsîlerle uğraşmaya mecbur kaldı. Cezâyir'de yerine vekil bıraktığı **Hasan Kaptan**'a bir mektup yazıp O'ndan destek istedi.

Hasan Kaptan, on pâre gemiye beş yüz levent yükleyip Tunus'a gönderdi. Fakat **Hayreddin Paşa**, Tunus Beyi'nin İspanya Kralı'na mektup yazıp O'ndan destek istediğini öğrenince:

"-Bunlar daha kolay ele geçer düşüncesi ile evveliyetle Cezâyir'e saldırırlar!.." diyerek bu tekneleri üzerlerindeki leventlerle geri gönderdi ve onlara muhtemel bir İspanyol hücûmuna karşı uyanık olmalarını tembihledi.

Bu sırada **Hayreddin Paşa**, devletin donanmasına bir şey olur da hasetçiler bunu aleyhinde kullanırlar diye endişe ederdi. Evvelce kırk tekneyi ganimet yüklü olarak İstanbul'a göndermişti. Şimdi yine on gemi daha hazırlayıp elindeki pek çok ganimet ile doldurup geri gönderdi. Böylece İstanbul'da emrine verilmiş olan altmış geminin ellisini geri gönderip bir kazâ ve belâya uğramaktan kurtarmış oluyordu. Kendisinin Cezâyir'den getirdiği yirmi gemiyi, Tunus Beyi'nin fitnesine karşı İspanyolları gâfil avlamak için sefere çıkardı. Bu gemilerin reisine:

"-Seferiniz tamam oldukta varın Cezâyir'de kışlayın. Size emrim gelince, ona göre hareket edersiniz!.." diye tembih etti.

Yirmi pâre tekne bir mübârek saatte kalkıp Sardunya üzerine vardılar. Çok ganimet aldılar. Bir Venedik gemisi aldılar ki, gayet zengin idi. Yükü hep kumaş ve silâhtı. Bu gemiden hemen on iki bin Venedik altını da elde ettiler.

On altı gemi ve dört yüz yetmiş beş esir kâfir ile selâmet ve ganimetlerle Cezâyir'e doğruldular. Havalar kış olduğundan yolda bocalayıp Cezâyir'i tutamadılar. Beled-i Unnab'a girdiler. Orada teknelerini karaya çekip kışladılar.

Ganimet erzâkı satıp savup pek çok para elde ettiler. Teknelere düşen payı da **Hayreddin Paşa** için ayırdılar. Gerisini gâzilere taksim ettiler.

Hayreddin Paşa, İspanyollar'ın eninde sonunda Tunus'a saldıracağını gayet iyi biliyordu. Bu yüzden Tunus'un dört tarafına hendekler kazdırıp gerekli tedbirleri aldı. Bahar günleri yaklaşınca, bir gün İspanya donanması seksen pâre yelkenli ile Halkü'l-Vaad önü-

ne gelip lenger endaz oldu.

Bunlar Tunus Beyi ile önceden sözleşmişlerdi. Baktılar ki, Tunus Beyi'nden bir nâm u nişan yok. Hâlbuki anlaşmaları gereği olarak O'nun elli-altmış bin Arap atlısı ile beklemesi gerekiyordu. İspanya Kralı, firârî Tunus Beyi'nin kaçmış olduğunu bilmiyordu. İspanyollar, üç gün beklediler. Tunus Beyi'nden bir haber çıkmayınca karaya asker döküp cenge başladılar. Onlar iyice yaklaşınca, burçtaki otuz altı pâre top hepsi birden, kâfirlerin üzerine ateş etti.

Ardından otuz altı bin gâzi yürüyüp kâfirlerin merkezine yalın kılıç saldırdılar. Kaba kuşluktan ikindi vaktine kadar cengin arası kesilmedi. Neticede kâfirler, geri püskürüp gemilerine zorlukla dönebildiler.

Sabah olunca ise, Kral, büyük kuvvetlerini ve toplarını dışarı çıkardı. Gelip Hakü'l-Vaad burcunun etrafında yer alıp cenge başladı. Otuz gün burcu dövdü. Sonunda gâziler bunaldılar. Bir gece burcu bırakıp çekilip gittiler. Beş-altı gün sonra kâfirin yirmi dört bin askeri daha geldi. Böylece gayet kuvvetlendiler. Ertesi gün de fesatçı Tunus Beyi altmış bin arap atlısı ile gelip Kral'la buluştu. O'na hediyelerini takdim etti.

İş bu hâle gelince **Hayreddin Paşa**'nın emrindeki Arap tâifesinin hepsi, eski beylerinden tarafa döndüler. Paşa, Arapların bu bozuk fikirlerini anlayınca çavuşları gönderip:

"-Herkes yerinde dursun, bozgunluk etmesinler!" dediyse de dinleyen olmadı.

O ikiyüzlü münâfıklara, söz kâr etmedi. Hemen hisara doğru birbirini çiğneyerek kaçmaya başladılar. Kâfirler ise, epey bozulmaya yüz tutmuş iken tekrar gayrete geldiler. **Hayreddin Paşa**'nın kendi donanma

askerlerinden başka elinde kimse kalmadı. Tunus'un Türk askeri bile Arap askeri ile beraber oldular. Yirmi-otuz bin donanma askerinden on bin kişi bile kalmadı. Hep şehâdet şerbetini içtiler.

Buna rağmen **Hayreddin Paşa** kumandası altındaki gâziler, dalkılıç olup kâfirlere saldırdılar. Üç buçuk saat çetin bir cenk oldu. Neticede kâfir leşinden tepeler teşekkül etti. Kelle dersen, bostan kesimi gibi ayaklar altında kaldı. Kulak, tırnak, parmak dülger yongası gibi uçar tozardı. Kâfirin başına kıyametler koptu. Gayri kâfirler, gâzilerin darbesine takat getiremeyip kaçmaya başladılar.

Amma gâzilerin dahî yarısından çoğu cennet-i â'lâda makamlarını buldular. Beş-on bin mücâhidden üç-dört bin eli ayağı tutar sağ, ancak kaldı. Kalanların da çoğu ölümlük ağır yaralı idi. Çünkü onlara yardıma gelen kimse yoktu. Tunus askeri, Arapla karışık uzakta durmuş seyrederlerdi. Amma küffâr askerinin ardı boş kalmaz, yeniden yeniye yardım gelip dururdu. Gâziler kafire göre az idi. Yine öyle az iken, kâfirlerin başına geniş Dünya'yı dar ederlerdi. Üstelik o gün hava gâyet sıcaktı. Cenk bir yana, susuzluk bir yana, kâfirler tâkatten kesilip geriye doğru çekilip gitmeye başladılar.

O sırada gâziler, bir de baktılar ki, şehirden yana bir velveledir kopar. Meğer şehir ahâlisi kendi aralarında:

"-Kâfirler çoktur. **Hayreddin Paşa** yalnız başına bu kâfirlerin hakkından gelemez. Tunus, yine eski beyin eline geçerse, «Niçin bana yardım etmediniz!» diye, belki bizi incitir. En iyisi, biz ehlimizi iyalimizi, çoluk çocuğumuzu alıp sahraya doğru gidelim. Biz reâyayız. Sonra herhangisi gâlip gelirse, reâyalığımız

eyleriz!" demişler ve kaçmaya yüz tutmuşlar.

Gâziler:

"-Varıp önlerini çevirelim!.." dedilerse de **Hayreddin Paşa**:

"-Onlarda hayır kalmadı. Şimden sonra biz de başımızın çaresine bakalım. Allâh'ın takdîri böyle imiş. İkiyüzlü münâfık sözüne îtimat edenin hâli bu olur!.." dedi.

Gâzilerin gece karanlığında yavaş yavaş toparlanmalarını söyledi. Akşam ile yatsı arası elli-altmış kadar yâr-ı kafadarını alıp hazineye gitti. Bahada ağır, götürmede hafif ne kadar cevher varsa alıp gece yarısından sonra yola çıkıp sahranın yolunu tuttu.

Sabah olunca eski Tunus Beyi, İspanya kralına müjde eyledi.

"-Devletlü kral, düşmanımız **Barbaros** bu gece firar eylemiş. Acaba ardından asker gönderelim mi, ne dersiniz?" dedi.

İspanya kralı:

"-Bizde kaçanı kovmak yoktur. Varsın hoşça gitsin!.." dedi.

Tunus Beyi yine eskisi gibi yerine oturup hükümet etmeye başladı. Dâhil ve hâriçte oturan herkes gelip:

"-Mübârek olsun!" dediler.

İspanya kralına senede yüz bin kile buğday, beş bin kantar zeytinyağı, beş yüz sığır, bin koyun vermek üzere anlaştı. İspanya kralı ise, bir ay kadar Tunus'ta eğlenip, sonra çekilip ülkesine gitti. Sahradan Unnab'a gelen **Hayreddin Paşa**, burada daha önce sefere göndermiş olduğu yirmi geminin kaptanları ile buluştu. Onlar kendisini teselli edip:

"-Sen sağ ol devletlü Paşa!.. Giden Tunus olsun! Senin mübârek başın seksen bin Tunus eder!.." dediler

Hayreddin Paşa da:

"-Sizin Tunus dediğinizde benim gözüm yoktur, aklıma da gelmez. Ancak bizim yolumuzda bu kadar ümmet-i Muhammed telef oldu, yüreğim ona yanar!.." diye karşılık verdi.

Hayreddin Paşa, o kışı Unnab'da geçirdi. Baharda yirmi pâre tekne ile Unnab'dan çıkıp İspanya yakasına gazaya doğruldu. İspanya kıyılarından geçip Septe Boğazı'na gitti. Hava gâyet güzel olduğundan boğazdan dışarı çıktı. Faro önlerinde gezinirken direksiz bir gemiye rastladı.

Bu gemi, yetmiş altı pâre top çeker idi. Meğer İspanyol'un Hind gemilerinden imiş. Büyük bir fırtınaya tutulduklarından diğerlerinden ayrılmış imiş!.. Direkleri kırılmış ve üç yüz kâfirinden elli kâfir sağ kalmış. Hep hastalıktan ölmüşlerdi. Hemen gemiyi alıp zabt eyledi. İçinden otuz altı bin sikke altın çıktı. Bir o kadar da Hind malı vardı. Toplarını da alacak yerleri yoktu. Hâlbuki çok güzel bir gemi idi. Topları ise yarı tunç, yarı demir işe yarar şeylerdi. Geminin eksiklerini giderip onu yedeğe alıp Cezâyir'e döndü.

Yerine vekil bıraktığı **Hasan Kaptan**, gâziler, bütün ahâli, şehrin âlimleri ve sâlihleri onları karşı çıkıp yalıya döküldüler ve:

"-Hoş geldiniz, safa geldiniz, devletlü Paşa baba!.. Gazânız mübârek olsun!.." dediler.

İspanya cephesinde ise, Tunus'un ele geçirilmesinin ferahlığı ile yetinilmek istenmediğinden bir de halka moral vermek için **Hayreddin Paşa**'nın İspanya

kralı tarafından ele geçirildiği yalanı uyduruldu.

Bunun için kral sarayının meydan yerine dört direk diktirip hazır eylediler. Sonra bir zift fıçısının üzerine ölüme mahkûm bir kâfiri getirip bağladılar. Üzerine bir dolama giydirip başına bir tülbent sarık sardılar. Sonra da tellâllar çıkarıp bağırttılar ki:

"-Ey Hristiyanlar! Mâlumunuz olsun ki, İspanya kralı azîzlerin himmeti ile Tunus'u almıştır. Hristiyan düşmanı olan **Barbaros**'u da dipdiri tutup bu tarafa göndermiştir. Yarın ibret-i âlem için **Barbaros** ateşte yakılacaktır! Devletlü kralımızın fermânı böyledir. Her kim ki, **Barbaros** ne şekil adamdır deyû görmek isterse, gelsin yarın seyr ü temâşâ kılıp, devletlü kralımızın devam-ı devletine duâlar eylesin."

Hakîkaten ertesi günde bir nevî züğürt tesellisi olarak o îdam mahkûmu kâfiri, başına sarık sarıp **Hayreddin Paşa** diye meydan ateşinde yakıp halkı aldattılar.

Bu sırada ise, tekrar sefere çıkmış olan **Hayreddin Paşa**, Magon Limanı'nda altısı İspanyol olan on iki düşman gemisine rast gelip onları zaptetti. Ele geçirdikleri bu gemiler, müslüman esirlerle dolu idi. Bunları güyâ İspanya'ya götüreceklerdi. Hepsi kurtarılarak Cezâyir'e getirildi.

Bu haber, İspanya'da duyulup halk arasında yayılınca, herkes **Barbaros** denilen bir kimsenin meydanda yakılmasının bir aldatmaca olduğunu öğrenmiş oldu.

Hayreddin Paşa, İstanbul'dan ayrılalı tam iki buçuk sene olmuştu. Yine Kuzey Afrika halkının kendisi ile İspanya kralı arasındaki tereddütlerinden doğan ihtilâflar içinde yüzüyordu ki, **Sultan Süleyman** nez-

dinden gelen bir elçi, O'na şöyle bir ferman getirdi:

*"Sen ki lalam **Hayreddin Paşa**'sın!*

Uyulması vâcip olan fermânımın gereği üzere bir saat durmayıp südde-i padişâhânemle şerefyâb olmaya acele edesin! Bana her vechile lâzımlı kulumsun."

Hayreddin Paşa, bu yüce emri alınca:

"-Duyduk ve itaat ettik!" deyip, gayri Âsitâne'ye gitmekliğe karar verdi.

Yola girmeden üç gün önce dîvân topladı. Cezâyir gâzileriyle helâllaştı.

"-İşte oğullar!.. Cümlenizin mâlûmudur ki, şevketlü Hünkârımız biz kullarını hâk-i pâyine çağırmış. İmdi oğullar, sizin cümlenizi Allâh'ın birliğine ısmarladım. Bir dahî kim bilir, ya geliriz, ya gelemeyiz. Hemen Hak Teâlâ, Cezâyir'in evvelini âhirini mâ'mur ve âbâd eyleyip, kıyâmete kadar nâm ve şânını artırsın. Düşmanlarına mansur ve muzaffer ola!.." dedi.

Sonra:

"-İşte oğullar, hazinemiz ağzına kadar doludur. Hakk'ın yardımı ile kaadir olduğumuz kadar, erenlerin himmetiyle çalıştık. Allah Teâlâ, **Halîlü'r-Rahman** bereketi versin. Elhamdülillah, Ocak için gayret sarfedip, Ocak'ımızı dâim kılıp, birbirinizle karındaşlar gibi iyi ve güzel geçinin!

İşte oğullar, otuz pâre tekneyi ki, hepsi kendi gâza malımdan yapılmadır. Ocak'ıma bırakıyorum. Size hayırlı olsun. Lâkin şu gemiye çok muhabbet eyledim, cümlenizin rızâsıyla, destûrunuzla, Ocak külü deyû, bana hediyeniz olsun!.." diye ilâve etti.

Evvelki gibi, **Hasan Reis**'i yine yerine vekil bıraktıktan sonra, tekrar bütün gâziler ve ahâli ile ve-

dâlaşıp onların sel olan gözyaşları ile Cezâyir'den çıkıp İstanbul'a gitmek üzere yola revân oldu.

İstanbul'da büyük bir alâyiş ile karşılanan **Hayreddin Paşa**, hasedçilerin ummakta olduğu gibi Padişahta herhangi bir kırgınlık görmedi. Hâlbuki onlar bu kadar uzun zamandır kendisinden haber alınamayan **Hayreddin Paşa**'nın yerine bir başkasının tâyini için pek çok uğraşmış, fakat buna bir türlü muvaffak olamamışlardı.

Sadece **Sultan Süleyman** ilk sözü, tebessüm ederek:

"-Hoş geldin kaçak lalam!.." olmuştu.

Bu, hafif bir serzeniş demekti. **Sultan Süleyman Han** bundan sonra:

"-Otur!" dedi.

Üçüncü defa işâret eylediğinde **Hayreddin Paşa**, edeb ve huşû ile mektep çocuğu gibi diz çöküp oturdu. Sonra Hünkâr hazretleri ile sohbete girişip, başından geçen serancâmı baştan sona kadar nakl ü beyân eyledi. Padişah dahî ahvâle gereği gibi vâkıf olduktan sonra:

"-Hemen sağ olasın, mücâhid lalam!.." diyerek O'nun sırtını sığadı, kürk giydirdi. Ve Vezirlerin önünde:

"-Kaptan-ı Deryâsın!.." dedi ve ilâve etti:

"-Artık öyle uzaklara gitmek yok! Burada kalıp bizimle birlikte kara harekâtını, denizden donanma ile takviye edeceksin! Biliyorum, İspanyol kâfirine karşı içinde bir intikam arzusu var! Fakat elem çekme, onun da zamanı gelecektir!.."

Sonra ayağa kalktı. **Hayreddin Paşa**, vezirlerle birlikte derin bir hürmet tavrı ile oradan ayrılırken -ha-

sedçiler gibi- O da artık **"Sultanlıktan Kaptan-ı Deryalığa"** ama **"Cihan Devleti"** Osmanlı'nın **"Kaptan-ı Deryalığı"**na bu defa gerçekten tâyin olunduğundan emin bulunuyordu!..

-VII-
DENİZ MUHÂREBELERİ TARİHİNDE BİR ZİRVE: PREVEZE

Hayreddin Paşa, bu ikinci defa olarak **"Deryâ Kaptanlığı"**na tâyini üzerine İstanbul'a yerleşti. Her gün sabah namazından sonra tersâneye gidiyor, eldeki gemilerin tâmiri ile bazı gemilerin de yeniden inşâsına nezâret ediyordu. Böylece bahara altmış pâre gemiyi sefere hazır hâle getirdi.

Donanma hazır olunca **Sultan Süleyman Han**, Arnavutluk'taki Avlonya üzerine bir sefer emretti. Bunun üzerine Ordu-yı Hümâyun harekete geçip Çırpıcı Çayırı'na gelip teftişe hazır oldu.

Sonra Anadolu Beylerbeyisi **Mustafa Paşa** ile Rumeli Beylerbeyisi **Hüsrev Paşa**'yı üçer tuğlu vezirler olmak üzere kırk bin asker ile ileri yolladı. Ve:

"-Deryadan Donanma-yı Hümâyun da sefere çıksın!" deyû fermân eyledi.

Hayreddin Paşa da Tersâne-i Âmire'den Beşiktaş önüne gelip, Cuma günü namazdan sonra uğurlu bir saatte yola çıktı. Uygun rüzgârla Avlonya üzerine varıp lenger-endâz oldu.

Arnavutluk esasen tâ **Fâtih Sultan Mehmed Han** zamanında fetholunmuştu. Fakat zaman zaman burada isyan ve karışıklıklar çıkıyordu. Yine onlardan biri baş göstermişti.

Paşalar, âsi Arnavutlarla henüz karşılaşmamışlardı. Günlerden bir gün **Mustafa Paşa** ile **Hüsrev Paşa, Hayreddin Paşa**'ya haber göndererek:

"-Filânca gün donanma askeri ile karaya çıksın, üçümüz beraber düşmana karşı olalım!" dediler.

Hayreddin Paşa, onlara:

"-Beni şevketlü Padişahım, karaya tâyin eylemedi. Deryaya, Donanma-yı Hümâyun üzerine tâyin eyledi. İmdi benim donanmayı boş bırakıp da karaya çıkmam, deniz usûlüne aykırıdır. Kimbilir derya hâli ne ola?! Herkes memur olduğu hizmetin üzerinde bulunmalıdır. Hemen Hak Teâlâ, cümlemize yardımını ihsan eyleye!.." diye bir cevap gönderdi.

Bu cevabı alan Paşaların biraz hatırları kırılmıştı. Fakat çok geçmeden **Hayreddin Paşa**'nın görüşündeki isâbet zâhir oldu. Şöyle ki:

"Su uyur, düşman uyumaz." derler. Meğer körfezde Venedik kâfirlerinin otuz altı pâre gemisi demir üzerinde yatıyorlar imiş! Âsî Arnavutlar, Venedik kâfirleriyle oğullu babalı gibi idiler. Venedik generaline, yani kaptan paşasına haber gönderip dediler ki:

"-Ne diye ol körfezin içinde yatıp durursunuz. İşte **Barbaros**, donanma askeri ile karaya çıksa gerektir. Hemen gelip donanma gemilerini sürüp götürün! Biz dahî paşaları bir hâl yol ederiz. Hemen siz şu fırsatı elden kaçırmayın!.."

Kâfirler, bu haberi iştince, çoğu demirlerini bile almayıp hemen yelken açıp:

"-Kandesin **Barbaros**!" deyip gelir oldular.

Hayreddin Paşa ise, o gece bir rüyâ gördü. Bir

al at üzerine binmiş ve elinde bir süngü var. Bir sürü domuz kendisine saldırıyor. Bunların üzerine at sürüp hemen mızrağı birinden çıkarıp diğerine soktu ve otuzunu da helâk eyledi.

Uyanınca bir hocaefendiyi çağırıp, rüyâyı tâbir ettirdi. Bu hocaefendi gayet kâmil âlimlerden idi. Dedi ki:

"-Paşam, müjde size ki, bu rüyâ zafere işarettir. O hınzırlar, düşmanlardır. Üzerine bindiğin al at ise, murat üzere sen onlara gâlip geleceksin, demektir. Atın renginin al olmasından onları çarçabuk alacağın anlaşılıyor."

Hocaefendi daha sözünü bitirmeden Venedik gemileri göründü.

Hayreddin Paşa, kasden biraz ağırdan aldı. Kâfirler:

"-Eğer **Barbaros**, donanmasının başında olaydı, yelken açar üzerimize gelirdi. Demek ki, askeriyle birlikte karaya çıkmışlar!" diyerek gâfil avlandılar ve top mermileri menziline kadar Osmanlı Donanması'na yaklaştılar.

İşin garibi, rüzgâr da o ânda yön değiştirdi. Venedik Donanması, rüzgâr üstündeyken birden bire rüzgâr altında kaldı.

O zaman **Hayreddin Paşa**, yedi pâre topu, bir fitilden ateşletip hücuma geçti. Gâziler aç kurt koyun sürüsüne nasıl girerse, kâfirlerin kalp cenâhına öyle girdiler. Kâfirler, daha hazır olmadan gâfil yakalandılar.

Kâfirlerin on altı pâre gemisi, kuru tekne kalmış olarak fethedildi. On dört pâresi ise batırıldı. Altı pâre tekne ise, gayet yürük olduklarından firar edip kaçtılar.

Firâr eden altı pâre kâfir gemisinin biri General (amiral) gemisi idi. General hem kaçar, hem de:

"-Gerçekten, İspanya Kralı'nın bu diyavolonun elinden kan ağladığı kadar varmış. Ne oyuncu diyavolo (şeytan) imiş. Bundan çekinmemek ve O'nu hafife almak büyük aptallıkmış!.." diye hayıflanıyordu.

Karada olan Ordu-yı Hümâyun askeri ve Paşalar dahî bu cengi uzaktan seyrediyorlardı. Gerek askerler ve gerek Paşalar, bu hâli görünce hayrette kalıp memnun oldular. Ve:

"-Allah seni korusun, koca gâzi **Hayreddin Paşa**! Gerçekten yedi iklim dört köşede nâm ü şânın anılıp, Padişah sevgisine mazhar olduğun kadar varmışsın!.." diye O'nu övdüler.

Hayreddin Paşa, zafer dönüşü **Sultan Süleyman Han**'ın huzûruna çıktığında şu sözlerle iltifatlara gark olundu:

"-Gazân mübârek olsun, mücâhid lalam! Hak Teâlâ, Dünya durdukça sen gâzi lalamı düşman üzerine mansur ve muzaffer eylesin!.. Evvelden esire çok ihtiyacımız vardı. Şimdi elhamdülillah, sen mücâhid lalamın mübârek hizmetiyle kâfir esirlerini koyacak yer bulamıyoruz!.." diyerek üç kere sırtını sığadı ve O'na hil'at giydirdi ve sonra:

"-Göreyim seni gâzi **Hayreddin** lalam, inşâallah bahara kadar gemileri çek çevir, hazırla!.. Venedik keferelerine Hakk'ın yardımı ile haddini bildirelim. Zira kâfirlerin generali:

"-**Barbaros** beni aldattı. Ben, O'na adam aldatmayı göstereceğim." der imiş. İmdi sen dahî basiret üzere olasın!" buyurdu.

Hayreddin Paşa da devam-ı devlete duâ edip:

"-Şevketlü hünkârımın duâsı, ben zayıf kulları ile beraber olduktan sonra, inşâallah din düşmanlarının kahredilecekleri muhakkaktır." cevabını verdi.

Hayreddin Paşa, ertesi bahar, bu defa yüz

yirmi pâre gemi ile tekrar sefere çıktı. İlk olarak Işkuruz Adası'nı fethetti. O burada iken, tekrar İspanya Donanması'na amiral tayin edilmiş olan **Andirya Dorya**'nın otuz pâre gemi ile, İstanbul'a yıllık vergisini getirmekte olan Mısır Donanması'na baskın için O'nun yolunu beklediği haberi alındı. Bunun üzerine **Hayreddin Paşa** emrindeki donanmadan kırk pâre gemiye, **Salih Reis**'i serasker tâyin edip gönderdi, O'na:

"-Var Mısır hazinesini al. Boğazdan içeri koyup, yine gel ardımdan yetiş!." diye tenbih etti.

Sâlih Reis varıp Mısır hazine gemilerini bekledi. İki-üç gün sonra hazine gemilerine rast gelip onları Boğazhisarı'na kadar emniyetle getirip salıverdi. Selâmetledi.

Bu hizmeti edâ ettikten sonra dönüp İstindil'de **Hayreddin Paşa**'nın yanına geldi.

Paşa, **Sâlih Reis**'e:

"-**Andirya Dorya**'yı yakalayabildin mi?! Yoksa O'na Kavuşamadın mı?" diye sordu, O da:

"-Yok, Paşam bir şey göremedim!.." dedi.

Meğer **Andirya Dorya** hakikaten Mısır'dan gelecek hazine gemilerini beklemesine bekler imiş. Amma **Hayreddin Paşa**'nın donanma ile Akdeniz'e çıktığını duyunca soluğu Venedik Körfezi'nde almış imiş!

Işkuruz Adası sâkinleri senede on bin Venedik altını vergi ödemeyi kabul ettiler ve bu parayı Paşa'ya teslim ettiler. Paşa, bundan sonra teker teker birçok adaya uğrayarak bu seferde onlardan yirmi sekizini fethetti. Kimini gâzilere yağma ettirip kimini cizyeye bağladı. Yirmi binden fazla da esir aldı.

Donanmanın azığı az kaldığından çekilip Eğriboz'a geldi. Burada azıklanıp eksiklerini giderdikten sonra kalkıp Preveze'ye gitti.

Hayreddin Paşa, Preveze'de iken düşman cep-

hesinden O'na karşı büyük bir hazırlık yapılmakta idi. O sırada İspanya, Papalık ve Venedik, Ceneviz ve Portekiz birleşip **Hayreddin Paşa**'dan intikam almak üzere büyük bir donanma hazır etmişler ve bunun amiralliğine de **Andirya Dorya**'yı tâyin etmişlerdi.

Bu müttefik haçlı donanması, üçyüz sekizi savaş gemisi olmak üzere altı yüzden fazla gemiden müteşekkildi. Bunlarda altmış bin asker ve ikibin beşyüz top vardı.

Hayreddin Paşa'nın emrindeki gemiler ise sadece yüz yirmi iki adetti. Bunlarda yirmi bin asker ve yüz altmış altı top vardı. Ancak türk toplarının menzili düşman toplarının menzilinden uzundu. **Barbaros**'un tek avantajı buydu.

Düşman donanmasının gemi, asker ve top sayısı îtibâriyle bu üstünlüğü sebebiyle **Andirya (Andrea) Dorya** kolay bir zafer kazanacağını umuyordu. Ancak dikkat etmiyordu ki; karşısındaki donanmanın kumandanı bir savaş dehâsına sahip **Hayreddin Paşa** idi. Bu zaafın bedelini çok ağır bir sûrette ödeyeceği muhakkaktı.

Nitekim, iki tarafın kuvvetleri arasında bu derecede bir dengesizlik olmasına rağmen **Hayreddin Paşa,** 28 Eylül 1535 tarihinde Cihan tarihinin en büyük deniz muharebesini kazanarak tarihteki emsalsiz yerini alacaktı. Şöyle ki:

Hayreddin Paşa, düşman cephesindeki bu hazırlıktan haberdâr olunca tam bir bilgi edinmek için uçan kuşa hükmeder yörük bir gemisini sefere çıkardı. Bu gemi, yola çıktığının üçüncü günü kâfir donanmasının bir öncüsüne rast geldi. Kaçmasına fırsat vermeyip onu teslim aldı ve geriye dönüp **Hayreddin Paşa** nezdine geldi. Bu geminin içinde yirmi dört kâfir vardı. Bunlardan haber sordu. Onlar da durumu saklamayıp

olduğu gibi söylediler:

"-Biz donanmadan ayrılalı bugün sekiz gündür. **Barbaros**'un donanması, Preveze'de diye bir haber geldi. Onun için bizi gönderdiler. Bakalım bu haber gerçek mi, diye!.. Geldik, tutulduk. Biz donanmayı filân yerde bırakmıştık. İki-üç güne kadar buradadırlar. Hepsi altı yüz pâre yelkenlidir. Venedik, İspanyol, Papa, Portekiz, Ceneviz, hepsi birlik olmak üzere seni ararlar. Artık gerekeni sen bilirsin!.." dediler.

Bu haber, Paşa'nın daha önce edindiği bilgileri te'yid edince o, secdelere kapanıp:

"-Yâ Rabbî! Sen nusret (yardım) ihsan eyle! Ümmet-i **Muhammed**'i hor ve zelil kılma!.." diye duâlar eyledi.

Aradan üç gün geçince kâfir esirlerinin söyledikleri gibi altı yüz pâre yelken kâfir donanması, Preveze'ye girip yattılar. **Hayreddin Paşa**, kendi gemilerini kale altına çekti. Hepsini yollu yolunca sıraya dizdi.

Ama reislerden birkaçı o gün kale üzerine çıkıp kâfir donanmasına bakıp seyrederlerdi. Bunların kalplerine bir endişe gelip aralarında şöyle konuştular:

"-Bu kâfirler, altı yüz pâre gemi ile gelmiştir. Bizler yüz yirmi pâre gemiyiz! Mertlik davası edip geldiler. Bunlara karşı durmak zordur."

Hayreddin Paşa ise:

"-Îmânı tamam olan, kâfirden korkmaz!.." dedi. "Kendi bir tedbir etmez, tedbir edecek olanı da dinlemez!.. Evvelâ şu burnun ucuna birkaç pâre top çıkarıp orasını tahkim eylemek lâzım idi. Geceleyin kâfirler, sandal ve firkatelerle gelirse bir yüz karalığı olmayaydı."

"Her yerde casus eksik olmaz." derler. İçlerinden biri bunların söyleştiklerini **Hayreddin Paşa**'ya yetiştirdi. O zaman dîvân eyleyip bütün reisleri topladı.

Hepsi gelip yollu yolunca oturup hâl hatır sorulduktan sonra **Hayreddin Paşa** dedi ki:

"-Oğullar, gâziler! Müşâvere, Peygamber'in sünnetidir. Ve akıl, akıldan üstündür. Her kimin gönlünde, deryâ işlerine dâir bir tedbir varsa, söylesin! Bazı karındaşlar bizim, hakkımızda: «Paşa kendi tedbir eylemez ve tedbir edenin dahî sözünü dinlemez.» demişler. Hâşâ, yolunda olan söze muhâlefet etmem, isterse bir çocuk söylesin. Siz, cümleniz benim oğullarım ve karındaşlarımsınız. Ve lâkin bazı gâzi kaptanlarımız demişler ki: «Paşamız, bu kâfir donanmasına ehemmiyet vermez. Hâlbuki bunlar altı yüz pâre teknedir. Bizler ise, yüz yirmi pâre tekneyiz.» İmdi, bu kâfirlerden çekinmek gerektir. Kaptanlarımız bu şekilde dedikodu edip bir miktar yürekleri bulanmış.

İmdi oğullar!.. Onların o sözleri gerçektir, yalan değildir. Benim kâfirden endişem yoktur. Altı yüz pâre gemi değil, isterseler bin pâre gemi olsunlar. Benim Cenâb-ı Rabbü'l-Âlemîn'e sadâkatim gayet sağlamdır. Yardım edici O'dur, düşmanın çokluğuna bakmayalım. Beş vakit namazda O'ndan yardım dileyelim.

Yine demişler ki: «Şu burun üzerine birkaç pâre top çıkarmak lâzımdı.» Güzel bir tedbir. Lâkin ben hakîrin kısa aklına göre, ol burnun ucuna top çekmek düşmana zebunluk alâmetidir. Zira deniz yolunca iki kavî korsan gemisi, baş başa tiremola edip (gemileri çevirip), alabanda vururlarsa, onların ikisi denktir, birbirlerinden pervası yoktur demektir.

Amma vaktâ ki birinin baş başa dönmeğe iktidarı kalmayıp top atmağa başlarsa, onun gayri mağlupluğuna verilir. Onu artık, öteki zaptedip alabilir. Elinden hiç bir şekilde kurtulamaz, meğer Hak izin vermeye!..

İşte ol gâzilerin burun ucuna top çıkaralım demesi, buna benzer. Şimdi ol gâzilerin tedbirlerine göre,

oraya top çıkardığımızda, en evvelâ kâfirler: «Gördünüz mü, **Barbaros** baskından korkuyor!» diyecekler. Kâfirlere kalp kuvveti vermiş olacağız!..

İşte benim bildiğim budur. Sizler, dahî kalbinizde olanı söyleyin. Ben hak sözden rahatsız olmam."

Gâzilerin çoğunun söylenen bu menfî sözlerden haberi yoktu. Bu sözleri edenler, sadece beş-altı reisdi. Bunlar da dîvânda idiler. Onları bildiği hâlde:

"-İşte bizim hakkımızda dedikodu edenler bunlar imiş!" deyip yüzlerine vurmadı.

Kabahatlerini afv edip güyâ ortaya söyler gibi söyledi. Amma onların yüzlerine söylemekten fazla utandılar. Her bir kıllarından birer çeşme oldu:

"-Paşa babamız! Bizim cümlemizin başı hep sana bağlıdır. Bu hususta rey ve tedbir, sen devletlû sultanımızındır. Hak Teâlâ, hepimize yüz aklıkları ihsan eyleyip, Ümmet-i **Muhammed**'i düşman üzerine muzaffer kılsın!.. Ol burun ucuna top çıkarmayı tedbir eden ve sen mücâhid Paşamızı diline alan her kim ise, cümlesini cezalandırıp haklarından gelmelisin. Bizim bu işten haberimiz yoktur!"

Bunun üzerine **Hayreddin Paşa**:

"-Oğullarım! Hak Teâlâ, sizin cümlenizden râzı olsun. Benim de sizden beklediğim bu idi. Lâkin bu gece inşâallah gemilerimizi hazırlayıp bekleyiniz. Seherde rüzgâr içerden dönerse kalkıp düşmana saldıracağız! Allah Teâlâ, yardım ihsan eyleye! Göreyim sizi, her zamanki gibi merdâne hareket edesiniz. Fevkalâdelik yoktur, Allah bizimle beraberdir!" dedi.

Bundan sonra dîvân dağılıp reisler ve gâziler herkes, kendi gemisine gitti. **Hayreddin Paşa**, o geceyi ibâdet ve duâ ederek geçirdi. Seher vakti uyku gâlip geldi. Uyku ile uyanıklık arasında bir rüyâ gördü. Şöyle ki:

"-Gemilerinin yattığı limanın yalı kenarında, sanki karada, birçok ufacık balıklar çıkmış. Ama o ufacık balıkların içinde iki tane karnı yarık balık vardı. Bunları seyreder dururken, bir şahıs bir al ata binmiş dolu dizgin yanına geldi, atın başını çekip durdu. Bir peştamal dolusu ufacık balığı eline verip

"-Al bunu yâ **Hayreddin**! Halîfe-i rûy-i zemin olan şevketlü **Sultan Süleyman**'a peşkeş ver." dedi. Sonra çıkarıp eline bir kâğıt vererek kayboldu.

Hayreddin Paşa, kâğıdı açıp baktı. Gördü ki, beyâz kâğıt üzerine yeşil hat ile **"Nasrun minallâhi ve fethun karîb ve beşşiri'l-mü'mi'nîne, yâ Muhammed"** (Allâh'ın pek yakında yardımı ve fethi vardır; ya **Muhammed**, Mü'minlere müjdele) deyû yazılmış. Bunu okuyup yüzüne gözüne sürdü.

"-Sana hamd ve şükürler olsun yâ Rabbî!" diyerek uykudan uyandı.

Bu rüyâyı kendi tâbir etti.

"-İnşallah o ufacık balıklar, kâfir donanmasının gemisi ve sandallarıdır. Erzak ve ganimetlerle İslâm askerinin tok doyum olacağına işarettir. Karnı yarık balıklar ise, kâfirlerin kadırgalarıdır. Gâib bilinmez, amma içinde olan kâfirleri firar etmiş olmalı... Padişah-ı âlempenah hazretlerine peşkeş ver dediği peştemal dolusu ufacık balık, inşâallah, yakında Boğdan'ın fetih haberi geleceğine işarettir. Çünkü şimdilerde Padişah-ı âlempenah Boğdan üzerine gitmiştir. İçinde nusret âyetleri yazılı olan kâğıt ise, inşâallah Allâh'ın yardımı, Peygamber'in mûcizesi, enbiyâların himmeti ile düşmana mansur ve muzaffer olmamıza işarettir." diyerek hamd ü senâlar etti.

Rüyada verilen bu müjde üzerine, aşk ve şevki artan **Hayreddin Paşa**, fecr vakti hücum emrini verdi.

Merkeze **Hayreddin Paşa**, sağ kanada **Sâlih Reis**, sol kanada ise **Seyyid Ali Reis** kumanda ediyordu. **Turgut Reis** ise, yedek gemilerin kumandasındaydı.

Kâfir donanmasının ise, o gece üzerine bir pus çökmüştü ki, onlar birbirlerini görmez olmuşlardı. **Hayreddin Paşa**'nın limandan çıkacağını ise, hiç zannetmiyorlardı.

"-**Barbaros** bizden korktu, gayri limandan taşra çıkmaz!.." derlerdi.

Zira kâfirler gelip oraya lenger-endâz olalı üç gün olmuştu. **Hayreddin Paşa**'dan bir hareket görmediklerinden böyle kanaat getirmişlerdi. Fakat Preveze Limanı'ndan öyle olur olmaz rüzgâr ile çıkılmazdı.

O sebepten Paşa, limandan çıkışını rüzgârın içerden eseceği bir saate te'hir etmişti. Yüz yirmi pârelik donanmasını üç bölük etti. Böylece taksim edip at başı beraber İslâm donanması, kâfir donanmasının üzerine hücuma geçti. Amma kâfirler karanlık pusun içinde, demir üzerinde kendi havalarında yatıyorlardı. O sabah karadan esen nusret (yardım) rüzgârı, varıp kâfir donanmasının üzerindeki pusuyu da dağıttı. Üstelik düşman leventlerinin çoğu uykuda idi. Ayakta olanlar da **Hayreddin Paşa**'nın böyle ânî bir baskınını ummadıkları için sabaha kadar şarap içmişlerdi. Zil zurna sarhoştular. Toparlanma imkânı bulamadan, gâzilerin dalkılıç hücumları karşısında birkaç saat içinde perişan ve münhezim oldular. Bu da şöyle oldu:

Donanmasıyla, Preveze Körfezi'nin dışında bekleyen **Andirya (Andrea) Dorya** Türk Donanması'nın limandan çıkıp açık denize açılamayacağını, böylesine büyük bir donanma ile açık deniz savaşına girmeye cesâret edemeyeceğini sanıyordu. Oysa **Hayreddin Paşa**, limandan çıkmak için içeriden esecek uygun bir

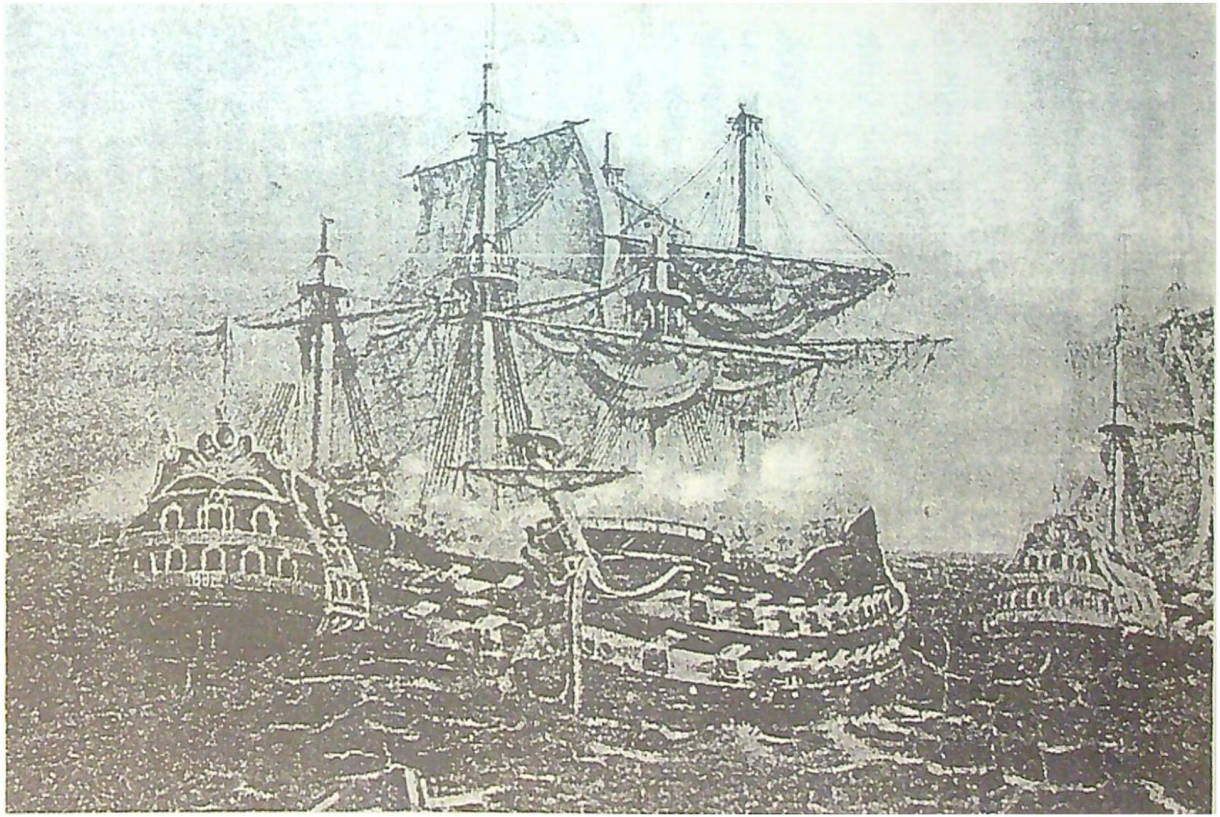
rüzgâr beklemekteydi. Bu rüzgâr, Allah'ın inâyetiyle 27 Eylül sabahı esmeye başladı. Bu sebeple **Hayreddin Paşa**, donanmasıyla 27 Eylül 1538 sabahı limandan açılarak düşman üzerine saldırdı. Ummadığı bir anda Türk Donanması'nı karşısında gören **Andirya (Andrea) Dorya** daha uygun bir yerde savaşmak için yelken açtı. O'nu top atışlarıyla takip eden Türk Donanması ile Haçlı Donanması nihâyet Preveze önlerinde karşı karşıya geldiler.

Andirya (Andrea) Dorya donanmasını birbiri ardına üç sıra haline getirmişti. Ağır ve büyük teknelerden oluşan kalyon filosu önde, kadırga filosu ortada, yedek filosu da arkada yer alıyordu.

Bu sırada bir gün önceki şiddetli rüzgâr dinmişti. **Hayreddin Paşa** rüzgârsız kalan düşman kalyonlarını, kadırgaları yetişmeden savaş dışı bırakmak için onlar üzerine şiddetle saldırdı. Fakat düşman kadırgaları, kalyonların yanına vaktinde yetiştiler ve kalyonların gerisinde, Türkler'in top atışından korunacak şekilde yer aldılar. Düşman kumandanının plânı, kendi kalyon hattının kanadından dolaşarak kıyı ile Türk Donanması'nın arasına girmek ve sonra sür'atle geri dönerek Türk Donanması'nın kadırgaları ile kalyonları arasında bırakmak ve imha etmekti.

Andirya (Andrea) Dorya bu plânını tatbik için büyük bir hızla **Ayavamro Adası**'na doğru seyretti ve sonra birdenbire dönerek engine açıldı.

Fakat **Doria**'dan çok daha akıllı ve bilgili olan **Hayreddin Paşa**, O'nun bu plânını hemen sezmişti. Derhal düşman kadırgalarına paralel bir rota ile seyrederek **Andirya (Andrea) Dorya**'nın manevrasını boşa çıkardı. Böylece iki filo da kalyonların bulunduğu alandan hızla uzaklaştılar. Türk kadırgalarının kendi kadırgalarının baş tarafını sıkıştırdığını gören düşman bu

Preveze Deniz Muhârebesi'nden bir sahne

manevraya devam ettiği takdirde tehlikeye düşeceğini anlamış, sür'atli bir dönüşle tekrar kalyonların arkasına gelmişti. Bu defa şansını öbür kanattan denemek istedi. **Hayreddin Paşa** buna da aynı manevra ile cevab verdi. **Dorya**, her manevrada kendi kalyonlarının arkasına çekiliyordu. Bu yüzden kalyon filosunu dolaşarak hedefe varmak imkânsızlaşıyordu.

Hayreddin Paşa her ne bahasına olursa olsun düşmanını yenmek istiyordu. Zira bu savaş sonunda Akdeniz hâkimi belli olacaktı.

Bu sebeple cür'etkâr bir karar verdi ve hiç vakit kaybetmeden kalyon hattına doğru hücûma geçti.

Düşman kalyon hattını önce ikiye, sonra daha çok parçalara bölen ve aralarından geçen Türk gemileri, bu hattı kanattan da açtılar. Bir yandan bölünen kalyonlar topa tutulurken öte yandan hızla düşman kadırgalarına saldırdılar. Bu korkunç ve hızlı manevra düşmanın mâneviyâtını kırmıştı. Küçük parçalara bölünen düşman donanması yok olmaktaydı. **Andirya (Andrea) Dorya** durumun kötüleştiğini anladı ve çekilme emrini verdi. Fakat bu sırada arkasının **Turgut Reis**'in kumandasındaki gemilerle kuşatılmış olduğunu gördü. Şimdi iki ateş arasında kalmıştı.

Müthiş çarpışma beş saat kadar sürdü. **Andirya (Andrea) Dorya** hava kararırken kaçmaktan başka çare bulamadı.

Andirya (Andrea) Dorya öyle bir korkuya kapılmıştı ki karanlıkta kaçarken, izini belli etmemek için kalan gemilerin fenerlerini söndürtmüştü.

Akdeniz'in gerçek sahibini tâyin eden bu büyük zafer sonunda Akdeniz artık tamamen bir Türk gölü haline gelmişti.

Netice-i kelâm, kâfirlerin altı yüz pâre donanmasından yüz yirmi sekizi muhârib gemi ile birçok nakliye

gemisi battı. Birçok tekne esir alındı, kalanı firâr edip gittiler

Hayreddin Paşa'nın gemi ve sandalları, deryânın yüzünden kâfirleri devşirdiler, kimisi de boğulup cehenneme gitti. İkibin yüz yetmişbeş kâfir esir alındı.

Hayreddin Paşa'nın gemilerinden bir teki bile batmadı.

Esir alınan düşman gemileri getirilip limana konuldu. Osmanlı gemileri selâmetle tekrar limana girip yattılar. Sakatlarını tâmir ettiler. Onlar da salkım saçak olup, iler tutar yerleri kalmamıştı.

Şehid olan gâzilerin kimini deryâya, kimini ise Preveze'ye defnettiler.

Gâzilerden dört yüz şehid, sekiz yüz yaralı vardı. Bunların yaraları, donanmada tabipler tarafından tedâvi edildi. Sonra bu büyük gazânın şükrü için yüzünü secdeye koyup hamd ü senâlar eylediler.

Hayreddin Paşa, "Deniz Muharipleri Târihi'nde bir zirve" olarak anılacak olan Preveze Zaferi'ni kazanmıştı. Fakat **Andirya Dorya**'yı yakalayıp öldürmek hususundaki emeli gerçekleşmemişti. Zira O, ilk önce kaçanlardan biri olmuştu.

Hayreddin Paşa, O'nun yeni bir harekette bulunup bulunmayacağını anlamak için bir müddet Akdeniz'de oyalanmak istiyordu. Fakat o sırada Boğdan Seferi'ne çıkmış olan **Sultan Süleyman Han**'dan bir elçi gelerek hem Padişah'ın bu seferde kazandığı zaferin müjdesiyle birlikte bir de İstanbul'a dâvet mektubu getirmişti.

Sultan Süleyman Han, Hatt-ı Hümâyûn mâhiyetindeki dâvet mektubunda diyorlardı ki:

*"Sen ki lalam **Hayreddin Paşa**'sın!*

Deryâdaki, gazân mübârek olsun! Kış mevsimi yakındır. Gayri Âsitâne'ye gelmeye acele edesin. Bura-

da refah ve istirahatında olasın!.."

Hayreddin Paşa, halledilecek bir-iki küçük işi daha olduğunu, onları halleder etmez İstanbul'a avdet edeceği beyânı ile birlikte Preveze Zaferi'nin tafsilâtını bir rapor hâline getirip elçiye verdi. O'nu pek çok ganimetle birlikte geriye gönderdikten sonra düşman ahvâlinden haberdâr olmak üzere harekete geçti. En sür'atli gemilerden birini haber toplamak için sefere çıkardı. Bu gemi, Ayamavra yakınında İncir Limanı'ndan çıkma, keçi, koyun ve sığır yüklü bir düşman tüccar gemisini ele geçirdi. İçinde otuz altı kâfir vardı. Bu malları, İnebahtı'ya kâfir donanmasına satmaya götürüyorlardı. Daha önce de bir sefer etmişti. Bu ikinci seferinde yakalanmış oldu.

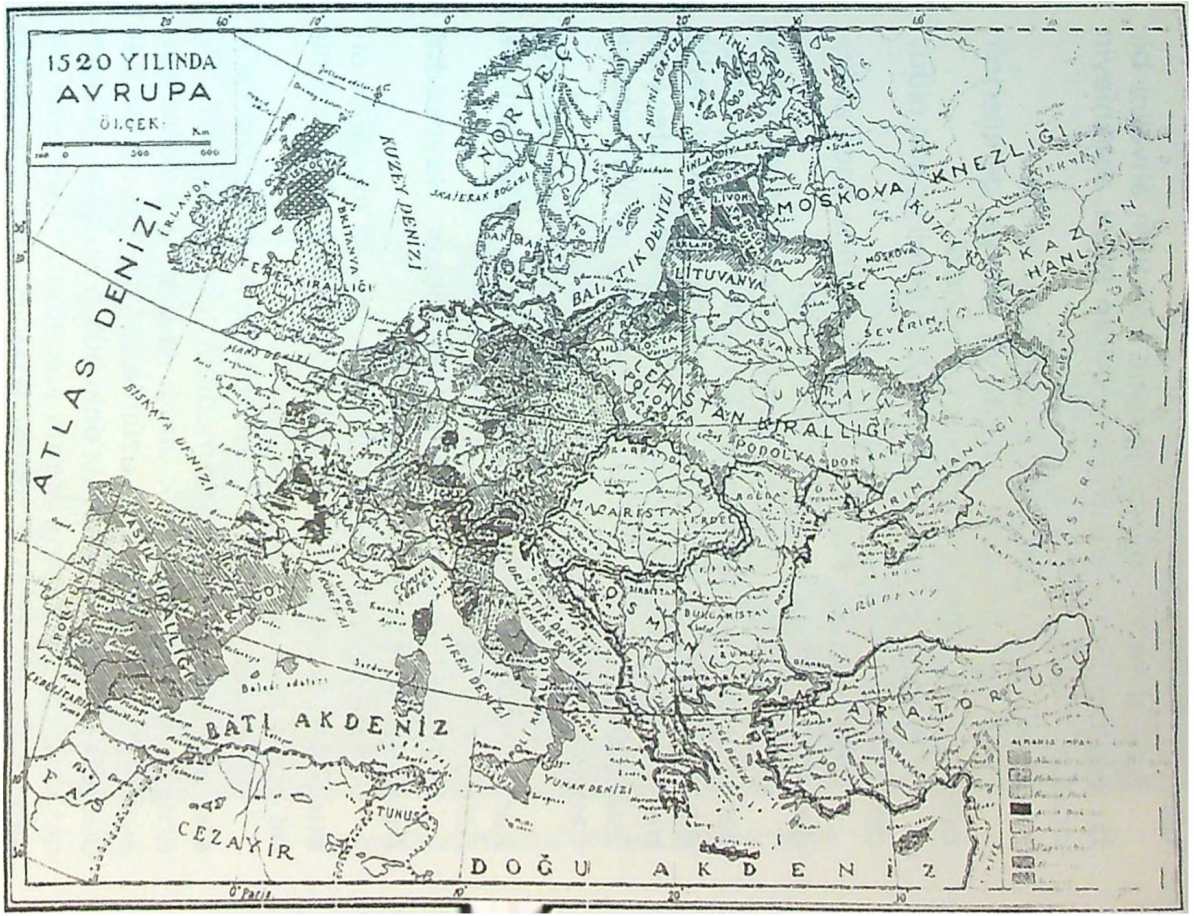
Geminin reisi, lâf anlar bir kâfir idi. Düşman donanması generalinin ahvalini **Hayreddin Paşa**'ya nakletti.

O'nun anlattığına nazaran **Andirya Dorya**, Preveze'de mâruz kaldığı hezimet üzerine, İspanya kralı nezdine dönmeye âr etmiş. Oradan kaçırabildiği gemilerin kaptanlarını toplayarak demiş ki:

"-Bu Hristiyan düşmanı sihirbaz **Barbaros** için biz mertlik davası edip çıktık. Amma yine evvelki gibi sihirbazlık edip bizim yattığımız yere pus yağdırdı. Haberimiz yok iken gelip bizi demir üzerinde bastırdı, bu kadar yüz karalığı eyledi. Neyse ki, kaçarak elinden güç belâ kurtulduk. Aslâ yüz ağartacak bir iş yapmaya kaadir olamadık. Şimdi krallarımızla ne yüzle buluşsak gerek! Gelin hiç olmazsa varalım, İnebahtı'yı alalım!"

Tutulan geminin reisi, kâfir donanması için:

"-Şimdi ben onları İnebahtı'ya yakın bir limanda bıraktım. Geçen sefer yine koyun, sığır, keçi yükletip onlara satmış idim. Çok akçe faide ettiğimden, tamah dünyası, yine gemimi yükletip o tarafa doğru giderken,

1520 YILINDA
AVRUPA
ÖLÇEK
Km
0
500
1000
ATLAS DENİZİ
İRLANDA
İNGİLTERE KRALLIĞI
KUZEY DENİZİ
SKAGERAK BOĞAZI
NORVEÇ
İSVEÇ
FİNLANDİYA
BALTIK DENİZİ
LİTUVANYA
MOSKOVA KNEZLİĞİ
MOSKOVA
SEVERİM
KAZAN HANLIĞI
ASTRAHAN HANLIĞI
KARELYA
İVORK
KARELYA
BİSKAYA DENİZİ
LEHİSTAN KRALLIĞI
PODOLYA
KIRIM HANLIĞI
MOLDAVİSTAN
İRDEL
DOĞU
KARADENİZ
KARADENİZ BOĞAZI
TUNUS
CEZAYİR
BATI AKDENİZ
YUNAN DENİZİ
DOĞU AKDENİZ

bizi alıp buraya getirdiler." dedi.

Hem kendi hâlini, hem de kâfirlerin ahvâlini bir bir söyledi. Bunu duyan **Hayreddin Paşa**, sabahleyin oradan kalkıp:

"-Nerdesin İnebahtı!.." diyerek yola çıktı.

Birkaç gün sonra **Andirya Dorya** gemilerinin beklemekte olduğu söylenilen yere geldi:

"-Venedik donanması buradan gideli üç gün oldu." dediler

Hayreddin Paşa, bu haber üzerine önce ardından gitmeyi murâd ettiyse de, sonra:

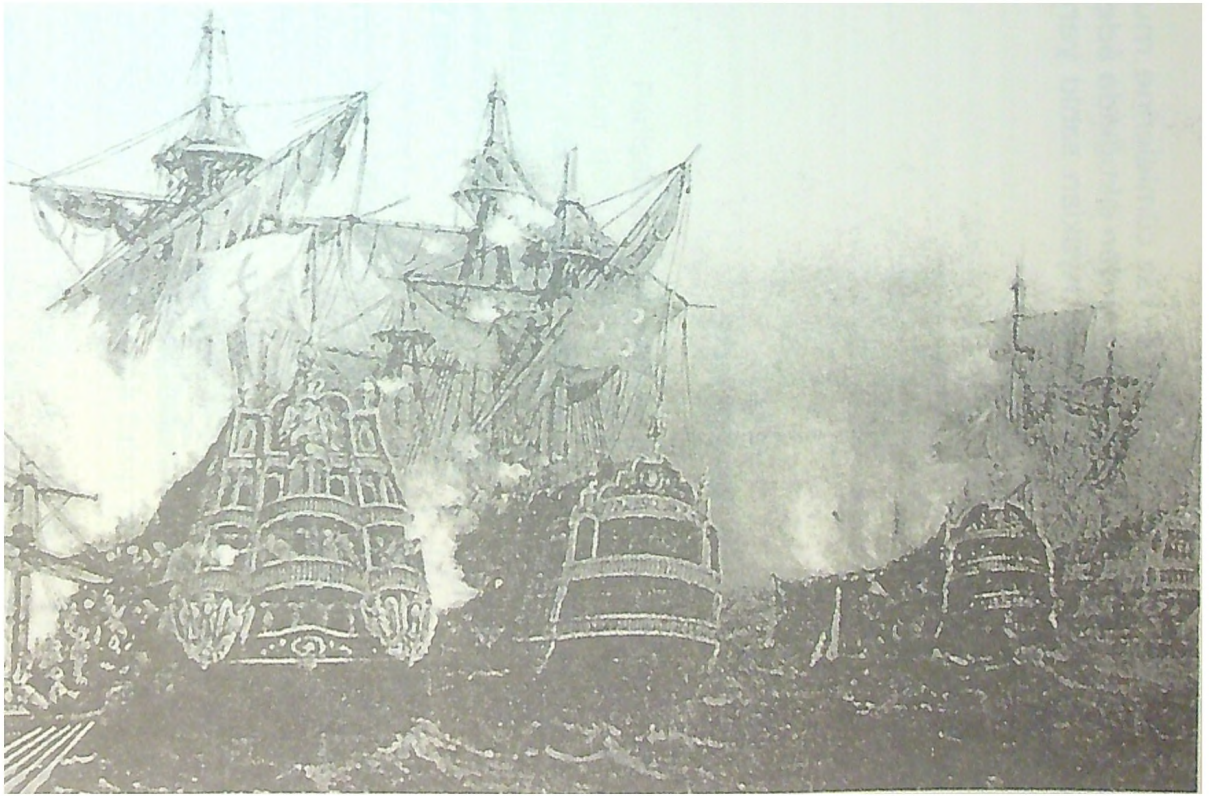
"-Vaz geç, «Kaçanı kovmaya pek heves etme, zarar edersin.» demişlerdir. Bu kadar yüz aklığı oldu, elhamdülillâh. Onların firar etmesi de, yine Allah Teâlâ hazretlerinin lûtf ü keremindendir. Çok şükür, zafer yine İslâm'da kaldı" diye düşünüp, hamd ü senâlar ederek vazgeçti.

Zaten kış mevsimleri dahî yakın olmakla, dönüşe karar verdi. Selâmet ve ganimetle büyük bir şenlikle Âsitâne'ye vâsıl oldu.

Ertesi gün huzûra kabul olunan **Hayreddin Paşa**'ya **Sultan Süleyman Han**:

"-Hoş geldin mücâhid lalam, gazân mübârek olsun." dedi ve O'na cümle vezirlerin önünde kıymetli bir hil'at giydirdi. Sonra da:

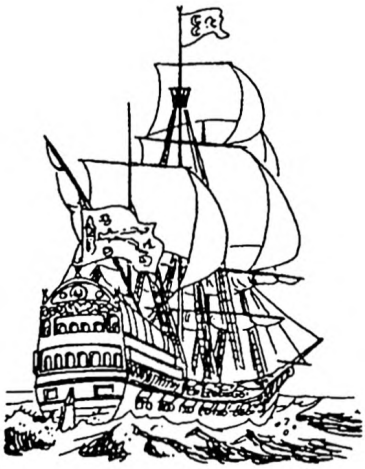
"-Biliyorum!" dedi. "Preveze'de **Andirya Dorya**'yı ele geçirip cezâsını veremediğin için üzgünsün!.. Bu emelini gerçekleştirmek ümidi ile biraz ayak sürüdün, avdetle geciktin! Fakat üzülme!.. Sen Preveze'de sadece O'nun değil, Akdeniz'deki bütün Hristiyan güçlerinin müşterek donanmalarını yok ettin!.. Onlar artık bir daha bellerini doğrultamayacaklardır!.. İhtimal ki, senin bu zaferin, dünya **"Deniz Muhârebesi Târihi'nde"** rekoru bir daha kırılamayacak olan bir **"Zirve"** olarak

Preveze Deniz Muhârebesi'nden diğer bir sahne

anlatılacaktır!.."

Cihan Padişahı'nın bu takdirkâr cümlelerine muhatap olan **Hayreddin Paşa**, huzurdan çıktığında âdeta yine bir rüyâ âleminde gibiydi. Ayakları sanki yere değmiyordu!..

-VIII-
SON SEFER

Padişah'ın, **Hayreddin Paşa**'ya bu aşırı tevecc-ühünün doğurduğu hased ve bunun neticesi olarak O'nun mâceraperest olduğu, merkezî idâreye itaatkâr davranmayacak serâzed bir karaktere sahip bulunduğu yolundaki dedikodular, O'nun kazandığı eşsiz **"Preveze Zaferi"** (1538) üzerine kapandı.

O da bütün bir kışı, İstanbul'da emrine tahsis edilmiş olan köşkte sükûnetle geçirdi. Tersâne ile meşgul oldu ve yeni yeni gemiler inşâ ettirdi. Bahar gelince sefere çıkmak için izin istedi. Bu iznin verilmesi üzerine seksen pâre gemilik bir donanma ile şenlik şâdumânlık ederek İstanbul'dan ayrıldı. Akdeniz'i baştan başa dolaştığı hâlde hiçbir yerde düşman gemisi ile karşılaşmadı. İspanya sahillerini topa tutup pek çok ganimet elde etti.

Hayreddin Paşa, seferde iken **Sultan Süleyman Han** da ikinci defa olarak Budin (Macaristan) seferine çıkmıştı. İspanya Kralı, Macarlara yardım için otuz bin asker göndermiş, bunların bir teki bile geriye

dönememişti. Zira Padişah'ın ordusu tarafından kılıçtan geçirilmişlerdi. Preveze'deki mağlûbiyetin üzerine, bu hezimet de onların kollarının kanatlarının kırılmasına sebep olmuştu.

Bu sırada **Andirya Dorya** da otuz pâre tekne ile **Muton Koron** üzerine korsanlığa gelmişti. **Hayreddin Paşa** bunun haberini alınca oraya gitti. Büyük bir cenk oldu. Allâh'ın izni ile yirmi dokuz pâre teknesi zaptolundu. **Andirya Dorya**, o gâyet yürük olan teknesi ile ve bin bir güçlükle kaçıp kurtulabildi.

Bu gazânın şükrâneliği için hamd ü senâlar eyleyen **Hayreddin Paşa**, selâmet ve ganimetle dönüp İstanbul'a vâsıl oldu. İslâmbol'a öyle bir günde geldi ki, ol gün bütün şehir Budin Fethi sebebiyle şenlik yapmaktaydı.

O dahî bütün gemileriyle bu şenliğe katıldı. Bu hem denizde, hem de karada kazanılan çifte zaferin neşesiyle herkesin ferâh ve sürûru had safhaya vardı.

Fakat düşman cephesi de boş durmuyordu. **Hayreddin Paşa**'nın, merkez İstanbul'da bulunmasından istifade ile Cezâyir'e saldırıp orasını ele geçirebileceklerini düşündüler. **Hayreddin Paşa**'nın yerine vekil bıraktığı **Hasan Reis**'in ne yaman bir kumandan olduğunu bilemediklerinden bunu kolay bir iş sanmışlardı.

Hâlbuki O, **Hayreddin Paşa**'yı aratmayacak derecede dirâyetli bir insandı. Cezâyir'i kısa zamanda çekip çevirip nizam ve intizama soktu. Cezâyir, esir ve ganimetten doldu taştı. Seferin birinden geliyor, kısa bir zaman sonra diğerine çıkıyordu. Bu durumdan bîzâr olan kâfirler, bu işe pek büyük ehemmiyet atfederek başlarında İspanya Kralı olduğu hâlde beş yüz pâre gemi gibi müthiş bir donanma teşkil edip Cezâyir Limanı'na gelip

lenger endaz oldular.

Bu kadar büyük bir donanmayı gören halk ve askerlerin telâşa düşmeleri üzerine bir dîvân toplayan **Hasan Reis**, müessir bir konuşma yaptı.

Allâh'ın lütfu ile dîvândan evvel herkesin kalbinde bulunan korku, **Hasan Reis**'in va'z ü nasihatinden sonra zâil oldu. İslâm askerinin kalpleri aydınlandı. Geceleri Kadir, gündüzleri Nevruz oldu. Acaba küffar donanması var mıymış, yoksa yok muymuş, aslâ kaale almaz olmuşlardı.

O nasihatler, İslâm askerini, **Hazret-i Îsâ**'nın mûcizesi gibi ölü iken diriltmiş, yeni bir hayata eriştirmişti. **Hasan Reis** de kalkıp, abdest alıp iki rekât namaz kıldı. İşleri kolaylaştırıcı olan Cenâb-ı Hak'tan, İslâm askeri için yardım dileyip:

"-Allâh'ım, İslâm'ı kâfirlere karşı kavî kıl!.." diyerek yüzünü yerlere sürdü, ağladı. "Yâ Rabbe'l-Âlemîn! Ben senin âciz bir kulunum. Beni din düşmanları olan kâfirlerin yanında utandırma!.. Yüz aklığı ile yardım ihsân eyle!.." diye duâlar eyledi.

Sonra Fâtiha-i Şerife, Sûre-i Yâsin ve Sûre-i Feth'i okudu. Sabah şafakla birlikte, burçlar üzere İslâm alemleri dikilip kösler çalındı. "Allâhu ekber!" sadâsıyla âlem yankılandı. Küffar dahî gemilerinden sandallarla sel gibi karaya dökülüp ordusunu kondurdu. Metrisler kazıp köstebek gibi içine girdiler.

Gayri gemilerden bomba, İslâm burçlarına yağmur gibi yağmaya başladı. Gâziler dahî düşman üzerine topuna top, bombasına bomba yağdırırlardı. O gün kâfirlerin beş-on pâre gemilerini batırdılar. Çünkü kâfir gemileri, gayet top menziline girmişlerdi. Çünkü Cezâyir'in burçlarında uzun mesafeli topları yoktur diye

tahmin etmişlerdi. Ama **Hayreddin Paşa**, o burçları gayet muhkem edip oraya uzun mesâfeli toplar koymuş idi.

O gün toptaşı ve bomba darbından beş-on pâre gemileri denize gark olunca, hemen alelacele top altından çıkıp uzağa yattılar. Ancak böylece topları da gayri Cezâyir burçlarına yetişmez oldu. **Hasan Reis**'in her tarafta casusları vardı, kâfir arasında da gezerlerdi. Her ne görürlerse gelip haber verirlerdi. Bir gün kâfirlerin büyük bir dînî bayramları oldu. O gün gemilerden sandallara şarap fıçıları çıkarıp o gece yeme-içme edip sabaha kadar eğlendiler, gülüp oynadılar. Ertesi gün de hınzırlar gibi horlayıp uyumaktaydılar.

Hatırlarına, aslâ bir baskın ihtimali gelmezdi. Zira:

"-Türkler, bizim korkumuzdan, burçlardan bir adım ileri gelmeye kaadir değillerdir!.." sanırlardı.

Mücâhid **Hasan Reis** ise, küffârın hâlinden gereği gibi haberdâr idi. Hemen fırsatı ganimet bilip gâzilerle meşveret eyledi. On bin iş bilir, cenk görmüş yiğit gâziyi hazırladı. Gece yarısından sonra sabaha yakın bir saatte gizli bir kapıdan çıktılar. **Hasan Reis** önlerine düştü. Dağ yolundan gittiler. Karanlık bir gece idi. Dağ yolundan varıp kestirmeden, kâfirlerin ordusu üzerine çıktılar. Hem hikmet-i İlâhî, o gece muhalif yeller esip kâfirlerin üzerine karanlık çöktü. Göz gözü görmez oldu. Yağmur dahî destiden dökülür gibi göz açtırmadı.

Bu alâmetler, Allah tarafından İslâm askerleri için yardım idi. Gâziler baktılar ki, kâfirler kimi mahmur ve kimi sarhoş köpekler gibi uyuyup, hınzırlar gibi hortlayıp yattılar. Öyle ki, Dünya'dan habersiz idiler. Hâlbuki gâziler, tabanca atımı mesafe kadar kâfirlere yaklaşmış

idiler.

Hem gör hikmeti ki, kâfirler tarafında tûfân karanlığı, fırtına ve yıldırımla yağmurdan göz açılmaz iken İslâm askeri tarafında bunlar yoktu. İslâm askerleri, kâfirleri görür, ama kâfirler İslâm askerlerini görmezdi.

On bin gâzi, birden tüfenklerini düşman üzerine boşalttılar. Kâfirler dökülüp kaldı. Ardından, gâziler kılıçlarını çekip kâfirlerin kalp cenâhlarına girdiler. Serçe alayına kartal, ekinci tarlasına orakçı nasıl girerse, kâfirleri öyle kırmaya başladılar. Kâfirler ise üç gündür yiyip içmeden ve şarabın mahmurluğundan gözleri Dünya'yı görmez hâlde idiler. Silâha davranıncaya kadar gâziler onların en az yarısını kırdılar. Kâfirlerin tamamı otuz altı bin kişi idi. Hatta onlara öyle bir şaşkınlık hâkim oldu ki birbirlerini kırmaya başladılar. Ana baba günü olup neye uğradıklarını bilmediler.

Şafak sökünceye kadar gâziler, kılıçlarını bırakmadılar. Yirmi binden fazla kâfir kılıçtan geçti. Dört-beş yüz kadarını ise esir alıp koyun sürüsü gibi önlerine kattılar ve burçlarına döndüler.

İspanya Kralı da bu kadar sayısız askeri ile mağrurlanırken ve onların çokluğuna güvenirken apansızın karşılaştığı böyle bir yüz karalığı karşısında:

"-Bu iyi alâmet değildir!" diyerek, kalbine korku düştü.

Amma yine de kâfirlik gayretini elden bırakmayıp gemilerden tekrar asker çıkarıp, evvelkinden ziyâde metrislere toplar çekip, o gün akşama kadar Cezâyir'in üstüne yağmur gibi top taşı yağdırttı.

Akşam ezanına yakın bir saatte, gökte bulutlar toplanıp şimşekler çakmaya başladı. Sert bir rüzgârla birlikte âlemi karanlık bastı ve belâ bârânı (yağmuru)

gibi yağmurlar yağmaya başladı. Az zamanda sel sele karışıp kâfirlerin metrislerini doldurdu, kendilerini ise sürüp deryâya gark etti. Öyle bir ana-baba günü oldu ki, Cenâb-ı Hak, gazabıyla tecellî edip, kâfirler üzerine yumurtadan büyük dolu yağdırdı, kiminin gözü çıktı, soluğu cehennemde aldılar. Neye uğradıklarını bilmediler!..

Deryâ ise cûş u hurûşa gelip (coşup) tûfâna döndü. Kâfirler, gemilerini Temnitos Körfezi'ne baştankara eylediler. Orda dahî nice kâfirler helâk oldu.

Beş yüz pâre gemiden, yalnız İspanya Kralı'nın bindiği baştarda kurtulup kâfir yakasına yüzü karası ile çekilip gitti. İslâm askeri burçlardan, kâfirlerin başına gelenleri seyr edip, hamd ü senalar eylediler. Yirmi beş bin kâfir levendi esir alındı. Bunlara baştan kara olan gemilerin keresteleri ve mühimmatları taşıttırıldı.

Gâzi Hasan Reis, bu yüz aklığını baştan sona kadar bir rapor hâlinde yazdırıp şevketlü **Sultan Süleyman** Hazretleri'ne bir nâme hazırladı. Bin kâfir esîri de kürek için ayırdı. Ayrıca gerek Hünkâr'a ve gerek **Hayreddin Paşa**'ya hediyeler düzdü. Bütün vezir vüzerâya da hep yollu yolunca peşkeşler hazır eyledi.

Bunları İslâmbol'a götürmek için otuz pâre mükemmel kalitede gemiler hazırlayıp her birine iki yüz ellişer gâzi dilâver yiğit tâyin eyledi. Âsitâne'ye gidecek esir kâfirleri, otuz pâre gemiye dağıttı. Otuz pâre tekne, Cezâyir'den çıkıp İslambol'a gitmek üzere yola revân oldu!..

Uygun hava ile yirmi birinci gün selâmetle İslambol'a vardılar. O gün İslambol'da büyük bir şenlik yapıldı. Gelen otuz pâre geminin seraskeri, **Hayreddin Paşa**'nın kendi çırağı **Deli Mehmed Kaptan** idi. Gelip

Hayreddin Paşa'yla buluştu. **Hayreddin Paşa** dahî eski kafadarının gelişine çok memnun oldu.

Deli Mehmed Kaptan çıkarıp **Hasan Reis**'in **Hayreddin Paşa**'ya yazdığı nâmeyi ve ayrıca şevketlü Hünkâr'a yazdığını teslim eyledi. **Sultan Süleyman Han**, Cezâyir'den gelenleri huzûruna kabul etti ve gönderilen raporda anlatılan büyük gazâdaki zaferden dolayı çok memnun kaldı.

Bir Hatt-ı Hümâyun ile **Hasan Reis**'e Paşalık verip O'na **"Cezâyir Beylerbeyliği"**ni ihsan eyledi. Bir cevâhir taş oturtma çelenk ve bir kıymetli kılıç ve bir samur kürk ve bir cevâhir saat ve bir sancak bir filâma gönderdi. On pâre yeni kaliteli gemi ihsân eyledi ki her levâzımâtı mükemmeldi.

Cezâyirli otuz kaptanın her birine mahsus konaklar döşenip mîrîden (hazineden), tayınları verildi. Levendlere de kışlalar döşenip aynı şekilde ikramlarda bulunuldu. Hünkâr'ın izni ile beş gemi, asker toplamak için Akdeniz'e gönderildi. İçerde dahî etrafa bayraklar asıp asker toplayıp Boğazhisar'da beklediler. Tahmînen iki-üç bin kadar yeni asker namzedi toplandı.

Nihâyet İslâmbol'da bulunan otuz beş pâre Cezâyir gemisi içlerine, Ocak'a âid mühimmat teknelere doldurulup hazır edildi. Bir mübârek saat gözeterek **Hayreddin Paşa**'ya ve şevketlü Hünkâr Hazretleri'ne vedâ edip Sarayburnu'nda üçer kat şenlik ve şâdımanlık eyledikten sonra yola revân oldular.

Şevketlü Hünkâr dahî o gün Yalı Köşkü'ne gelip bunların şenliklerini seyr ü temâşâ eyledi. El kaldırıp Ocak ve gâziler için duâ etti.

Tekneler ertesi gün Boğazhisar'a varıp, lenger-endâz olup yattılar. Yeni yoldaşları teknelere alabildikle-

ri kadar doldurup, tamam kırk adet gemi olmak üzere oradan kalkıp yola revân oldular.

O sırada Avrupa ahvâli bir hayli karışık idi. Almanya'da ortaya çıkan **Lüther**, Papazlara karşı çıkarak yeni bir mezhep (Protestanlık) kurmaya çalışıyordu. Bu papaz, **"Hasmımın hasmı dostumdur!.."** mantığı ile hareket ederek Avrupa'daki Türk fütûhâtını destekliyor ve:

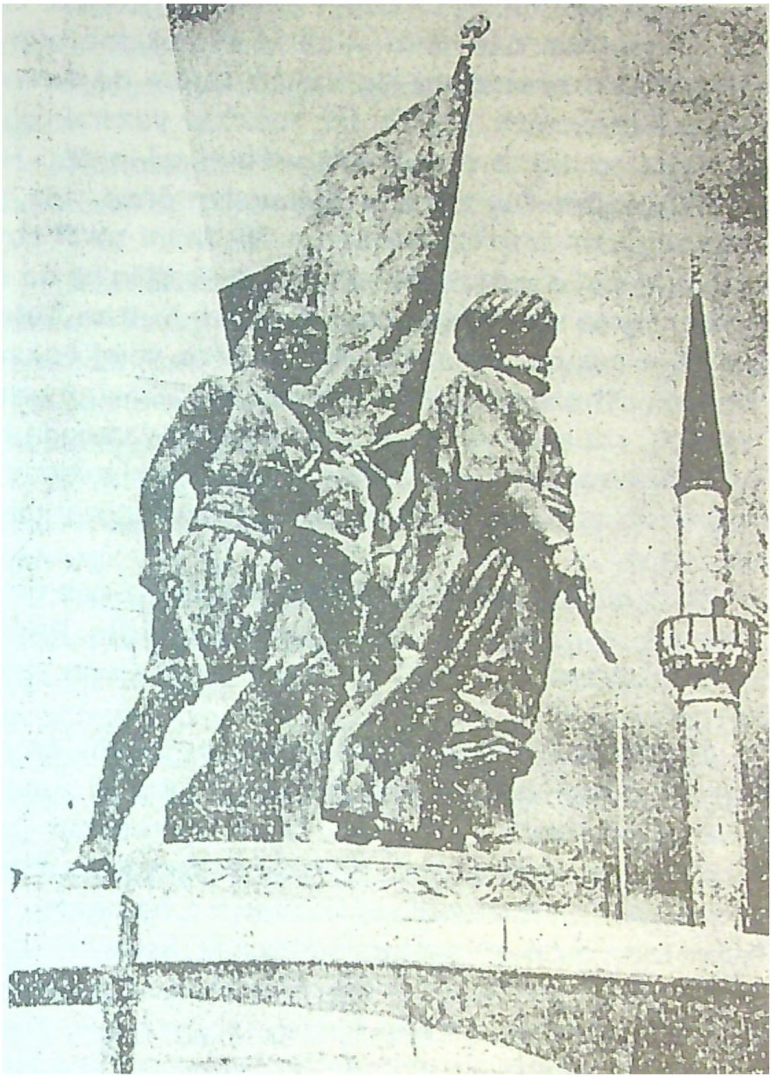
"-Osmanlılara karşı mukâvemet hareketleri, dînen küfürdür!.." diyecek kadar ileri gidiyordu.

Osmanlılar ise çok iyi işleyen istihbarat ağları sebebiyle Batı Hristiyan Âlemi'nde olup bitenleri sıhhatli bir şekilde tâkip etmekte olduklarından, el altından **Lüther**'i destekliyorlardı.

Avusturya Arşidükü ve Kastil Kralı olan **Habsburg** Hânedanı'ndan **Filip**'in oğlu olan **Beşinci Karlos** (**Charles Quint: Şarlken**) 1516 yılında İspanya Kralı seçilmişti. Mîras yoluyla İspanya'dan başka Hollanda, Napoli, Sicilya ve Sardunya ile Manorka Adaları'nı da eline geçirmiş olan **Karlos**, anası tarafından Alman İmparatoru **Maksimilyan**'ın da torunu idi.

O'nun, 1516 yılında ölümü üzerine de aynı zamanda **"Alman İmparatoru"** seçilmişti. Bu sırada ülkesi, **Karlos** tarafından çepeçevre kuşatılmış olan Fransa Kralı **Fransuva**, **Karlos**'un ülkesini daha fazla genişletmesine mânî olmak üzere bu seçimde O'na rakip bir namzed olarak ortaya çıkmıştı. Bu sebeple Almanya ile Fransa'nın arası tamamen açılmış ve bu iki devlet arasında bir siyâsî rekâbet başlamıştı.

Bu sebeple Almanya ile Fransa arasında yıllarca süren muhârebeler olmuş ve neticeten 1525 yılında Fransızlar Pavi (Pavia)'de müthiş bir mağlûbiyete mâ-

Barbaros Hayreddin Paşa'yı temsîlen Beşiktaş'taki anıt

ruz kaldılar. Kralları **Fransuva** esir oldu. **Şarlken**, O'nu Madrid'e sevkederek hapsettirdi.

Bu sûretle çaresiz kalan Fransızlar, istemiye istemiye Osmanlılar'dan yardım talep etmek mecbûriyetinde kaldılar. **Fransuva**'nın annesi **Luise de Savoie**, **Sultan Süleyman Han**'a bir mektup yazarak oğlunun hapisten kurtarılması için yardım talep etti. Hâlbuki **Fransuva** Pavi'de esir düşmeden önce, 1517'de **Şarlken**'e Osmanlı topraklarının taksimini teklif etmiş ve bu maksadla ayrıca Macar ve Leh Kralları'na da elçi göndermişken şimdi başı dara düşünce **Sultan Süleyman Han**'a avuç açıyordu. Bu duruma vâkıf bulunan Padişah tecâhül-i ârifâne ile (bilip de bilmezlikten gelme sûretiyle), mukabil bir mektupla yardım vaadinde bulundu. Zîrâ böyle bir müdâhalenin Hristiyanlık Âlemi'ni, fikren ve fiilen ikiye bölmüş olacağını pek güzel takdir edebiliyordu.

Bu sebeple bir taraftan Macaristan üzerine bizzat sefere çıkmış, diğer taraftan da **Hayreddin Paşa**'yı **Beşinci Karlos**'a karşı Fransa'yı korumak üzere sefere çıkarmıştı.

28 Mayıs 1543 tarihinde yüz on gemilik bir filo ile İstanbul'dan ayrılan **Hayreddin Paşa**'nın yanında Fransız elçisi **Pavlini** de vardı. Güyâ mihmandar (rehber) olarak bulunuyordu. Hâlbuki **Hayreddin Paşa**, bütün Akdeniz sahillerini bu sözümona rehberden çok daha iyi tanıyordu. Bu sebeple Messina, Reggio ve Osetia sahillerini vurduktan sonra Roma'nın sâhil şeridine geldi. Karaya asker çıkarıp Hristiyanlığın bu en büyük merkezini bu fırsattan istifade ile fethetmek istiyordu. Çünkü o güzel bir müslüman olarak, bu şehrin bir gün mutlaka fethedilecek ve İslâm'a râm edilecek olduğunu

çok iyi bir sûrette biliyordu. Bu hususta Peygamber -Aleyhisselâtü Vesselâm-ın:

"-Her iki Roma'da fethedilecektir!" buyurduğunu, bu beyân üzerine de:

"-Hangisi evvel, ya Rasûlallâh!" diye sorulmasına karşı da:

"-**Konstantin**'in şehri (yani Doğu Roma) evvel fetholunacaktır." diye buyurmuş bulunduğunu biliyordu.

Hatta **Sultan Fâtih** Hazretleri'nin İstanbul'un fethinden sonra **Gedik Ahmed Paşa**'yı göndererek Otranto'dan Batı Roma'nın fethi için harekete geçirmişken O'nun ânî bir sûrette vefâtı üzerine bu harekâtın akîm kalmış olduğuna da vâkıftı.

Lâkin **Hayreddin Paşa**'nın bu niyetini sezen Fransız elçisi **Paulin**, O'nun ayaklarına kapanarak şöyle yalvardı:

"-Aman Paşa Hazretleri! Lütfen Roma'ya yan bile bakmayınız! Eğer Hristiyanlığın bu kadîm merkezine en küçük bir zarar verirseniz, bütün Hristiyanlar buna sebep oldukları için Fransızları ebediyen lânetlerler. Böylece bize iyilik etmek için yola çıkmışken belki de istemiyerek bize en büyük bir fenâlığı yapmış olursunuz!.." dedi.

Hayreddin Paşa'nın O'nu dinlemeye niyeti yoktu. Fakat elçinin yalvarmasındaki şu son cümle, O'nu düşündürüp vazgeçmeye mecbur bıraktı. Elçi, sözlerinin sonunda şöyle demişti:

"-Hem böyle bir hareket, Padişah Hazretleri'nin size verdiği vazifeye ters olduğu gibi tanıdığı selâhiyete de açıkça tecâvüz etmektir. Böyle mühim bir işi, O'nun sarih bir emri olmadan yapmamalısınız!.."

Bunun üzerine **Hayreddin Paşa**, yoluna devamla önüne çıkan bütün sâhil şehirlerini top atışları ile yakıp yıkarak 20 Temmuz'da Marsilya'ya ulaştı. Burada Osmanlı Donanması'nın Fransız halkı tarafından karşılanışı esnasındaki sevinç ve şenlik, Dünya'da ender görülecek olan bir seviye de idi. Zaman zaman levendlerin mehter refâkatında karaya çıkarak Fransızların hayran hayran bakışları altında ezân okuyup cemaatle namaz kılmaları seyrine doyulmaz bir ihtişam tablosuydu.

Burada Fransız Donanması'nın hazırlanması için bir müddet oyalandıktan sonra Savoi Dükalığı hâkimiyetindeki Nis (Nice) Limanı'na gelindi. Bu şehir, Fransız Hükümeti adına 20 Ağustos'ta ele geçirildiği hâlde, gâyet müstahkem bir mevkî olan kalesi mukâvemete devam ediyordu. Bu sırada kış şartları baş gösterdiğinden donanmanın barınması için müsâid olmayan bu şehirden ayrılan **Hayreddin Paşa**, kışlamak üzere Tovlon Limanına döndü.

Güney Fransa'da, Fransız istiklâlinin bekçiliğini yapmak üzere altı ay kadar eğlenen **Hayreddin Paşa**, nihayet **Şarlken**'in esir Fransa Kralı **Fransuva**'yı serbest bırakması ve O'nunla bir antlaşma imzalaması sebebiyle vazifesinin bittiğine hükmederek İstanbul'a döndü. Dönüş yolu üzerinde Cenova'da esir bulunan en büyük yardımcılarından **Turgut Reis**'i de kurtarıp beraberinde İstanbul'a getirdi. Orta Avrupa içlerindeki fetih hareketlerinden dönen **Sultan Süleyman Han** ile görüşüp O'nun bir kere daha takdîrine mazhar oldu.

Artık bir hayli ihtiyarlamış olan **Hayreddin Paşa**, tersânenin genişletilmesi ve yeni gemilerin inşâsı ile meşgul olurken ânîden rahatsızlandı. Tabiplerin bütün ihtimamına rağmen kurtarılamayarak 5 Temmuz

1546'da yüce Rabbi'nin **"İrciî"** (Bana dönün!..) emrine ittibâ ederek rûhunu teslim etti.

Devrin şâiri, O'nun vefâtı üzere **"Mâte Reis-ül Bahr"** (Denizin Reis'i Öldü) sözü ile tarih düşürdü. Bu ibâredeki harflerin rakam değeri, yekûn olarak 953'tü. Bu da O'nun ölüm tarihi olan Hicri 953 tarihine tekabül ediyordu.

Düşmanlarının yaydığı **"Barbaros"** adıyla şöhret sahibi olup tarihe **"Barbaros Hayreddin Paşa"** adıyla geçecek olan bu büyük insan, öleceğini anlayınca:

"-Beni deniz kenarına defnedin ki, rûhum kıyâmete kadar deniz dalgalarının sesini duysun!.." diye vasiyet etmişti.

Sağlığında Beşiktaş sâhilinde bir medrese yaptırmıştı. Cenâzesi bu medresenin bahçesine, devrin bütün ileri gelir din ve devlet adamları ve on binlerce levendin iştirâki ile duâlar ve gözyaşlarıyla defnedildi.

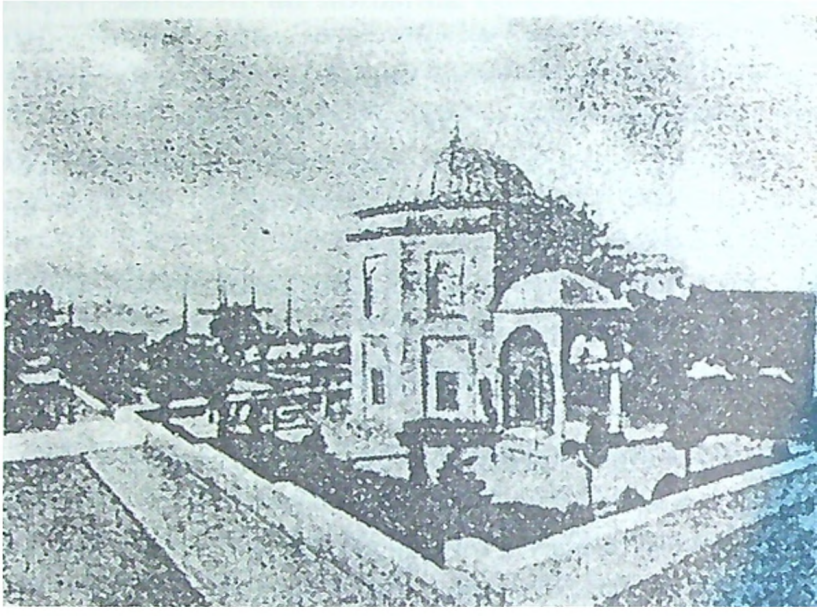
Cenâzesi buraya getirilirken bütün levendler kanlı gözyaşları döküyorlardı. Yıllarca O'nunla birlikte küffâra karşı cihad etmiş reislerden biri:

"-Kim derdi ki, Güney Fransa Seferi bu büyük mücâhidin son seferi olacakmış!.." deyince bu sözü işiten yakınındaki Şeyhulislâm **Ebussuud Efendi**, o reise dönerek:

"-Hayır, reis!.. O sondan bir evvelki seferdi. O'nun **«son sefer»**i, işte şu ândaki seferidir. Âhiret yolculuğuna çıkış, her insan için mutlak bir son olan seferdir. Zira Cenâb-ı Hakk'ın **«Her canlı varlık ölümün lezzetini tadacaktır.»** meâlindeki beyân-ı ilâhîsi hak olup en büyük gerçek, yani "ölüm" sadece **Hayreddin Paşa** için değil, her fânî varlık için bir **«son sefer!»**dir." dedi ve ilâve etti:

"- Böyle adamların amel defterleri kıyâmete kadar kapanmaz!. Zira onlar İslâm'ın devamına medâr olan "Cihad"la ömür tüketmiş bahtiyarlardır. İslâm'sa kıyâmete kadar bâkîdir.

Bu zat, önce kendi başına yıllarca kâfirlere karşı cihâd etmiş, Endülüslü Müslümanlar'ın nicesini zulümden kurtarmıştır. Sonra da on iki sene Devlet'imizin Kaptan-ı Deryâ'lığını dirâyetle yürütmüştür. Bugün Akdeniz O'nun sâyesinde bir **"Türk Gölü"**dür. Yetiştirdiği reisler daha şimdiden Hind Okyanusu'nda aynı faaliyete devam ediyorlar. Ne mutlu O'na!..

Barbaros Hayreddin Paşa'nın Beşiktaş'taki türbesi

NEREYE..?

Nereden kaynıyor hayat ırmağı
Bu durmaz karanlık akış nereye?
Annem mi açılan mezar kucağı?
Ebedî geceden bakış nereye?..

Meçhul bir yolcuyum bu son akşamda,
Ümit nûrum söndü siyah bir camda,
Eşim, çocuklarım, gözüm arkamda;
Ahbaplar bu itiş kakış nereye?..

Gönlümde yıldız yok, gözümde ışık,
Emeller, rüyalar karmakarışık,
Îmânım! Nerdesin gel karşıma çık,
Bu derin girişten çıkış nereye?..

Artık ne mâvilik, ne pembe bahar,
Ne mehtap, ne sâhil, ne sandal, hep kar,
Söyleyin benimle uçan ey kuşlar
O yazlık Dünyâ'dan bu kış nereye?..

Bir kaç rekat namaz, zekât, oruç, hac,
Duâlarım gibi kabûle muhtaç,
Şeref son nefeste edince miraç,
Semalardan koptu alkış nereye?..

Abdurrahman Şeref
GÜZELYAZICI